

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארנ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מרה שהו'ף לפניו ק'עז'מי
עז'מים ולנצח נצחים (אשר בחל).

למוד יומי

ב'בלי י'רושלמי ת'וספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת חקת תשפ"א

היכל הקודש קרית ברסלב ליבערטי
Heichal Hakodesh Kiryas Breslev
181 Huschke Road
Liberty NY 12747

היכל הקודש בארא פארק
Heichal Hakodesh
Boro Park
1011 41 Street
Brooklyn NY 11219
1-718-384-1652

היכל הקודש וויליאמסבורג
Heichal Hakodesh
Williamsburg
27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
1-718-384-1652

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
1-845-243-0563

היכל הקודש קרית יואל
Heichal Hakodesh
Kiryas Joel
8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
1-845-467-5299

היכל הקודש מאנסי
Heichal Hakodesh
Monsey
32 Dolson Road
Monsey NY 10952
1-347-733-7551

**היכל הקודש ברסלב
בלומינג גראוו**
Heichal Hakodesh
Blooming Grove
24 Merriewood LN S
Monroe NY 10950
1-845-238-0804

נדפס ע"י קרן הדפסה היכל הקודש
181 Huschke Rd. Hurleyville, NY 12747
718-387-2691

www.BreslevCenter.com

צו הערן די הערליכע שיעורים
פונעם ראש ישיבה שליט"א רופט:

**חיווק פאר די
אידישע שטוב**
212-444-9169

**קול
ברסלב**
212-444-9191

גרפיקה עיצוב ועימוד: א.י.ש. אשדוד 05276-27127

1 שלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות ההיכל פטור - תימה דאמר רבי יוחנן פרק
2 "דשחט המעלה" (ובד"ס ק"ב): המעלה בזמן הזה בחוץ - חייב. ואמאי הא איני
3 ראוי לא פתח אתל מועד. כיון דנתיב תומכות. דאפילו נפגם המזבח אמרינן בפרק "קדשי
4 קדשים" (שם נ"ג ט"א. ס"ב. א.) כל הקדשים ששחטוהו - מפולין הוה ליה מחוסר זמן. ואפילו
5 מחוסר פתיחת דלתות פטור, לה שכן מחוסר
6 מיעושה גזיל. ותנן בפרק בתרא דרובים (ק"ב):
7 אתו אתא בנו ומחוסר זמן בחוץ - אפילו לא
8 תעשה את לבו לרבוץ דרבי שמתוך. ועוד, אמרינן
9 בפרק קמא דעבודה זרה (ג"א.) אם הקדש
10 הוערך ודחייב בוים הוה - ברמז העקר. ופרין
11 ונחטייה מישחטו ופירש רש"י: משום שחטיי חוץ
12 לכאב - בדקדשי ברוך בבית מיידי. ולא נהרא
13 לרבינו יצחק: דאם כן, כי פרין ושווייה גיטורא
14 הכי כפי משני ששחטו על פסוק דקדשים אלא
15 מפרש רבינו יצחק: דמיידי בקדשי מובח ולא
16 מחייב משום שחטיי חוץ. ודהוה ליה מחוסר זמן.
17 ודחוק לומר דהוה דאמתי בעבודה זרה אלא
18 כמאן דאמר חזרו הבמות. ורא - דנמא ליה
19 ונחטייה כמאן דאמר חזרו הבמות כדי להקשות
20 ונחטייה מישחטו: דלא למאן דאמר לא חזרו
21 לא קאי. ורבי. ויהי דאם סתם נמתיחוי היא בפרק
22 בתרא דרובים (ק"ב.) וירחישיל אן אחריה
23 היתר. ובגמרא פריך מינה למאן דאמר בפרק קמא
24 דמעלה (ג"א.) משמתי שנקריבין בבית חזוני. ושי
25 לומר: דרבי יוחנן מתיבב במעלה בחוץ מיידי
26 בהעלאת קטרת. דלא בעי מנח דאמרינן בפרק
27 "קדשי קדשים" (א"ט.) מנח שנקרב - מנח שנקרב
28 מקטירי קטרת במקומו. אי נמי. בהעלאת מנחה.
29 ודוקא גמיני דרובים אמרינן ששכפגם מנחה
30 שפסולין. ודקאן לן דמחובות לילוי - כמון שחזו
31 שלם. ולא בזמן שחזו שחזר. ותיחא נמי דנקט רבי
32 יוחנן המעלה. טפי משחטיה ורתיקא. אי נמי שי
33 לומר: דמיידי שבנו מנח בחוץ. והעלה בחוץ.
34 דרבי יוחנן ברבי יהודה סבירא ליה. דאמר קדשי
35 קדשים שרי להקטיר על הרצפה. דהו דשרי
36 להקטיר על הכא - מכל מקום בעי שחזו
37 מנח במקומו. אבל נפגם המנח - לא הוי שרי
38 להקטיר בשום דוכתא. תימה: אמאי פטור
39 בשלמים ששחטן בחוץ קודם פתיחת דלתות
40 ההיכל. לפי מה שפירש רש"י בפרק "קדשי
41 קדשים" (שם ט"א.) נבי קודם שיעידו לויים את
42 המזבח ולאחר שפירש. ודוקא שלמים ששחטן
43 בפנים קודם דלתות ההיכל - מפלים. אבל שאר
44 קדשים - לא. אם כן. כיון דפסולו בקדשי שיש לו
45 היתר בשאר קדשים - אע"ל לא ידוד. מיידי
46 דהוה חטאת חטאת ששחטן שלא לשמן בחוץ.
47 דחייב עליהם. כדאיחא בפרק בתרא דרובים
48 (ק"א.) משום דמתקבל בפנים. שיש לו היתר כשאר רובים. ויש לומר: דרזם הבמה ראיה
49 לשהוה בפנים בהדיא שחזו לשמה. אבל כאב - אינם ראים לפנים קודם פתיחת
50 הדלתות.

1 ופי איך ליה לרב חסיד הואיל - לרזיב עקרב קרבן שאינו ראוי לשם מה שדורש
2 בפנים ושחטו בחוץ. ודנמא חייב משום הואיל וראוי לשם קרבן אחר. לשמו פטור -
3 דאין ראוי לשמו בפנים. שלא לשמו - אלא לשם שלמים - חייב. ודראי הוה לשם
4 שלמים בפנים. הכי ברסינן: עמאם דשאל לשמו הא כתבא לשמו הוא ופטור ואמאי
5 נימא וכו': בעיקר עמאם - אינו ראוי בפנים
6 לשלמים. אלא אם כן עקר שם פסח ממנו
7 בשיטתו. הלקב. לאו ומתקבל בפנים הוא כל
8 כמא דרב עקריה. ואי לא בעי עקרה - ואן
9 על פי שלקח לשם שיער הנעשה בפנים - הו
10 טאת וזה הטאת שניהון שוין שמתווקה. סתני
11 לחו ברבא - ותי הני שמעתתא דרב חסידא
12 הא דאמר לעיל הואיל וראוין לשיער הנעשה
13 בחוץ. הוא דאמר דרב חסידא פסח ששחטו בחוץ
14 בשאר ימות השנה וכו' - מנתי לה ברבא.
15 דרבה אמרינן. פסח ששחטו בחוץ - גרס
16 בבבלי. עקרת חוץ - עקרת שם שחשבת חוץ
17 לא שמה עקרה. אם הבשר הבחוב פסח בשאר
18 ימות השנה בשלמים - לא הכשירו אלא
19 בפנים. ובעקרת השם. אבל בחוץ - לעולם
20 שמו עליו. חייב - עליו. משום הואיל וראוי
21 שלא לשמו בפנים. וזא תנן - מנסכת וכו'.
22 מחוסר זמן - פטור על שיטת חוץ. בן שחזו
23 מחוסר זמן בגופו כן שחזו מחוסר זמן כבעלים.
24 בגופו - כגון בתוך שמונה לילדות. ואיחזו
25 מחוסר זמן כבעלים חזו חובת וכו' - שיש זמן
26 דאבאת קרובותיהם לטוף ספירת שבעה
27 ודחילתו לטוף מלאת ימי טהרה. שחייבי -
28 לפני הזמן הטאתו ואשמן בחוץ - מפורין. שאני
29 מנתקלים בפנים אל לחובת ולא לנרבה. לחוץ
30 - משום ללא מטא נמתייה. ונרבה. שאני
31 טאת ואשם בא לנרבה. וזאי אשם - במצורע
32 הוא. דאילו כוב חובה וולדת לכאב אשם.
33 פולוחיו ושליתיהם יליבין - ושעלה וכו'.
34 באים נרבה. ומתקיימן גרבה בפנים. ובמנסכת
35 רובים פריכין: ודני בני שלמים נתידי ומשנין.
36 תני נזיר בהידידו. ואן מצורע לא שנינו במשנה.
37 ופריכין הוה: ודני אשמות נלדתי: ונרבה.
38 תני מצורע בהידידו. ואמר רב חלקה לא שני
39 - דאשם בחוץ מחוסר זמן כבעלים פטור אלא
40 לשמו. דאינו ראוי לשמו בפנים. אבל שלא
41 לשמו. כגון לשם עולה או לשם שלמים - חייב.
42 שכן ראוי לפנים כיוצא בו בפנים. וכל רובים
43 שנבחו שלא לשמן שחזו. אלא שלא עלו
44 לבעלים לשם חובה. חוץ מן הפסח בזמן
45 והטאתו בכל זמן. ואמאי - לשמו פטור? לימא
46 הואיל. כדקאמרת. שלים - הוה תמיהה ליה
47 עקרה. ומקאי ילפנין לא במנסכת פסוח
48 ובפרק קמא דרובים. רב אשי מנתי חייב -
49 כדא. דא אתא רבין. ורב ירמיה מתני פטור - כן לשמו בין שלא לשמו. כרב דרמי.
50 ופליגא דרב חלקה - דאמר עקרת חוץ שמה עקרה.

מעמא לשמו לא שחזו את סתמא פטור - תימה לרבינו תנן. נידוק מרישא איפכא. טעמא - דלשמו. דא סתמא - חייב. ודחוק ודא לומר לשמו ורשיא היינו סתמא. ורשיא
פרק קמא דרובים (ג"ב.) דחסיד לשמו זמן עומין - דהני מילי בזמן. אבל פסח בשאר ימות השנה - חייב. ואלא כספירם ולא רסי טעמא ושלא
לשמו. ואיכא לימנר דמרישא ידק. לשמו אמאי פטור - ורסקא דנתיך דלא בעי עקרה. ואם כן אמאי פטור? וזאי אי בעי שחזו סתמא בפנים. וסתמא שלא לשמו קאי. ומשני: דבעי עקרה.
וכי האי הוהא איכא בפרק "זמיר נחטי" (פסחים ד"א.) ובמער - לשמו פטור. לשמו - חייב. ורסי רש"י שם כמו באן: טעמא ורשלא לשמו. הא סתמא - פטור. וקשיא נמי דחסד כמו
שקשקשו כבאן. אלא שי פריש שם כדפרישתי וכו'. **ופליגא** דרב חלקה בר טובי - בלאו הכי נמי הוה מצי למימר ופליגא דרב ירמיה לתיקא. אלא משום הדחתא פליגא דרב ירמיה
דרבין אדרב חלקה.

1 **ובל** שאן ראון לפתח אהל מועד אין חיבין עלוי - מה שפרש רש"י שיש מפרשים משהו
2 דסתם ברקשי דק הבית בעלי מומין הן, והמתמים תמימים לברק הבית עובר בעשה,
3 והבט שאש אפרש לו להנמידיהן כן במקומה בודחים פרק טאתא, ולא פירש מה היה קשה לו.
4 ובפרק 'פרת טאתא' פירש דתן בפרק 'תובטא' (בודס קבא) פרת טאתא ששטתה דין
5 מנייה, וכן בעשר המשתלח ששטתו בחוץ - פטור
6 משום דאן ראון לבא אל אהל מועד. אלא:א
7 פרת טאתא, דאן עב גב תמניה הוי, כין דאן אין
8 סתם לבא אל פתח אהל מועד - פטור, הכי בני
9 בקדשי ברק הבית פטור, ואפילו במתים.
10 **ולא** ארציא פרת טאתא ושעיר המשתלח -
11 רש"י לא גרס פרת טאתא, ופרת טאתא
12 לא אתאי כלל לפתח אהל מועד. והרמב"ם דעי, דאי
13 משום דכתיב בה 'ויחז אל הבני בני אהל מועד'
14 מומיה, א"כ מן בני חוץ בודחים שעיר המשתלח
15 לא ראי אל פתח אהל מועד הוא. ופר"ך זמאת
16 הברייתא דקרי ליה ראי אל פתח אהל מועד.
17 ומשני ליה: באן - קודם הגרלה, כל - לאד
18 הגרלה, ולא בעית אימא: באן - קודם דרדי וברי
19 לפרוך פרת טאתא, ולא היה מצ' לשעיר
20 בדמשני על כן גראה אהל גרס פרת טאתא
21 בברייתא. ורוחק הוא, ודברייתא גרין שן
22 ארוס ובי דני נצאו אלו שאנן מיוחדין בלשון
23 רבים, ופר"ך גרס: שהיו ראי, אלא בלשון יחיד.
24 כיון ולא פתח אהל מועד המשתלח, ויהי
25 לישבו, והכי פירשהו: ולא ארציא פרת טאתא,
26 ואפילו אל המצאט נצאו טאריצי בני גמא
27 כיון דלא פתח אהל מועד אהן - מכל
28 מקום לא ארציא שעיר המשתלח תלמוד לומר
29 'ולח' והשאת נחמד, דכי פר' בפרק 'פרת טאתא'
30 (בודס קבא) משעיר המשתלח לא פר' מוסר
31 טאתא - משום דהבאי ברייתא בני גמא פתחי
32 לומר קאמר, ופרת טאתא אינה אריה לפתח
33 אהל מועד לה, לשעיר המשתלח הדואר היא
34 ראו לפתח אהל מועד הוא, ולחכי בו היה
35 אלא משעיר המשתלח. וריקת דמיס על המוחם
36 - תקשה קודם הבית דרב ברבי יהודה
37 ז"ל: דברפ' השחוט המשתלח (בודס קבא)
38 אמרין דלא היה עריך לתיבת דריקת בחוץ,
39 דאתאי לה שפיר מביניהו משחיטה והעלאת
40 דין, אלא לגלוי לך אקבלה לאל מתיביהו בחוץ,
41 ובעלי מומין אמאי איצטרך לתיבת: תיתי
42 מביניהו לריבאי למיטר לא אקבלה לאל תיתי
43 - דמהכתיב תיתי: א משחיטה והעלאת - איבא
44 למיטר. - מה התיקן שכן חיבוי עליהם בחוץ
45 תאמר בקבלה ודתינו לפניו: דריבאי למיטר
46 מקדשי בעלי מומין יוכיח, ששטור בחוץ וחיב
47 בעלי מומין, דהקשה: לרבי בני חוץ יהודה
48 ומדיחי באן בקבלה בעלי מומין, אמאי איצטרך

1 **א**י קרבן - שומע אני אפילו קדשי ברק תפית שנקראו
2 קרבן, קענין שצאמר "ונקרב את קרבן ה'" - תלמוד
3 לומר "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" כל הראוי
4 לפתח אהל מועד - חייב עליו בחוץ, כל שאינו ראי
5 אלו שאנן ראון לפתח אהל מועד, ולא ארציא פרת
6 המאת ושעיר המשתלח שהוא ראי לבוא אל פתח
7 אהל מועד! תלמוד לומר "לה" - מי שמתחזין לה,
8 יצאו אלו שאנן מיתרין לשם. ו"לה" להציא הוא?
9 והמנינו: "היה לקרבן אשה לה" - אלו אישים,
10 מנין שלא קדישנו מחוסר זמן, תלמוד לומר "קרבן".
11 "לה" לרבות שעיר המשתלח! אמר רב, התם
12 מענינא דקרא, והכא מענינא דקרא. התם "אל
13 פתח" לרבות, "לה" להוציא. והכא "ואיש" להוציא,
14 "לה" לרבות. טעמא - דרבי רחמנא, הא לא רבי
15 היה אמונא. שעיר המשתלח קדוש במחוסר זמן.
16 והא אין הגוף קובע אלא בראי לשם! אמר רב
17 יוסף: הא מני - חנן המצוי היא. דתניא, חנן המצוי
18 אומר: אפילו דם בפוס - מביא כהו"ז ומזוג לו. אימי
19 שמעתי ליה ליתן קרבן? דילת ליה דחויין. דילת ליה
20 הגרלה מי שמעתי ליה? דילמא מיתו ומגברו! אלא
21 אמר רב יוסף: הא מני - רבי שמעי, חנן המצוי:
22 מת אחד מהן - מביא כהו"ז שלא פהגרלה, דרבי רבי
23 שמעון, רבינא אמר: בגון שהומם וחילו על אהר.
24 ומנא תימרא דפסיל ביה מומא? - דתניא: "ואשה
25 לא תתנו מהם" - אלו החלבים, אין לי אלא מילה,
26 מקצתן מנין - תלמוד לומר "מהם" "מומא" - זו וריקת
27 רמים, "לה" - לרבות שעיר המשתלח. ואיצטרך
28 למוכתב בעל מום, ואיצטרך למוכתב מחוסר זמן.
29 דאי יכתב רחמנא מחוסר זמן - משום דלא מטי
30 זמניה, אבל פעל מום דמטי זמניה - אימא לא.
31 ואי כתב רחמנא פעל מום - משום דמאיס,
32 אבל מחוסר זמן דלא מאיס - אימא לא, צריכא.
33 רב

1 **א**י קרבן שומע אני וכו' - רשא דברייתא בתורת כהנים וכו' אתא: יכול השוחט
2 חולין בפנים ידא וחיין, ודיו הוא וכו' תלמוד לומר: קרבן - על דהקרבן הוא חיב ואינו
3 חיב על החולין. אי קרבן שומע אני וכו'. לומר: או אינו קרבן להוציא את
4 החולין בפנים אלא להביא קדשי ברק הבית ששטתן בחוץ שהוא חיב. שרדי אף הם
5 קראו קרבן, בענין שצאמר "ונקרב את קרבן ה'
6 חייא אשר נצאו", והא ידאי ברק הבית הוא.
7 חייא לפתח וכו' - וקדשי ברק הבית לא היו
8 תעדיים כלא לפתח אהל מועד. ואני שמעתי:
9 שאנן ראון לפתח אהל מועד, שסחם קדשי
10 ברק הבית בעלי מומין הן, דאמר רמי (תמודה
11 וכו'). המתמים תמימים לברק הבית עובר
12 בעשה. ואי אפשר להנמידיה כן במקומה
13 מוסקת בודים. ולא ארציא פרת טאתא - לא
14 גרסתי, שאף היא אינה אריה לבא אל פתח
15 מועד, אלא: ולא ארציא שעיר המשתלח
16 שהוא ראי לבא לאלה מועד. להגביל
17 ולהתודות עליו, הכי מפרש לה בודחים, ולח'
18 להציא הוא - בשעיר המשתלח, שהוא ראי
19 לבא לאלה. אלו אישים - שלא יתן מן על
20 אש בערכה. מנין שלא קדישנו מחוסר
21 זמן תלמוד לומר קרבן - ומשעת הקדשו קרי
22 קרבן. התם דאל פתח לרבות - ששני
23 המשתלח, אלא ממעט נאל פתח, שדרי ראי
24 לבא אל פתח. לא להציא לה! אטא, ידאלו
25 לרבות - לא איצטרך, וכו' אטא - להוציא
26 אתא. ולמדשי מי שמיחזין לשם, וצא זה
27 שאני מיוחד. וזכא רחמנא בענין זמניה,
28 שעיר המשתלח, שדרי אינו עולה לאשים. לח'
29 לרבי - אטא, ולמדשי לה - כל דלה.
30 והא אין תורל קובע - לישם אלא את הראי
31 לשם, ובין ראל ידע על אש מןן עילה תורל
32 לשם - אי אפשר להיות אחד מןן מוסרין זמן.
33 חנן המצוי היא - דלית ליה הגרלה משתהיל
34 ומת אחד מהן, הלכך, כשעט שעיר המשתלח
35 ומביא אחר שלא בהגרלה - דוצרך ללמד מן
36 המקרא שלא יביא מוסרין זמן, אפילו דם -
37 חנן המצוי מביא, כגון שצבר ששטת ומת
38 המשתלח מביא כהו"ז מןן השוק. ומזוג - לדם,
39 משתלח. דלית ליה דחויין - דלית ליה שהוא
40 הדיס דחוי כשבול הכרו שמת, לומר: שפך
41 הדם, כדאמר רבי יהודה במתניתין: מת
42 המשתלח ישפך הדם. ודילמא מיתו ומגברו!
43 וריעה אתו שישל עליו גורל של שר, והתכפר
44 בדם של ראשון. ועלול שנים שער להביא
45 ומגריל. ובמתי פשיטא דמוחסר זמן לא, דאן
46 גורל קובע אלא בראוי לשם. רבינא אמר - כי
47 איצטרך קרא דמוחסר זמן - בגון שהומם
48 המשתלח משתהיל עליו, וחילו על אהר, וזה
49 אין צריך להגביל - שדרי מבח הראשון בא. ואשה לא תתנו וכו' -
50 בקצתן - כותי מןן.

1 **רבא**
2 קמיה - לא. אי בני דהיא לרבנן דרבי שרבי יהודה. אי בני, מי לומר: דאי לא מטיב קרא לוריקא - והוה חשבוין דין לא תיכריבו לוריקא, ואיך לקבלה. דהא אשחטה ומקריש לא
3 מוקטם אלא באם אין ענין. ובאורייתא קבלה משמע שפיר פניו לשון הקרבן הוי וריקת וקבלה. בראשיתון שוף פרק אגוא דבודס (א.א.) ו"חקריבו" זו קבלת דדם. או אינו אלו וריקת ואם
4 מן מקדשי ושוחט לא היה נפקא. לו ומביניהו נמי לא, דמה לרנן - דעבדוהי ניהו ולא שייכי בחולין - האמר בחושיה דרשיבא בחולין. וגיבי על החמץ הקשה: בפרק 'תמיד נשחט' (פסחים
5 30a) למע לי קרא לרתיב חתיב מביניהו, דלגלוי אקבלה, אל בלאו הכי אקבלה לא אתאי משחיטה וקשהה. דבריפרישת. דמה לרנן - שכן חיבת בחוץ, דרתינו לפניו: מילת זיכה, שפסור
6 בחוץ וחיב על החמץ, בראותא פר' תמיד נשחט' (גם זה שם). וכן הקשה בעבודה ורד: למע לי קרא לוריקא: נתיב מביניהו, דלגלוי אקבלה לא צריכא - דאיכא למיטרך דבריפרישת.
7 וכן בה דתני רנן: דאי איתרן כל שום קרא לוריקא, אלא מדברי בקלה לפניו לה, מרתיב' כל אשך נכסיהו מום'. ותי: אפילו רבי דרבי איצטרך לגלוי אקבלה. ולא תיתי, דאי פרתי
8 דפרתיכו - איכא למיטר שהתחאה ויכתי, ששטור בחוץ וחיב לעבודה וזה, היתה, והמת דלא ראי איצטרך קרא לגלוי אקבלה לאל תיתי, דכיון דלא אשכחן קרא שטורין בקבלה לעבודה
9 וזה - אין לחיבוי עליה, דכפירש רש"י בפרק 'ארבע מכות' (א.א) דהא דפרתי: וליחשוב נמי וזק פופירי רש"י: בגמרא מקבל מולין' לא קשיא לו - דכיון דלא אשכחן שעובדין של עבודה
10 וזה כבן, אין על בו ידוי ענינא - פטור טאריצי בני גמא בעל ברית. על כן גראה בחוץ וריקתו, שדא רחמנא חייב וריקתו דתמיב אהרתיב מביניהו. משחיטה והעלאת אי לא אהל תיב
11 וריקת לגלוי עלה ולא תיתי. האיבא למיטרך: מה לרנן - שחיבין (בעבודה וזה) ובעלי מומין, תאמר בקבלה דפטור לרבנן דרבי שרבי יהודה ורצויו לומר: מנסך יוכח
12 רבא

1 ודא לריא ליה, דהא בעיא היא בפרק "הכל קריבנות" (מנחות פ"א) א' ליקי משום בעל מום
 2 על עין הפסול למסכים, ועלתה בתקו. מידה, יש לומר: מנסך יוכיא, ודיבוי בחוץ אף על
 3 גב דלא אשכחן שילקה עליהם משום בעל מום. ולי: הושתה היכי קאמר דאיתא מבינייהו
 4 משום חוץ ומעלתה מונסקך ניפריך ושייבין בעבדוהי ודהו לומר: רדא ודאק נקט
 5 לגלויי אקבלה רלא חוה, ודלקבלה לא איצטרך.
 6 אלא לגלויי אקמינה רלא חוה, ודביקעה ליבא
 7 למיפריך מפרדכינן, דהא חיובין עליה בעבדוהי דהו
 8 כמו שחיובין על החשיטה, דקמינה דמנחה
 9 במקום חשיטה דחב כל מילי. ואם חתמא
 10 בקמינה בני איבא למיפריך: מה לחך - שכן
 11 חיובין על החמץ, חתמא בקמינה כדמשמע בפרק
 12 "תמיד נשחית" (פסחים ע"ג). יש לומר מנסך יוכיא
 13 דפטור על החמץ ודיבוי בחוץ. אלא חתמא כיון
 14 דסוף סוף לא אתימא מבינייהו, ויבא אם כן נטמא
 15 מנסך יוכיא, נמי אצטרך למעשר חתי מבינייהו
 16 הא ממנסך לחדיה אתו, דליבא למיפריך מידיו יש
 17 לומר: איבא למיפריך מה למנסך - שכן קבע על
 18 ראשו של מכות חתמא בקמינה וחתמא בוריקה
 19 שעומר על הדיצפה חוורק ומעס למעט חטוט
 20 הסוקיא. **דחיותי** ליעקב זו היא שחטותו -
 21 הקשה הרב רבי משה מפוטנטיאו וז"ל: דבפרק
 22 "איתו אבנ" (תולין פ"א), הנה שחטתה עגלה
 23 ערופה ושתי הנסקל אבן - חיוב רבני מעשין
 24 פטור. פירושי: הוה ליה שחטתה שאינה ראויה.
 25 ופריך בגמרא (שם פ"א): והנני נמצא הוהרגי ע
 26 אלא נעפרה העגלה - תנא ותרעה בערה,
 27 שזלמא לא מיתרחא מחיוב. ואמאי פטור רבי
 28 שנועך? ומשום דהי קאמר עלה: עגלה ערופה
 29 אינה משנה. ואמאי לא קאמר רשוחו דמתניתין
 30 איהו ערף, ורבי שנועך פטור משום חלא חויה
 31 לאבילה. ודיבוי לרבנן - דעריפתה זו היא
 32 שחטותה. בדאמרין הכא - דחיותי ליעקב זו היא
 33 שחטותה, ובפרק "תנאית אבדום" (ב"ב)
 34 אמרין דעריפה מסודרת מדיי בבלוהו ותרץ רביט
 35 הנה: ודאי הוה ליה למיעובי השחטת אלא הטרף,
 36 ודחוק הוא: דלימאנה תנא שחט - משום פת
 37 חטאת ושוד תנסקל המיעובי בחדה: כדאשכחן
 38 ריש פרק "שחטות" (תולין ע"ג), דקאמר: סיפא
 39 בקדשיה, דקאמר שחטותן כשרה - לא מילתין
 40 ששריאת מיבעי ליהו אידיד שדליק במזבחת חיה
 41 שחטותן ששריאת וכן הא דקתינה האם השחטות חיה
 42 ותף ולא יבא מום דם וכו'. וקאמרין בגמרא: אי
 43 סלקא דעתך בקדשיה חיה בקדשיה מי איבא
 44 אבל לא פריך אי בקדשיה שחטתה בעוף מי איבא,
 45 אלא משום בדיה חיה נקט שחטותה. **התם** א'
 46 איתחואי לכל הכא נראה ונדחה הוא - אפילו
 47 לרבי יוחנן, וסבירא ליה בפרק קמא דקדושתין

1 **רבא אמר** - מחוסר זמן דאיצטרך קרא לשעיר המשתלח, כגון שהיה לו למי שמוכרין
 2 לצבור חלה בתוך ביתו, שחומר להלל עליו יום הכפרים, ושחט את אמו של שעיר.
 3 בעשה מחוסר זמן משום אותו אבנו ובן לאתר שהגירל עליו. מי אמר - להחליבו לצוק
 4 משום אותו אבנו. אין מידון - אם איערע להם פסול רבובין להתקן
 5 שחיוורו לו אחר, ולא אמרין האיל ונדחה
 6 ידחה אלא בשחטין כגון מת המשתלח ישקר
 7 הוה. מה על ידי תקינות ירצו - כרבי
 8 אליעזר. איברים - של עלה המנחה
 9 שנתערבו בן איבר בעלת מום אחת. אם קרב
 10 הירא של אחי מתן - קודם שהרגישו בכרה.
 11 יקריבו כל הראשין כולן - ותולין האיסור
 12 באותו שקיב כבר. ותולין לקולא, דהואיל
 13 ונתערבו - אין ספק אסור דאורייתא
 14 למיל לתומא, ודלא הוהירח חרדה עליון
 15 אלא שחוק בעינן, שאמנא בהם: כי משחחם
 16 באת מום בם, כי איתנהו בעיניהו. מסב כהם
 17 - מרומי ומיבתיב "בם וכתב 'בם' - כדריט
 18 דאיתחוא קמייתא לא איתחוא כתייתא -
 19 אבל דאי לא איתחוא קמא ע דאיתחוי בתרא.
 20 שאת על פי שהגירל עליו - אינו ראוי לשחט
 21 עד לאתר מתן דם דפר, ובתוך קר מת חבירו.
 22 ודיבואו שנים ונדחילו עליו, כשהגיע זמן
 23 שחטתה ששעיר - כבר בה התארוך עומה. אלא
 24 רבי יוסי דפשא - דהא הכא לא איתחוא קמא
 25 עד דאיתחוא בתרא, שדרי אין זמן שחטת
 26 פסא אלא לאתר חצות. וקודם לכן אבד ראשון
 27 והופיש של גמרא ראשון, דהרי שנתן ששעיר
 28 כשהגיע זמן שחטתה, ואפילו דהי קאמר רבי
 29 יוסי מצוה בראשון.
 30 **תקיים**
 31 - בעינייהו הוא דלא מירצו, הא על ידי הערובות - מירצו. פדנתן: איברים תמזימים
 32 באיברים פעלי ממוין, רבי אליעזר אומר: אם קרב הראש של אחד מתן - יקריבו כל
 33 הראשין כולן, פריעו של אחד מתן - יקריבו כל הפרעיים כולן, ותקיים אומרם: אפילו
 34 קרבו כולן חוץ מאחד מתן - יבא לכות השריפה, ואידך: נפקא ליה "בם" **בקהם**.
 35 ואידך: **בם** "בקהם" לא דריש. והרב, נתי נמי דבעלי חיים אינן נדחין, אי בעי האי קרוב
 36 אי בעי האי נקריבו אמר רבא: רב סבר לה פרבי יוסי, דאמר: מצוה בראשון, הו רבי
 37 יוסי? ואי נבא רבי יוסי דקדושת, דנתן: שיש קופות של שלש שאון, שפנה תורמין
 38 את הלשפה, וכתוב עליהן אלף, בית, גימל. ותנאי, ונבא אמר רבי יוסי: למה פתוב עליהן
 39 אלף בית גימל - לידע איהו מתן תרומה ראשון, ולכתיבי תימנה ראשון שמינה בראשון, -
 40 דלימא שאני תהם, דבעדנתא דאתחוי קמיתא לא איתחוי בתרייתא. אלא רבי יוסי דפשא,
 41 (דתן) [דתנא] המפריש פסחו ואבר, והפריש אחר תחתיו, ואחר כך נמצא הראשון והרי
 42 שנתן עומדיו - איהו מתן שריצה יקרב, דפרך תקמים. רבי יוסי אומר: מצוה בראשון,
 43 ואם

(א) ובפרק קמא דבבבס (ב"ב): ידיו מעיקרו חי רדיו, ואפילו בבעלי חיים, גבי בהמה של שני שחטין הקריש חציה חוץ לקוהו וחקיש חציה קדושה אינה קריב. ואם למי למחוסר
 זמן, דהתם משעת הקדושה היתה חדיה. ואף על גב דגבי מחוסר זמן בני אמרין לילה לקדושה יום הוצאת - אלמא: אף על גבי דביענדא דאקדישה לא חויה חלקיה, אפילו הכי
 חזי למחוסר - מקריב לה. ולא אמר רדיו מעיקרו הוא. וכן כל קרבן שהקדישו ביום ועבר עליה לילה אחת שלא יקריבו - חו לא לקריב, ודהו ליה נראה ונדחה, ואן לחרץ לילה לא
 מחוסר זמן, ולא חשיב נדחה. דהא ובא חשיב נדחה, אף על גב דהדר חזי כמיניה ויש לומר: כיון שאינו מחוסר מעשה בגופו - לא חשיב נדחה, ועדי ללילה לא חויה להקריב שום קרבת.
 אבל הכא, שפריך ולכתיבי שנים אחרים להגירל עליהם, דהוי כמחוסר מעשה. ועוד: דהא זמן הקריבה, ואפילו הכי לא מצי לאקריבה - חלקך חשיב דיוחי. **הא** על ידי הערובות מרצ
 כדנתן כי - וסבירא ליה אליעזר. אי נמי, אפילו כשבבן אף על גב דפלגי עליה רבנן דהתם בביתא - וכן ומתניתין יש מדראיתא, אבד משמע לישנא דמתניתין, רלא אלא מרצ
 אבר הנשאר. אבל אוחם שקרבו ועלו למעשר - לא ידעו ומרובין הוא דאסרי לבחוליהו. כדמשמע לישנא דמתניתין: אפילו כרוב סוף חוץ מאחד מהם יבא לכות השיטה.
ואידך נפקא ליה בם כנס - והשאת איבא שלשה דרשות: הא עבר מומם רצו, ואידך הא כל החיין הואיל ונדחו ידיו, ואידך הא על ידי הערובות מירצו. הוא דלא מייחי תהם בפרק
 "דערבוב" (מוזב ע"ג). דרשא רדבי (וחזן) - משום דבעי בלע לאתויי אלא קרן שתי דרשות דאפילו רב מורה בהו. והא דמשמע דהם דרשא רדבי יוחנן מורה אמינא רבום - אין
 לזכר בזה, ודלא נחת בגמרא לחרוק בהו.

1 ואם הוה שני מוכרז ממנו וביאנו - ובמתניתין גמי נימא הכי. אי נמי: שמאל לא שייך האי
2 מלתא אלא בגבולין או בענשים בעודה, אבל בשעיר המשתלח ובעשירי הפנימי
3 התשרף חוץ לשלש מתות - אפילו אם היה שני מוכרז ממנו, מצוה בראשון.

4 יעמוד הוה ולא שתכורזו מת - לעיל, כי קאמר טעמא דרבי יוחנן משום דבכ"ב "הדם" -
5 לא היה מצי למיטר טעמא משום

6 דכתיב יעמוד הוה ולא שכבר עמד, והאן על שני
7 דלא ידע לברייתא - מכל מקום עומד דרבי יוחנן

8 מהאי קרא. ובשאר קרבנות מורה עליו, אפילו פליגי
9 ממום ועובר. דהא אפילו בשאר קרבנות פליגי

10 עליה דרב סבירא ליה בעלי חיים נדחין, ואפילו
11 דרתי מעיקרו הוי דרתי, כהיא דבבבא של שני

12 שחופין. וערך למר דתנא כותיה דרבי יוחנן
13 ולא מטעמיה דטעמא דרבי יוחנן מיהא"ם כדלעיל

14 דסבירא ליה בעלי חיים נדחין. והאי תנא סבר אן
15 דרתי אלא בשחופין, דליף מבעל מבעל עובר כרב.

16 בשאר קרבנות, לרב מנבא דגלי קרא יעמוד הוה -
17 כרבי יוחנן. כותיה דרבי יוחנן - תימה ליה הא

18 איכא נמי מתניתין דרייקא כרבי יוחנן
19 ועירפא מניה. דאפילו דרתי מעיקרו הוי דרתי,

20 בפרקי מי שפדה טנאי (פסחים ג.ג.) תנן במעריש
21 נקבה לשהו - תרעה עד שחטאתה ותיעבר.

22 רביא בדמיה שלמים. ואמרין עלה במבוא: שמע
23 מניה תלת: שמע מניה בעלי חיים נדחין, ושמע

24 מניה דרתי מעיקרו הוי דרתי וכו'. ויש לומר: הוה
25 דמי, דהיינו הוה דרתי ומורה, לדעול נקבה לא

26 חייא לקרין שהופרשה לשמו דרתייה פסח. ובוא
27 נמי מיתרצא נמי מוקשים בני בבבא של שני

28 שחופין, ומאי קא שמעין לך רבי יוחנן מתניתין
29 הוי דרתי דהופרשה נקבה לפסח. והאן על גב

30 דאיכא למיטר דתמורה כיוצא בה אהא
31 לאשמעינן, דלא שמעינן מתניתין - מכל מקום התלמוד דייקא ממילתיה דרבי יוחנן שנת

32 מניה תלת: לידעו מתניתין ומאי איתרצק למידע ממילתיה דרבי יוחנן: אלא יש לומר: אי
33 מתניתין - הוה אמינא שאני תורה דלא חייא לעולם לפסח שהופרשה לשמו, ולכחי והוי

34 דרתי לעולם, אפילו למותר פסח דרתי לעולם לא חיקרבי היא נופח אלא מדרה.

35 האמר רבא דיקא מתניתין בוותיה דרב - תימה ליה: מאי קאמר דיקא כותיה דרבי?
36 אדרבה: תיקשי מניה לרבי יוחנן, דלא מיתוקנא כלל אליביה. ובמאי טעה

37 מעיקרא דקאמר בשלמא לרבי יוחנן - הא לא מיתוקם על ידע אמור רבי יהודה אליביה.

38 ועוד: דליכא דאמרי בדבסוק סתק לרבי יוחנן כקשיא וליישא קנא לא מסיק קשיא!
39 ונראה לי: דמעיקרא דקאמר בשלמא לרבי יוחנן - לא אסיק איתרעה דתיקשי ליה "ועוד אמור רבי יהודה, דאיכא לפרושי דברתייה פליגי, מעיקרא פליגי דקאמר רבא קנא ירעה אמור אידו

40 ימות, והדר קאמר ועוד אמור רבי יהודה בו, דשמעיה לתנא קנא דקאמר אם של ענאול מת וכו' והשני ירעה - אלמא דאיירי שנת של ענאול קדם שנתו של שם, ואיכא למימר דאיירי

41 בנזן שנת קדם ודוי, וטעמא דמת קדם ודוי, הא מת לאחור ודוי - אין צריך להוביא שנים אחרים ולהגריה, וסבירא ליה בהא כרבי שנתון, דאמר לרבי פליגי "סוף קלפ"י (מ.ג.) עד מתי

42 וקוק לזכות חי - עד כפת דברים, והוא אתר רבי יהודה נמי פליגי, אם מת המשתלח ישפר היום ומביא שנים אחרים, והוא לאשמעינן דבכפרת דמים תלי דרבי. ורבי יהודה לטעמיה

43 דאמר לעיל: עד מתי וקוק לזכות חי - עד שנת מתן דמו של חבירו, ואין אתר תלי בחיודי כלל, דאפילו אם הקדים ודוי שעת המשתלח לנתן דם שפיר הפנימי, ונתן המשתלח - ישפר

44 הדם, והשתא נראה דקדמי ועוד. ומכל מקום הדר קאמר דיקא מתניתין בוותיה דרב, דלא נהיא ליה לפרושי ועוד כדפרישתי, משום דליישא דמתניתין לא משמע עליה חיי, דארא

45 לאשמעינן. והמושג איכא למיטר דהוה ואיכא למיטר כדמעיקרא. כדאק סלקא דעתך דמקשה - לא מסיק קשיא. אבל לאיכא דאמרי, דלא קאמר מעיקרא בשלמא לרבי יוחנן, אלא

46 פריך מיד לרבי יוחנן ולא משמע עליה כלל לפרושי הוהודי כדפרישתי לישאא קנא לרבי יוחנן, דקאמר בשלמא לרבי יוחנן - לרבי מסיק קשיא.

1 יתיקם תחתיו - אינו נותן תמורה אלא לוח שמת, אבל לוח - אינו נותן תמורה, להפסל
2 הוא ולבא זה תחתיו. כדקא קאי - בקדושתו ולא אמרין דיהה. שני אינו יודע וכו'
3 - אמרתיהן קאי, שני ששנינו עליו ירעה אינו יודע וכו'. הכי נרטיקין ולא שתכורזו מת -
4 ולא זה שמת חבירו. יעמוד הוה ולא שכבר עמד - ונדהה על ידי ממת חבירו ועבש הוא

5 בא לחזור ולעמוד. יעמוד הוה - עמידה אחת ולא
6 שתי עמידות. ימות המשתלח - אלמא: בעלי

7 חיים נדחין, כי קאמר אליבא דרבנן - כדקאמר
8 ר' יהודה יעודי לאשמעינן דבעלי חיים נדחין

9 - מכלל דשמעיננה לרבנן דאמרי שני שבוג
10 ראשון קרב דבעלי חיים אין נדחין, ושני שבוג

11 שני ירעה, שאין חטאת עובר ממה. והא
12 לאפילונו עלייהו בחרתה: קדא אמריתו אן

13 חטאת עובר ממה - אני אומר תמות, ועוד, לא
14 בזה שאמרתם עליו ירעה - אני אומר ימות.

15 אלא הוא יקרב, ושני שבוג ראשון ימות.
16 בשלמא לרב כהא פליגי רבי יוחזר ורבנן -

17 כהאי יעודי דסיפא. אלא לרבי יוחנן - דאמר
18 רבנן נמי שבוג ראשון ראשון אמרו ירעה, במאי

19 פליגי ר' יהודה עלייהו ברוך סיפא. דקדמי ועוד.
20 בשלמא לרבי יוחנן - דאמר ירעה המתניתין

21 אשני שבוג ראשון קאמר, שמכחת לה דאלו
22 יודדי כי היא גונאת ממות, משום חטאת שכפר

23 בעליה. כדכיי אבא - דאמר במסכת תמורה
(כ.ג.) גבי פלוגתא דרבי ורבנן, שחלוק

24 במעריש טאתו ונאבדה והפריש אחרת תחתיה
25 ונמצאת היאשונה, הרי שתדוק עמידות.

26 דקאמר רבי מתכפר באחות מן, והשניה תמות.
27 ותכמים אומרם: אין חטאת שכפרו בעליה

28 ממה, אלא שנמצאת לאור שכפרו בעלים.
29 אבל נעודי קודם כפרה ולאור דהפרשה -

30 רועה. ואמר ר אבא ר' עליה הכל מודים שאם נתכפר בשאניה אבודה, דהיינו שניה
31 שהופרש ארוין - אבודה ממה. שכן נאמרה הלכה למשה מסיני חטאת שאבודה

32 נתכפרו בעליה באחרת - הראשונה ממה. לא נחלקו אלא שנתכפר בראשונה והשניה
33 לאו כאבוד דמי. וגבי מתניתין דכאן, בשלמא לר' יוחנן דאמר שני שבוג ראשון קדמי

34 מתניתין ירעה - היינו דייוב טעמא משום דאין חטאת עובר ממה, הא יודדי - תמות,
35 דהוה ליה נתכפר בשאניה אבודה. והדוחיה קימת, והכל מודים שנתה.

36 אלא

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

58

59

60

61

62

63

ימוא. פרק שש – שני שעירי דף סה עמוד א – מתוך מהדרות "אבן ישראל – השינוי" קנא רש"י

1 **אלא לרב** – דאמר בשני שבועו שני קנתי ומתנין דרעה, ובראשון שנדחה ויחפר.
 2 אמיא; וא דחיד תמות, לא מביע לרבנן ולא מוח – ודא נתכפר בחיוביה ואינהו אמרי
 3 למשרשי לאבד – לאו באבד דמי, אלא אפילו לרבי לא מוח, שדרי לא דורשי
 4 לתשמיש אבד, שדרי מתחילה דהא רעה קיים, ובשביל המשתלח שמת הדרוך להביא
 5 שנים, וכיון דאין בעלי חין נדחין, אשכחן שנים מעיקרא: –

6 בעי האי מקריב והיה ליה במפרשי שתי תוספת
 7 לאחריה, ואם יאבד אחד מהן יקריב
 8 בחי. ואמר ר' אשימא – שני ידעה אפילו
 9 לרבי שדרי לא דורשי לאיבדו. כיון – דמנחה
 10 בראשון, מעיקרא כי אפשישן, לאחי שני –
 11 אדעתא דאיבד אפשישן, ולא נרע מפרש
 12 לאבדו. ומתנין רבי היא. ודבי אמרין במסכת
 13 תורה: דרב רבבי מוקי לה למתנין. תנן רבי
 14 יהודה אומר תמות, קא טלקא דערך בהדיא
 15 דקאמרי רבנן עמי, אמר רבי יהודה מוח, ועל
 16 בדרך לרבי יהודה בעלי חיים נדחין, כדקנינא
 17 נשך דמות היום המשתלח. בשלמא לרבי יוחנן
 18 דאמי בשני שבוע ראשון – תנן ידעה, ואמר
 19 רבי יהודה עליה תמות – מיכר בשני שבועו
 20 שני. **אלא אם** – דאמר ידעה ומתנין כי
 21 שבוט שני תנן, ועלה אמר רבי יהודה מוח.
 22 **במא סיכר** – דאילו בראשון לר' יהודה לא
 23 מיכר, דאמר בשני ראשון – תנן ידעה, ואמר
 24 **שני שבוע ראשון קאי** – ויבחר פליגי
 25 בדפרישי ליעיל, ואיכא דמותיב הכי – דך
 26 חיובתא קמייתא איתרובתא ליעיל ועד אמר רבי
 27 יהודה וכו', דאיתרובתא ליעיל לרב, איכא דמותיב
 28 עלה מעיקרא לרבי יוחנן, ודבי מוחיב לה
 29 בשלמא לרב – דאמר להנא קמא בעלי חין קאי
 30 נדחין, ובשני שבועו שני קנתי ידעה, ורבי יהודה
 31 **אלא עליה קאמר יומת**, דיעני ויחדר אפילו
 32 ועד לאשמועינן דבעלי חין נדחין כבידא ליה
 33 ותמות דקאמר ברישא לא אהואו דאמרי רבנן
 34 ידעה קאי, ובתרוי ואלא פלוגי ברישא פליג
 35 אהאטא צבור, דקאמרי רבנן ידעה ואמר ורבי
 36 יתדחן ימות, וסיפא מפילגי בבעלי חין.
 37 דקאמרי רבנן אלא תיכפר בראשון, ואחא
 38 איחול למינה. וזאת הוה חשני יקרב. **אלא לרבי**
 39 יוחנן מאי יועי – הא רבנן נמי אמרי: ראשון
 40 ידעה. קשיא – כדאמרן קאי מתנין בוחיה
 41 דרב בשלמא נשכף רחם יקום תמתנין בוחיה
 42 איתעביד מצותיה – כן דמיא, ויערך להביאם
 43 תעשים בבגדי לבן כהנים, וערך להביאם
 44 אחר, וא אפשי בלא הגרלה. וכיון אית ליה
 45 בעלי חיים נדחום – ימות ומשתלח הראשון.
 46 **אלא פת המשתלח** – למה לו תשלומין, אהוא
 47 מוקיב לו להביא שנים ולהגרלה, ולשפך דם
 48 הראשון; הא איתעביד מצותיה. ושדעי
 49 המשתלח לרב דבר המעבב בו אין אלא הגרלה
 50 כלבד, לקבוע ותרל של עם על לשון דהא
 51 שמענין ליה לר' יהודה דאמר לא התודה –
 52 כשר, וכל שכן דשילוח דלא מעבב לרביי הכל, ורבי תובח חוקה – אדריכס שהבוק
 53 עושה בבגדי לבן, וקא על דברים תעשים על ידי אש עתה. לזכות חי – שלא ימות עד
 54 שעת מלח כמו של חבירי, וזה אמר את מות קודם לבן – אין פתח הדם כלום, לכך עריך
 55 תשלומין, ובאל הגרלה אי אפשר, חוקק לעשים, וראשון ידעה, דהכל מדרוך בשושתין
 56 שנדחין, כן העיר ששלחו – וזהו של שילוח, וירושלמי למקדש. אם נתרמה
 57 תרומה – שלש קופות, קודם שנודע שאבדו. נשבעין – השלוחן שובעת שומעין
 58 לגבוין, שדרי התפסד להקדש, שאין הבעלים חייבים לשקול עד (ותנאו) כתובות
 59 קמא; ורומק על האבדו לרב נודע. ואם **אלו** – שלא נתרמה התרומה, אין התפסד
 60 להקדש חוקק על בעליה, לפיכך נשבעין לבני העיר. נמצאו – אהא. אהאדי. חזורים
 61 הנגבים – קאי אנגבנו. ואין עולין להם – לבעלים, ורביצין לשקול לשנה הבאה. חובות של שנה זו – שהורשו לחובות שנה זו. **שעירי עבודה** וזה – צבור שחטאו בעבודה וזה
 62 בהראת בית דין – במיאןן פר לעלה ושעירי לחטאת. והפריש אחרים תחתיו – גמנצאו אראשונים. כולו ימות – ולא אמרנין; יקריבו לשנה הבאה.

הכל מדרים שאם נתכפר בשאינה אבדה – אבדה
מתה, אלא לרב, היה ליה כמפרשי שתי תוספת
לאחריה. ואמר רבי אשימא: הפריש שתי תוספת
לאחריה – מתכפר באתח מהם, והשנינה תערה!
– כיון דאמר רבא: רב קבר לה רבבי יום, דאמר
מצוה בראשון, מעיקרא כמפרשי לאיבדו דמי, תנן,
רבי יהודה אומר: תמות, בשלמא לרבי יוחנן, דאמר
שני שבועו ראשון ידעה, לרבי יהודה ימות – מתכפר
בשני שבועו שני. אלא לרב, דאמר שני שבועו שני
ידעה, לרבי יהודה ימות, לרבי יהודה במאי מיכר?
מי קברת רבי יהודה אשני שבועו שני קאי? רבי
יהודה אשני שבועו ראשון קאי. ואיכא דקא מוחיב
היה: ועוד אמר רבי יהודה: נשכף תדם. ימות
המשלח, מת המשתלח – ישכף תדם. בשלמא לרב
רישא פליגי בהמאת צבור, וסיפא פליגי בכעלי
חיים. אלא לרבי יוחנן מאי "ועוד"? קשיא. "ועוד אמר
רבי יהודה: נשכף תדם ימות המשלח". בשלמא
נשכף תדם ימות המשלח – דאכתי לא איתעביד
מזוהית, אלא מת המשלח אמאי ישכף תדם? הא
איתעביד ליה מזוהית! אמרי דבי רבי ינאי: אמר קרא
"עביד מי לפני ה' לבפר", עד מתי יהא זקוק להיות
חי – עד שעת מתן דמים של תבירו. תנן תמים:
בני העיר ששלחו את שקליו ונגבבו או שאבדו,
אם תרומה תרומה – נשבעין לגבוין, ואם לאו –
נשבעין לבני העיר, ובני העיר שקליו אחרים תחתיו.
וממיא, או שהתחייבים הנגבים – אלו ואלו שקלים
הם, ואין עולין להן לשנה הבאה. רבי יהודה אומר:
עולין להן לשנה הבאה. מאי טעמא דרבי יהודה?
אמר רבא: קסבר רבי יהודה חובות של שנה זו
קרבות לשנה הבאה. איתביה אביו: פר ושעיר של
זב תכפרים שאבדו, והפריש אחרים תחתיו, וכן
שעירי עבודה וזה שאבדו והפריש אחרים תחתיו
פולן ימותו, דברי רבי יהודה. רבי אליעזר ורבי
שמעון אמורים: ידעו עד שישקאבו, ומכרו, ויפלו
מהיום לגרבה, שאין תפאת צבור מתה. אמר ליה:
 קרבנת

1 **הכל** מדרים שאם נתכפר בשאינה אבדה מתה – וזה דאמרי רבנן אין תוספת
 2 מוח אלא ששמנא לאחור שכפיור בעלים, ומיהו כיון דסבירא ליה דאפילו נמצאת
 3 קודם כפרה אבדה מתה. אמאי נוקט דוקא שמנא לאחור שכפיור. שאבדה חוקאי אחת
 4 והחיה ומנצאת הראשונה מהות; ובתורה פרק "ולד תוספת" (ג.כ.ג) פריך כי האי קוביא תנן:
 5 והפריש תוספתו אבדה, והקריב אחת תחתיה
 6 ומנצאת הראשונה – תמות. טעמא – דהקריב
 7 אה לאו הקריב – לא. קשה לתרוייהו, פירוש
 8 לרבי אבא לרב הונא דרמת, דאמר. הכל מדרים
 9 שאם נשך אחת מהן והקריב שהשניה תמות, לא
 10 תדלקו אלא בכא כבא למילך וכו'. ומשני, מילתא
 11 קניי, דלא פשטי – לא קניי; פירוש:
 12 מילתא דפשטי קניי – שמנצאת לאחור הקרבה
 13 או אין עריך להאריך ולפשי כלום. ומנצאת, אמ
 14 קודם הקרבה – זמנין מוח זמנין קריב, אמ
 15 מתכפר בשאינה אבדה – השנינה מתה, ואם
 16 מתכפר באבדה – שאין אבדה ועדה לרבנן.
 17 והכי נמי הוה מצי למפרך מנמילתא דרבנן
 18 גופיהו, בדפרישי, אלא ניחא ליה למפרך
 19 מהדא ד"הקריב" שהיא שניה ברישא, ואחוא
 20 תיבתה, הוה ליה כמפרשי שתי תוספת לאחורית
 21 כמנחה, וזהו מצינו לענין דאמי – בני משעתן
 22 היא, ולית ליה רועה כלל בתוספת יחיד, ואפילו
 23 בדפרישי שתי תוספת לאחורית, כמנחה (כ.ט.ג)
 24 בתורה (ט.ט.ט) ובפרק תהודתה (מנחות כ.ט.ג)
 25 ובפרק "מי שחיה טמא" (פסחים ע.ב), ויש לומר:
 26 ומתנין: ואת מתקבא בוחיה, דקניי מתנין;
 27 מת אחד מהם, מבאי שנים אחרים מוגרל עליהם.
 28 ואחור אמר לעיל: מבאי חבירו לא בתרלה.
 29 **אמר** רבי ינאי אמר קרא יעמד חי עד מתי זקוק
 30 להיות עד שעת מתן דמו של חבירו –
 31 תימה ליה לרבי ינאי בייחא דרביהו לעיל, ובפרק
 32 "טרף קבלפי" (מ.ב) דקניי בהדיא הכי אליבא
 33 דרבי יוחנן ויש לומר: דאי מהדאי – הוה
 34 אמינא: אמר מת קודם מתן דמו חבירו – קאי אחר
 35 אבל לא ישכף. ורבי ינאי אחי לאשמעינן דאק
 36 חזר שפיר.
נשבעים – דהוה שרי: דתנן תרומין
 37 על האבדו וכו' – ובפרק "זוהבי"
 38 (בבא מציעא ת.ח.ג) פירש שרי על האבדו שבא
 39 לשלח, ואבד ולא נודע לבעלם קודם
 40 התרומה. ועל הגבוי שזאת עריך בני שלוח ולי
 41 אבד, ושקיה דאם כן הוה ליה זו וזאן עריך למר
 42 זו: וכיון דנחא תרומין על האבדו, שיש לו חלק
 43 אף על פי שאבד ולא ידע לעולם ללשכה, ואפילו
 44 הכי שו לו חלק בקופות – כל שכן על הגבוי
 45 שבו שיעוד. ומפשי רבני יתקף על האבדו –
 46 שפוי לשלחה ואבד קודם תשניה התרומה, ולא
 47 מיכני ועד דכבר בא ללשכה, אלא אפילו על הגבוי
 48 כשבעשת תרומה ויהי כדי שליח, ואפילו סופו
 49 נאבד וליה הגיע ללשכה. ואותם שנים אף
 50 הבעלים חייבין באחריהו. ועל העתיד לבנות –

51 שלא נתן עדיין לשלח. והא דאמר בפרש שני דבתובת (ק.פ.ק) תמורד הנחא מחבירו שוקק
 52 שקלו, דתנן תרומין על האבדו וכו'. פירוש: דלא קא מתי לאחי מירי, דבאלא הכי לא אהי חייב
 53 לשקול – מאבדו גופי מיהו, דלא מחייב באחריהו. אלא בעידי לבנות לא אירי, דכיון
 54 דחייבי לשקול – אם כן בשקולו לו שקילו קא מתי ליה.
 55 **וכן** שיעור עבודה וזה שאבדו – לא ידענא אמר לא נקט נמי פר העלם דבר של צבור
 56 ונראה ליה: שיעור ליה ספקא ליה. דאיכא נמי פר העלם דבר של כותן מדיח שעתה ויעוד
 57 בהוראת עצמו, דהוראת כותן מדיח לעצמו בהוראת בית דין לצבור, ובהוראת לא הוי פליגי
 58 רבי אליעזר ורבי שמעון.
ומשום
קרבנות

ואם נתעברה נתקבחה למוכר - ולא תחלש על שיוע באתו יום באתו חדש שמכרה
 לו. ולרבי משתח לה בנות שהקדישו ביום שמיני לליתור, עברו יום הפריסות בשנה
 3 פשוטה, וזאת יום הפריסות הבא. אבתי לאו מלו שלוש מאות ששים וחמשה ימים.
 4 אלא שמינו יומי ששים וארבע. וכן אמר איבא לביטרי - שהוא פן שלש. וראין אוהה
 5 - בכל מקום שהיא. באילו שמות בתי

ואם נתעברה - ונתעברה למוכר. התינוש שעירי, פר מאי
 איבא למוימי? - גזירה פרי אבנו שעירי. ומשום גזירה
 ימית? - ועוד, תפאת שעברה שנתה - לרעהי אולאי!
 דאמר ריש לקיש: תפאת שעברה שנתה - רואין אותה
 כאילו היא עומדת בבית הקברות וזועה. - אלא אמר
 רבא: גזירה משום תפלה. (דתנן) (דתינאי) אין מקדישין
 ואין מעריבין ואין מחרימין בזמן היהי. ואם הקדיש
 והערידו והחרימו, בהמה - תיעקר, פירות פסות וכלים
 ורקבו, מעות וכלי מתכות - ויליך הנאה לים המלחה.
 ואי זה הוא עוקור - נועל דלת לפניו והיא מתה
 מאליה. תפלה דמאי? אי תפלה דתקברה - אפילו כל
 גזיות נמי! אי תפלה דגזיה ועבודה - אפילו כל רעיות
 רעיות! ועלום תפלה דתקברה והגך דלאו בני תקרה
 נינהו - לא מוריד בהו, תך דבת הקברה היא - מרי
 היה. ותפלה דעמיה תנאי היא, דתינאי תנאי: פסח שלא
 קרב בראשון - יקרב בשני, בשני - יקרב לשנה הבאה.
 ותנאי אידך: לא יקרב, מאי לאו - בתפלה פליגי? לא,
 דבזילי עלמא [לא] תיישגון לתפלה, ותנאי בפלוגתא
 דרבי ורבנן קא מפליגי. ולא קשיאי: הא - רבי, הא
 רבנן. - והתנאי: וכן המעות! - אלא אלא שמע מינה
 בתפלה פליגי, ושמע מינה. משונה בא לא אצל שני
 המשפלות! ואם שתי רדיו עליו, ומתורה - תך היה
 אומי: אגא השמי! האגו, עוו, פשעו לפגוד עמך בית
 ישראל. אגא השם! כפר עליכם למה אתכם מפל תפלות לפני
 ה' תהירו. ותפתיים והעם העומדים בעזרה, פשהו
 שמועים ושמועם המפורש שהוא יוצא מפ כהן גדול, היו
 בדרומים ומשתחרים ונפלים בניהם, ואומרים: ברוך
 שם כבוד מלכותו לעולם ועד. מסרו למי שהקהה
 גמרא

מוליכו. הכל פשרין לחוליו, אלא שעשו תפתיים גדולים קבע ולא היו מניחין את ישראל
 לחוליו. אמר רבי יוסי: מנשה והוליו ערסלא, וישראל היה. וכבש עשו לו, מפני התפתיים
 פשהו תפתיים פשהו ואומרים לו: מול רצא, מול רצא! נמרא ואילו בני אהרן עם הוהיך?
 לא קאמר, מאן תנאי? אמר רבי ימיה: דלא ברבי ויהיה. דאי ברבי יהודה - דא אמר: יש
 להם פפרה בשעיר המשפלת. אבוי אמר: אפילו תימא רבי יהודה, אמו תפתיים לאו, בקבל
 עמך ישראל? ניהו? "מסרו למי שמוליכו". תנו רבנן: "איש - להכשר את הו, עתי"

משום דמייתי דמי לומי. אמר רבי ימיה דלא רבי יהודה - מסאני אני מתריץ מאי דפליגי רבי יהודה רבי שמעון פרק קמא דשבועות (ג.כ). דרבי יהודה סבר כותבים מתפריש שעירי
 והשתלח בשאר עבירות. ולרבי שמעון ליה לוח כפרה ככל שעירי דמשתלח וקמא הוה. מאי טעמא דרבי שמעון, ודוקשה ליה אמאי לא קאמר טעמא דרבי שמעון דכרתיב פשרני דייחין
 ודס פה, כדאמר מוח בדי: בשלמא לרבי שמעון הייהו רבעין שני דייחין ודס פה. ונמא דהיינו טעמא. דרבעין שני דייחין ודס כדמסיק להם רבי יהודה, דכרתיב רבי שמעון לא חלו
 ואחר לביתו מוחט שבא ובאי ויפרי על הדיכר. ובמאן שי ל לחיך לעל ברוך רבי שמעון נמי אית ליה רומא דרבי רבי שמעון, דא רבי ימיה מוקף למתניחין ברבי שמעון, ואפילו
 דבי תנן ביריד ראשון דפי - אני וביתי" אמר רבא לוח דממונתי" (לעיל לה) וברודי שני בפרק טרף קבלפי" (לעיל מ.א.) תנן "זכי אהרן וכו' ומפרש טעמא בגמרא (ג.כ.) משום דרבי

אין מקדישין - משום דחיישין לתקלה. דכבי נמי אמרין כמבורות בפרק "מעשר בהמה"
 (ג.כ.) דלאודי חורבן בטלו מעשר בהמה משום תקלה. ותימה דבפרק "בימה בהמה"
 (שבת ד.ג.) רבי אלעזר בן עזריה הוה מעשר למעריה חריסא אפלי עילי בכל שנתא ושנתא
 ואך יתכן לו לודות: ודא רבי יוחנן פן והקדיש חורבן קנה, מרתנא ומשורבי ביה
 והקדיש התקין קנה יוחנן פן והקדיש חורבן קנה, מרתנא ומשורבי ביה

ואחריי רבן גמלא, ולכל הפחות היה שנים
 7 שיאיר עד שתמנה ירבי אלעזר בן עזריה. כדמשמע
 8 בפרק "פולת השדה" (לכות ב.ג.) דקמא
 9 אשתקד צעירה וכו'. ואם פן היה רבי אלעזר בן
 10 עזריה לכל חיותה בשעת חורבן פן והבש עשרה
 11 עשרה פן בשנתה עשרה היה כשנתה נשיא, וה
 12 היה שלש שנים אחר חורבן לכל הפחות
 13 כדפרשיש, וקטן היה כפי הבית רך שנתים לפני
 14 החורבן, וקטן לאו רכ פארשט מערש הוא וטבטיל
 15 אותם שנתים שהדולף היה החורבן שאו היה
 16 מפרשי, אל היה ליה למימר כל שנתא ושנתא, וש
 17 לומר: אפטרופוס היה הוה מפרשי. אי נמי: יש
 18 בטלו מעשר בהמה לאלתר בתר חורבן, אי נמי יש
 19 מפרשיש: הוה מעשר למיך, ולא נודיא, ולא היה
 20 ליה למימר בראי לשנא.

ואין מחרימין - פירש רש"י במאן דאמר סתם
 21 דחמים לברק הבית. ורבינו יצחק מפרשי:
 22 דאיתן אפילו במאן דאמר לכותבים, ואף על גב
 23 דשרוי ולא שריך בון תקלה התי מילי בון דמנה
 24 ליד חבל. און קודם לכן לא דאמר בפרק "כל
 25 מפולו והמקדיש" (בבברות ל.ב.) דחמים, כל זמן
 26 שהם ביד בעלים היה חין הקדש לכל דבריהם
 27 ומעלפין סתם, ואם תאמר אי יבוי מאו יריאא בזמן
 28 הוה: אפילו בזמן דבית נמי, ויש לומר: בזמן דבית
 29 דרכיז קדיש היה בקיאין חזירין במילי קודשה
 30 חלה השתא ולא כשתי לא ויהי, אי נמי: בזמן
 31 הבית שכחזי כותבים, ולא היו עריכין בעלמים
 32 לחשוחו בידם, ונתחין אותו לאלתר לחק.

פירות פסות וכלים יקרב - תפסה. דברכיב
 33 פרק "המקדיש" (ג.כ.) אמרין: הוה
 34 גבא דאדמיטנו לנסיה בפומבדיתא. אתא
 35 לקמיה דרב יהודה, אמר ליה לילי שקול אבינה
 36 זווי ושדי בהרא, ואמאי לא קאמר ליה כדתינאי
 37 הכא: פירות פסות וכלים יקרב וכו' ויש לומר:
 38 דתם מיירי במקדיש, ואותם אין להם תקנה אלא
 39 בחילול. דאי אמרין יציהו בתרה ולא חיבעו ולא
 40 חתרי שדות ברות איבא כווא, ולבאי דהיראי,
 41 ומתיל ליה בדי תקלה. ואם תאמר: הוה על כרוך
 42 ואטיל נמי חו מתריץ דתם הוה עובדא
 43 דפומבדיתא קרקע נמי הוה, מכלל דמטלילי נמי
 44 הוה חזיה על שם תקנה בחילול אלא מקדיש
 45 אבל מטלילי עבד לוח, כדמפרש הבא, וכל שכן
 46 דתינאי טפי דמקשה תחלומן בפשיטות במקדיש
 47 נמי הוה, נמא ליה דילמא רבי דמטלילי חילול
 48 כדכרתיב יקדיש נמי הוה מנדבך בתפתיים אלא.

ותקלה עצמה תנאי היא - הכא לא מייתי
 49 תנאי דפליגי בוסף פרק קמא דספסות
 50 (ג.כ.) בתקלה והוה כל מייתי הני תנאי דהכא,
 51 דרבי יהודה סבר כותבים מתפריש שעירי
 52 והשתלח בשאר עבירות. ולרבי שמעון ליה לוח כפרה ככל שעירי דמשתלח וקמא הוה. מאי טעמא דרבי שמעון, ודוקשה ליה אמאי לא קאמר טעמא דרבי שמעון דכרתיב פשרני דייחין
 53 ודס פה, כדאמר מוח בדי: בשלמא לרבי שמעון הייהו רבעין שני דייחין ודס פה. ונמא דהיינו טעמא. דרבעין שני דייחין ודס כדמסיק להם רבי יהודה, דכרתיב רבי שמעון לא חלו
 54 ואחר לביתו מוחט שבא ובאי ויפרי על הדיכר. ובמאן שי ל לחיך לעל ברוך רבי שמעון נמי אית ליה רומא דרבי רבי שמעון, דא רבי ימיה מוקף למתניחין ברבי שמעון, ואפילו
 55 דבי תנן ביריד ראשון דפי - אני וביתי" אמר רבא לוח דממונתי" (לעיל לה) וברודי שני בפרק טרף קבלפי" (לעיל מ.א.) תנן "זכי אהרן וכו' ומפרש טעמא בגמרא (ג.כ.) משום דרבי

שמעוןאל

1 אמר רפרם את אחרת עורב הונאה ב - אמרין בפרק 'אמרו לה' (ביריות דיא).
2 הרפס ברוחא היא, דרפך עליה. ודלמא שאני שעיר המשתלה ודחיישו ביום
3 הכפורים שבק אל דרפרם ברוחא היא. **פלוני** מהו פלוס הבא - מרש רבינו חננאל:
4 אבשלום בן אפלינא בביה, מהו פלוס הבא? מי סבירא לן הא דאמר רב נשים בכחונה
5 וקדושין פילגשיה בלא כחונה ובלא קדושין.
6 הוי אמרין בסנהדרין פרק 'מתן דודל' (בא.א.). או
7 לא. ויש מפרשים: שאלוהו על שלמה, מי סבירא
8 לן כרבי יוחנן לומר כל האומר שלמה חטא, אי
9 אלא טועה, שנאמר 'ולא היה לבבו שלם' ב'
10 כלב בדך אבוי הוא ולא היה, מייחזא נמי לא
11 היה חטא. הוי אמר בפרק 'במה בזמה' יצנאה
12 (שבת נ"ג.) ובחוספא פרק שלשי, דיבמות.
13 **מהו** להחלי לנבשה מן הארי - כלומר, בת
14 שבע מיד מדה, מי סבירא לן דאמר ריש
15 יוחנן במסכת כתובות (ט"ב.) כל היצא למלחמה
16 בית דוד טג כריתות כחונת אשתו, ואוריה כחבט נ'
17 לבת בענו, מהו להחלי הרועה מיד הארי, כלומר:
18 מהו להחלי לנבשה מיד דוד, מי סבירא לן דחולקין
19 כבוד לתלמיד במקום רבו, ולא היה מורד
20 מלכותו, או דלמא אין חולקין מורד מלכות
21 היה, עד כאן הלכה פירושה: משום קאמר 'ואריתו
22 יזיב' דקרי ליה לזיב אזינא בפני העלך.
23 ופלוטא היא פפרק 'יש נחליך' (בבא בתרא
24 קט"ג.) אם חולקין כבוד לתלמיד במקום הרב או
25 לא.

1 **ש'הא מוויזין 'עתי' - ואפילו בשבת, 'עתי' - ואפילו**
2 **במומאה, 'איש' - להקשר את הדין. פשימא! מהו**
3 **ד'תימא: פקדה כתביא ביה, קא משמע לן. 'עתי'**
4 **ואפילו בשבת. למאי הלכתא? - אמר רב ששת:**
5 **לומר שאדם היה חולה - מרביבו על כתפו. למאן**
6 **דלא קרבי נתן. דאי רבי נתן - האמר: הי נושא**
7 **את עצמו. - אפילו תימא רבי נתן, הלה שאני. אמר**
8 **ר'פם: זאת אומרת עירוב והוצאה לשבת, ואין עירוב**
9 **והוצאה ליום הכפורים. 'עתי' ואפילו במומאה. למאי**
10 **הלכתא? - אמר רב ששת: לומר שאם נטמא משלחו**
11 **ונקנס כמא לעושה ומשלחו. שאלו את רבי אלעזר:**
12 **הלה, מהו שפרכיהו על כתפו? - אמר להם: יבול**
13 **הוא להרכיב אני ואתם. היה משלחו, וישלחני**
14 **ביד אחרי? - אמר להם: אהא בשלום אני ואתם.**
15 **דחפו ולא מת, מהו שירד אחרי וימות? - אמר**
16 **להם: 'כן יאבדו כל אויביך ה'.' והקבנים אומרים:**
17 **היה - מרביבו על כתפו, הלה משלחו - ישלחני**
18 **ביד אחרי, דחפו ולא מת - ירד הכבשה? מהו**
19 **להציל הרועה מן הארי? אמר להם לא שאלחני**
20 **אלא על הרועה? אמר רב הונאה: מהו לשב? מהו**
21 **לזב? מהו להסור את ביתו? - מהו ליש? - מהו**
22 **קברו? לא מפני שהפליגו בדרכים, אלא מפני שלא**
23 **אמר דבר שלא שמעו מפי רבו מעולם. שאלה אשה**
24 **הכמה את רבי אלעזר: מאחר שפעשה העגל שוין**
25 **מפני מה אין מותרת שוה? אמר לה: אין הכמה**

1 **נבמא** שיחא מוויזין - מוכן לכך נאמנול. עתי אפילו בשבת - עתי בעתו ובמועדו
2 ישלחו, ולא יעבור ואפילו בשבת ובטומאה. ולקמן מפרש מאי אשכח שבת וטומאה שייך
3 בשלוחו, דאיצטריך לרביי. **למאי הלכתא** - מה תולד שבת יש שדערך להתייר. אי
4 משום חתומין - דרבנן בעלמא ניתו, שגורו עליהן לאורו מתן חורב. נבמא - איצטריך
5 לרבינו דלא רבי נתן דאמר לו בשבת ואם עצמו
6 הוא, ואין בו אלא משום שבת. ופלוטא
7 במסכת שבת (ד"א). חולה שאני - ודשחא
8 לא נושא את עצמו, ודשחא שבת. אי
9 אומרת - מדאיצטריך למתני "עתי" אפילו
10 בשבת איכא למשמע דאין איסור הוצאה ליום
11 הכפורים דאי יום הכפורים כשבת להוצאה למח
12 לי קרא להתייר משאו בשבת? הרי כשהל בחול
13 נמי כשבת דמי, וקאמר דהנא ישלחני. עירוב
14 כדו נבמא, אלא דהא ביה ליליא, ולא קטני
15 חכמים עירובי חצרות אלא בשביל איסור
16 הוצאה, שגורו מרשות לרשות גזירה משום
17 הוצאה מרשות היחיד לרשות הרבים. **למאי**
18 **דילכתא** - מה איסור טומאת מקדש או קדשו
19 וישלחו שדערך למר שידחה את
20 הטומאה. נכנס כמא אורח - שהדוק מוסר
21 לו שם. **יבול להרכיב אני ואתם** - בריא חזק
22 היה השעיר להרכיב אותו ואתכם עליו, לקמן
23 אמרין שלא היה חפץ להשיב על אשכם
24 שלא שמעו מפי רבו. **אהא בשלום אני ואתם**
25 כלומר, מה לכם לשאול על זאת? לא אני ולא
26 אתם נוקט שלוחו. **דחפו** - לצוק ולא מת.
27 מהו שישא עירך לירד אחרי וימותנו. **פלוני מהו**
28 לעולם הבא - על ארם אחר שאלוהו, מה
29 מנישי בעיקר? ויש פורחים: על שלמה בן דוד
30 שאלוהו. **אלא על פלוני** - שמוע על אבשלום
31 שאלחני. **איל על הרועה** - אם מהו להצילו
32 מפי הארי, ממור מדה ליש - את אבוי, **אמר**
33 **להם מהו ליבם** - אשת אחוזי שאלחני. **אמר**
34 **מיהו דבר שלא שמעו מפי רבו** - אשת אחוזי שאלחני.
35 **עזר חרובן הכית**, אמר להם: לא שאלחני אלא
36 מדה לסוד את קברו. **לא שהפליג** - והפריש
37 לדברים אחרים, כארם המתוכן לדחות בשאנינו
38 יודע להשיב, אלא יודע אהל, בלא אל אמר דבר
39 שלא שמע מרבו. **שפעשה העגל שוין** -
40 עבודתו שוה לאיסור, מפני מה אין מותרת
41 שוה? שחיו בו שלש מיתות, מיתת סייף שימו
42 אשת רבו, מיתת מגיפה, זינף ה' את העם
43 (שמות ל"ב) מיתת הרוקח דרוביב 'יור על פני
44 הים', ואמרין במסכת עבודה זרה (מד"א.) אל
45 נתבין משה אלא למרדן כסוטה בלצבות בנות.
46 **יבא וקשר** - הן עבודת שחיבת עליון
47 לעבודה זרה מיתה, כרתן ביארבע מיתות
48 (פנחורין ס"ג.) שזן בסקילה, וכאן בסייף, שערין
49 אל תחפרש לזון ארבע מיתות זרן, ויגורו
50 במיתת זרן שכל מתותן בסייף בדאמנין
51 בסנהדרין (נ"א.) **נישף ונישק** - אין בהן מיתת
52 בית דין, כרתן ביארבע מיתות' (שם ס"ג.) אלא
53 בדין שמיני דיונו במגפה. **כל בני לוי** - שחלן
54 בכלל זה. **האימר לאבוי ולאמו** - במעשה העגל לא אריתו נעשו אבורים עליהם לנקום נקמתו של מוסק. אלמא: אבוי ואמו, אחוזי עבודה זרה. **וימרח ששואני** - בני
55 ארץ ישראל את הבבלים היו קרוי כל קלי הראש ועשר ובי שלא כוזנן על סמם. **נוח יעקב** - שפתחוהו היתה מבבל, והיה קשה לו דהרבי. **מה שחי צצירא דין וחובי דרא מניאן**
56 - מה מעתכב שיער או כאן ועונת הדרר מרובין, והן עליו. **משנה** מקיירי ירושלמי - מחשובי ירושלמי. **עד סוכה הראשונה** - סוכת עשו לו בדרך, ובני אלה חולקין לגור שם
57 לפני יום הכפורים, שמליין אותו מוסכח לסוכה.

ימוא. פרק ששי - שני עשירי דף סז עמוד א - מתוך מהדרות "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"
קנט
רשי
תוספת

1 **תשעים** רים - היו מירושלים ועד גזר. דר גבוה וזקן, כדאמרין בבבא מציעא,
2 עלתה לראשי צוקין ונפלה. **שבעה** ומהנה **רים** לכל מיל - הרי לתשעים רים שנים
3 עשר מיל, והם הארז עשר מסעות, מירושלים לסוכה הראשונה מעט אחר, ומסוכה
4 לסוכה עד עשר סוכות תשעה מסעות. דר עשרה מסעות, ומסוכה אחרונה לצוק
5 מסע אחר. היה לכל מסע ממנו מעל, חוץ
6 ממזרח ביהמ"ד שיש בו שני מילין היינו דקמני
7 ומלויין אותו מסוכה לסוכה שהמיל הוא תחתם
8 שבת. חוץ מאחרון שהוא רחוק שני מילין
9 ומלודו מיל ועמוד מרחוק ורואה את מעשיהו.
10 והחשבון היה אינו שיה לחשבון שישיר רבי
11 אלעזר קלה; ובשולשים קנין הוא קצב הרים.
12 אותו חשבון אינו עולה אלאלפים אמה המיל
13 אבל בברייתא אחרונה דסייעו כמעט שני מידת
14 חלוקת ארץ ישראל לעיניה לזבוב רחוב כגול
15 כל שבת ושבת שבעים חמשה מיל, וגם רבי
16 אלעזר קליר יסר כן בפוסט "ארחין בבבלין
17 פופת", ברחב שבעים חמשה מיל חריגותיה.
18 והם עשרים וחמשה אפים קלף שבת
19 יחזקאל. (מה) שנאמר "זמן המדה הואת
20 תמוד" וגו' וכל קצה שש אמות, הרי נאה
21 חמשים אילף אמה. הן לכל אלפים אמה מיל
22 דרי שבעים וחמשה מיל. ר"ס היה מיון
23 — בגמרא מפרש: אינו דומה מי שיש לו פת
24 בסולו לזמן שאין לו. שאינו מניע כפני לצוק -
25 כמו שפירשתי לפי שהוא רחוק שני מילין,
26 חולק לשון של זהירות - בגמרא מפרש
27 טעמא. **וא יושב לו** - חזר עד מסוכה
28 האחרונה. אף על פי שהוצא חוץ לחתום
29 אפילו ברשות או לא אפילו אמה ממקום
30 שיצא לשם ברשות, ולא היה רשאי שיהא
31 מניעה לחלוט, ועוד, שירא לעמוד ויחיד ממזבז
32 מתחשף. **מאיסיני מטמא נגרים** - כדכתיב
33 "ודמשלת את השעיר יכבס נגריה" (ויקרא טו)
34 **גמרא** חמש סוכות ועשרה מילין - וכל אמה
35 מלודו יותר ממיל, לא עד הסוכה של ידי עירוב
36 וסח לא אפילו בני - בלשון שחוק כדבריה,
37 ואמר, לא על ידי עירוב ידי לנו בשתי סוכות
38 שיהיו בני ירושלים מלויין אותו שני מילין,
39 ומסוכה ראשונה יצאו לקראתו שני מילין יחי
40 ארבע מילין. אשאתה כולל להרדוקה מסוכה
41 מירושלים. וסוכה השניה לסוף ארבעה מילין
42 של ראשונה, והיו מקצת בני הראשונה מערבין
43 לצד השניה, ומקצת יערבו לצד ירושלים, וכן
44 בני שניה מקצתן מקצתן לצד הראשונה לצאת
45 לקראתו שני מילין ומקצתן מערבין לצד ענף
46 ללוחו שני מילין. כמאן כרבי מאיר - דאילו
47 כרבי יודנה רבי יוסי אף האחרון מניע לצוק,
48 לא צריך אדם לבך - לא נצרך אדם המשלח
49 לאכול בדרך, אלא מה שנתע אמונו לו כן שאינו
50 דומה מי שיש לו פת בסולו לזדות רוב בני שאין
51 לו. כיון דרעה בשעיר - לדחפו לאחוריה.
52 כדכתיב: "אל ארץ גוריה" - דבר התמונה אודם.
53 אי אחרונה נקראה כולה כשעל ומנען קודים
54 ומלבין קודם דחיפת השעיר, ומייחבת הדעת
55 משנתה ליבין החטאים, ולא אינפת ליה לקיים מצות השעיר. לפיכך קושר באחרונה
56 חציה בין קרניו ועיני תליון בו ומאחר שהוא עמוק בו באחרונה לא יצא מלחמה, והיא
57 על חלבין לחציאם עד שתמנה מלאכת כולה. ועשית ליה ליישה - וכו' ויכל לראות ולחשוך אם הלבין.

1 **רבי** יהודה אמר תשע סוכות ועשרה מילין - שר שפירש שיש בהן עשר סוכות. אם כן לפי
2 זה האחרונה הייתה עומדת בזקוק, ושמו שמוס חולשא ומשלח, כדי שלא יצטרך לחזור
3 ויליץ שם.
4 **ובולין** על ידי עירוב - מכאן מקיים אהא דאמר בפרק "מי שהוציא ארבע" (עירובין נא.א)
5 כזה דבר לו שובתי שבת, פירוש, אלפים ורתיים
6 שבת. ומעביר ארבע אמות ברשות דרבים כולו
7 ותננין לחם אלאלסוקן. ומפרש רבינו: ודבכל עד
8 שילך נתנין לו אלאלסוק, ויכול לילך שבת
9 אלאלסוק של אלפים. וכל מקום שמכיר בגמרא
10 עמוד דרובא ארבעה על ארבעה לאו דחוקא. אלא
11 בעי שיהא ריבועו כשישיר אלאלסוק של ארבעה על
12 ארבעה. דדידי ומשה טפוחים ושלש חומשין. וגי
13 בורות בפרק קמא דשבת (נא.א) דנטק רחבה של
14 ולא נקט רחבה ארבעה עשר מיל דזכתא משום
15 דבכל דזכתא דאיירי מברובע לא היה צריך
16 לנמניקט אלא ארבעה. ומתילא יעניא כמו שהוא
17 באלכסון. וזהו בכל מקום. אבל סתם בורות
18 בעולה הוא. ואי היה נקט רחבה ארבעה היה
19 משמע מכל עד כי בורות אין לה אלאלסוקן. וקשה
20 לפירושו: מכאן משמע דהחום שבת מיל, היינו
21 אלפים ותו לא. כמו שהוכיח רש"י. מיהו, שי לומר
22 דיסמנא בעלמא הוא מיל. כמו בכל דזכתא דנטק
23 אלפים, אף על גב דריתנין ליה אלאלסוק, הכי נמי
24 הכא נקט מיל אף על גב דריתנין ליה אלאלסוקן.
25 מיהו, קשה לפירושו: הוא פאת דשבת לפינן
26 מעיר ליום. וערי ירושלים אין נתנין אלא פאת
27 העולם דכדאיתא בפרק "כיצד מערבין" (עירובין
28 נ.ג.א). על כן פירש רבינו: שמואל: ההדולק ממוחה
29 הפאת. וזהו שם או משפת לדרום אין נתנין לו
30 שמואל. אבל ההולק מן הדרומית נתנין לו
31 עלם למרוחה צפנית נתנין לו פאת. ועמוד
32 ארבעה דרבים גבוה שיהא רחב ארבעה על
33 שבת. והוא העמוד ריבועו ריבועו של עלם
34 חוק רחב על בניו חיוב, וזאת אלאלסוק עמוד לריבוע
35 העולם אינו חיוב עד שהיא ריבועו ומשה טפוחים
36 ושלשה חומשין.
37 **כמאן** אולא את דריתנין חוץ מאחרון שבתן בו
38 — תימה ליה אמאי לא קאמר כמאן
39 אולא את דתנין חוץ מאחרון שבתם. הוא
40 במתניתין נמי קתני לה. וליכא למימר דריתנין
41 דתנין, כמו שי ספרים שהונה בהן דתנין ואמתניתין
42 קראן כן אמאי מביעי ליה איספאי מירשא
43 הזה מצי לאוכוזי דמתניתין איתא כרבי מאיר,
44 דקתני ועירושילש עד צוק השעיר רים שבעה
45 ומנצה לכל מיל דהיינו כרבי מאיר דאמר שנים
46 עשר מיל. וגראה לי גרסא דתניא, וסיפא דרבי
47 ברייתא דתנין עלה דהוא, ודבר פלוגתא דרבי
48 מאיר ורבי יהודה רבי יוסי קתני לה ועל כן
49 מתנה גמרא. אף על גב דרבי מאיר דתנין ברייתא
50 ובתרי הכי רבי יהודה ובתרי הכי רבי יוסי לכאורה
51 הזה משמע דנטקא דמילתא דרבי יוסי היא,
52 לרבי איצטריק דאשמעינן תראתן לתנא קמא.
53 דהיינו רבי מאיר. וכו' והאי ווננא איבא בפרק מאן
54 דסתנין (ד.ב) דן את חוץ תראתן לתנא קמא.
55 ובפרק "לא יחפור" (בבא בתרא כ.ג.א) בו איבא בו האי ווננא.

אטו
 דכרוב

1 אבן במגס מקטיר ליה - כך היה כתוב בספרים כאן ובסוף פרק "ומיד נשחט" (פסחים
2 סה.ו.) ורשי מחוק, לפי שדחה קשה לו רבבמה ודוכי במנחת קמני מעלה ומקטירה
3 בבלי שרת, ולא רבי אבא בלי שרת מקטיר ליה. ורס רשי הקטירו סלקא דעתך, וכי
4 היה ליל הקטירו מיד? והלא היה לבוש עירין בניי לכן, והקטרה הוא בגבויי הוב מבחנין.

5 ומשני: נתנו במגס להקטירו לכשיגיע זמנו. ובפרק
6 "ומיד נשחט" (שם) מפרש: הקטירו סלקא דעתך?
7 אטו אלו מקטיר ליה, הוא סבך קיימין,
8 לדעיל מניה איירי בהשעשה ודבריה בור. ומשני
9 נתנו במגס להקטיר על ידי כותן. ורבינו תא אומר:
10 ואין עריך להניח הספרים, הוא דלא פרך רבי
11 גבי מנחה, בבלי שרת סלקא דעתך - שאני התם.
12 כיון ומנחה בבלי עיקש קמיה בלי, אבג ונדקש בבלי
13 שרת מעלה למנחה בבלי שרת שהיא נתנה בו
14 להקטירה, אבל הכא. ובפרק "ומיד נשחט" פרך
15 שפיר במגס סלקא דעתך וכי חובה הוא שיהיה
16 בבלי שרת לילא להקטיר דרב רבינו שמואל
17 מדרוך: דברכך עמי דוסה (טו.א.) ורבי יהוי
18 מנחה דקמני מעלה ומקטירה בבלי שרת ומקטיר
19 לה, ומשני איכא אהקטירה ומנחה אין עריך
20 לתקוע הספרים איכא למיטר כיון דפרכי לה
21 חדא זימנא כוסטה גבי מנחה ורבינו הל' לא שח
22 להקטוש במנחה וזמנא אחריתי, אף על גב דבבבא
23 פירך לה ב"מירי נשחט" (פסחים סה.ו.) והדר פריך
24 לה הכא והתם כבשמיס ודבא פריס. אבל גבי מנחת
25 שם מנחה אחרא היא, ולפריס ודרסין כוסטה
26 ברייתא מעלן ומקטירן בבלי שרת, ומלוחו והנתנו
27 על גבי האשמיס ודא לפירוש רבינו תל' דרבי
28 פריך מקטירי בבלי שרת סלקא דעתך פירושו: וכי
29 כמו שהיא בבלי שרת בלא מליחה מקטירה
30 ומשני אימא להקטיר, פירושו: לאתר מליחה, ולי
31 נראה ודרסין שפיר במגס סלקא דעתך פריך: וכי
32 חובה הוא שיהיילנו במגס למנחה בניי נמי
33 דברקיען והוציא אימוריקא, למהו בנינו, אלא
34 גבי רצפה, שלא יהו רשימי שמיס מוטילים בבבלא
35 מכל מקום שפעולין למנחה לילא להנעתן ברידי
36 ומדקתני גבי סדר יום הכהורים מעשה דרבך
37 הוא שרת ובענין אין עליוש, ולחכי פריך
38 וכי חובה הוא עליושן כן להעלותם במגס: ובפרק
39 "ומיד נשחט" גמי, דקתני כל סדר הפסח שחיטתו
40 וקבלתו ודלוחתו ותיקתו והפישטו והקטרתו
41 לחכי מתמה ומדקתני גבי סדר הפסח אלמא
42 דרובחא וליה הקטירו בנינו, וכו' פריך ב' דוסה
43 דקתני סדר מנחת ביצה: אדם מביא מנחת מתוך
44 ביתו וכל סדר המנחה קמני עד מעלה ומקטירה
45 בבלי שרת, לחכי פריך: ומדקתני גבי סדר
46 מנחה אלמא חובה היא, אבל בשאר רובתי לא
47 פריך רבי.

36 בְּגֵידִים - מְשִׁינָא חוץ לְחֻמַּת הַעֲוֹנָה. רַבִּי שְׁמֹעוֹן אָמַר: מְשִׁינָתָא הָאֵרָא בְּרַבְּנֵי. גַּמְרָא וְהַקְטִירָן
37 סִלְקָא דְעִדְקָא? אֵלֶּא אִימָא: לְהַקְטִירָן עַל גְּבִי מִבְּתָא. "קִלְעוֹן בְּמִקְלָעוֹת" אָמַר רַבִּי יִתְנָן; כִּמֵּן
38 קִלְעִיתָ. הֵנָּה: לֹא הָיָה מִתְּנַחֵן יִתְחַוָּה בִּשְׂרָה עוֹלָה, אֵלֶּא עוֹר עַל גְּבִי בִּשְׂרָה. מִנָּה הָיָה
39 מִיָּלִיד? הֲתֵינָא: רַבִּי אֹמֵר: כָּאֵן עוֹר וְבִשְׂרָה וְפִרְשָׁה וְנֶאֱמַר לְהֵלֵךְ "עוֹר וְבִשְׂרָה וְפִרְשָׁה",
מָה

1 דרכיכו במבוי - "ושלח את השעיר במבוי" (ויקרא טו) וקרא יתיירא דוא, למרש שיחא
2 הפך במבוי. ניהי - לשון חומר ואיסור. המבוי המבוי במבוי - שלש מקראת
3 בענין "ושלח אותו לעזאזל המדבור", ושלח ביד איש עמי ומדבור, "ושלח את
4 השעיר במבוי", חתומה - עוק חותך קופים, ושלח ככל כך. רבי התמוז ויחד
5 - השעיר מתנוד בה איברים איברים. שטא
6 תאמר מעשה יתו הם - מה פהרש שי שילוח
7 זה, ומה שי צוק לו לדעיל, תלקח - תלקח
8 שימצאם אדם ודחה מרס, ולא רעד שדיו מן
9 השעיר. שראו עין וקשת - "אל" לשון קשת
10 ומניין שבצוק - הר וקוף. ניהי - חתומה. עזאז
11 ועזאז - מליק חבלה שירוד לרבימי צנמה
12 אחרת תוכל קין ועליוס נאמר "וירא בני
13 האלהים את בנות האדם" (בראשית ו. א) כלומר,
14 על העריות מנפך. משפטי - משפטי דברים
15 המיושרים, והדין נתון לעשות. חוק - משמע
16 שאני אלא גורת מלקי, כמו "וישמע לחוק
17 (שמואל א. ל.) "וישמע אותם וסוף לחוק
18 (בראשית מו.) השכן - יצר הרע משיב עליון
19 תשובה, להענות את ישראל, ולומר שהתורה
20 אינה אמת כי מה תועלת בכל אלה כן נכתב
21 בזן אמת כי ה' גורתי עליכם. תלמוד לשי
22 גבי ה' - אחזקתי קאי, ומנייהו סליק, את
23 דקתני תשמרו - אני ה' חקקתי גזרתיים.
24 השתהו את המשלח - המלוס את ישראל, ולומר
25 תלמוד לשי המשלח - משמע ששילוח כבר
26 לצד המדבור. וזיקן כבת ראש - קסבר, וחיפשו
27 ותיקונו היא שילוח. משנה - בא לו אלץ פ'
28 וכו' - חור לו התנא לסדרו הראשון שהא
29 מסר עבודת כהן גזול. וקתני בא לו כהן גזול
30 אלץ פ' יאשיהו הגזולים לומר, אחר שמסר
31 את המשלח למי שהוא מוליכו, בא לו אלצלם
32 וקדעם והוציא האימוריקן. רבנמיס כמס -
33 בקעה על שילי שרת, והקטירן ברכובי (ויקרא
34 טו) "זאת חלב החטאת קמני המבוי" ובמריא
35 פריך: הא אבתי לא חיו להקטירן. קלעו
36 במקלעות - כמין קלעה, אברעה בני אדם
37 נושאין בני מוטות, שניס לפנים שניס אחר
38 ומלכותים מסע אצל מוט. והפ' והשעיר נתונים
39 עליון מורכבין על זה, ובופסן זה תחת זה
40 כקלעו קלעה ושלמינן הן, אלא שערק ריסינן
41 להוציא אימוריקן. כדונמיא בגמרא שמוציאן
42 שלמים. והוציאן לבית השריפה - דחך
43 ליהושלים. ושימי פמטאמי בגדי - העתיקין
44 בהן, כדכתיב "והשרוף אותם יבסג בגדי" (שם).
45 משיצאו חוץ לחומת העיר - בגמרא פריך
46 טעמא גמרא יבדי ריסינן והקטירן סלקא
47 דעתא אלא אימא, להקטירן, ולא ריס במגס
48 מקטירי להו, וירסיא משובשת היא כאן ובוסכת
49 פסחים (סה.ב) ובוסכת סוטה (טו.א.). דשפיר
50 וזה שריך למינות לתנא והקטירן במגס, רבנמיס
51 מעלה אתון למנחה. דרובוחתו תנין כוטא,
52 מעלו ומקטירו בבלי שרת (סו. דה.) מעלו
53 ומקטירו בהמינו. אלא הכי קשא ארוה דהקטירן
54 סלקא דעיקר? וכי בעשוי הוא מקטירן? והלא
55 ערוד לבוש בניי לכן, ועירין עליו לקות
56 ופרשה בגדיים הללו, ואור כך יטבל ולבש
57 פסחים (סה.ב) ובוסכת סוטה (טו.א.). דשפיר
58 וזה שריך למינות לתנא והקטירן במגס, רבנמיס
59 מעלה אתון למנחה. דרובוחתו תנין כוטא,
60 מעלו ומקטירו בבלי שרת (סו. דה.) מעלו
61 ומקטירו בהמינו. אלא הכי קשא ארוה דהקטירן
62 סלקא דעיקר? וכי בעשוי הוא מקטירן? והלא
63 ערוד לבוש בניי לכן, ועירין עליו לקות
64 ופרשה בגדיים הללו, ואור כך יטבל ולבש
65 פסחים (סה.ב) ובוסכת סוטה (טו.א.). דשפיר
66 וזה שריך למינות לתנא והקטירן במגס, רבנמיס
67 מעלה אתון למנחה. דרובוחתו תנין כוטא,
68 מעלו ומקטירו בבלי שרת (סו. דה.) מעלו
69 ומקטירו בהמינו. אלא הכי קשא ארוה דהקטירן
70 סלקא דעיקר? וכי בעשוי הוא מקטירן? והלא
71 ערוד לבוש בניי לכן, ועירין עליו לקות
72 ופרשה בגדיים הללו, ואור כך יטבל ולבש

בדי דוב לאילו ואיל העם, ויטבל שניה להוציא קף ומחזה, ויטבל שלישית למוספין ואמורי חטאת הללו ותמיד ש בין הערבים, כדקתני בפרקין דלמקן, אלא אימא, להקטירן, נתן
למגס להקטירן בו למנחה כשיגיע זמנו. לא היה מנחתן - השרופן כניחתו בשר עולה, שהוא מושטן מן השור קודם ניתוחו. כדכתיב "והפישט נתתי" (ויקרא א) אלא עור על גבי בשח,
ואינו מופשטן, נאמר כאן - בפר ושעירי "את ערותהו ואת כשרם ואת פרישם". ונאמר - בפר כן משיח עור ובשר ופריש" "את עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו קבועו
ופריש" (ויקרא ד.)

1 כשם שפרשו בקרבו כך בשורו עבודו - פירש רש"י: ואתקש שריפה לחוצא. ותימה לה:
2 הוא בקרישים אין למידין היקש מוקדם, תבא בני החוצאה גופה למידין בהיקש
3 מאדאקש עור ובשר לפרש, הכי הדר וזו גמורין מינה שריפה בהיקש; ואין לתרץ כיון
4 דשפרין חוץ לשלש מתנות לא חשיבו עור ובשר שלש מתנות לא חשיבו עור ולחור אילמו
5 בהיקש, אלא חזרון שפיר מלמדין בהיקש, דא

6 כפרק 'איחודו מקומן' (ובדוח גא) מייתי הא
7 ברייתא דרבנן דבא מינה דבר הלמד בגורה שוה
8 חזרו ולמדל בגורה שוה בקרישים, אלא כי לומר
9 דשריפה גופה איקש לפרש, כשם שפרשו בקרבו
10 בשעת שרפה כך בשורו עבודו ודוקף קאי על
11 בשור וראשו וכרעיו וקרבו ופרשו, שדוקף הכל
12 וכשם שפרשו בקרבו דבאני היה לשרוף ופרש
13 בפני עצמו אף בשורו בשורו, מיהו, יכולני לישב
14 פירוש רש"י: **ולן** זו מתנה שלישית - חתמה בפר
15 הערה שאלה שלש מתנותיו אין מפר כן בשמיים
16 אידו גופיה גמר בהיקש מרשן, דבר הלמד
17 בהיקש אינו חזרו למלמד בהיקש. ולמאן דאמר
18 הימנו דבר אחר לא הוי חזרו מיהו, דאבג דגמרי
19 מיניה מתנה הכתוב בו, גמורין נמי מתנה דגמרי
20 בהיקש. וכן קשה בפרק 'גמרי דרין' (סנהדרין
21 מבג.) דליף מקלל דסקילתו חוץ לשלש מתנות
22 מנייה שפרשו דפרים ותרשיפין, אלא הא דבר
23 הלמד בהיקש אינו חזרו למלמד בגורה שוה למאן
24 דאמר כי איחודו מקומן דבחרתו למלמד אוליין אף על
25 דבר הלמד חוץ. וכן בשמעתא דקאמר ליה: **לחין**
26 אתה נתון לדם שלש מתנות, וכאן מתנה אחת.
27 פירוש: הא גמרי מחרדי בגורה שוה דהתא
28 שוקתה שילידי 'התערובת' (בתרים מבג.) וקשה
29 והא דבר הלמד בהיקש אינו חזרו למלמד בגורה
30 שדחו וכן קשה ליה שנתן גמרי פרה מפרם
31 הכפורים חוץ לשלש מתנות בגורה שוה, ופרם
32 הכפורים גופיה בהיקש מפר כהן משיהו. כדפירש
33 רש"י מדרש 'לפר' - זה פרם הם הכפורים
34 וקרא בהדואו קרא לפר כן משיח ולפר
35 העלם, ובקרא אחריו רכתיב 'זאת פר משיח' וזה
36 ואת שיער החטאת, שאין תלמוד לומר
37 'החטאת שערך', החטאת, אלא החטאת יתירא -
38 לשא שנתן חוץ לחטאת הוא דאתא. ודי איקש דהודי.
39 וכל שכן קשה טפי הכא דגמרי פרה בגורה שוה
40 מפרם הם הכפורים, ופרם הם הכפורים בהיקש מפר
41 כהן דמשחת. דאידו גופיה ליף בהיקש, שלמטא
42 מורחה של ירושלם דגמרי הם הכפורים מפרה -

מזי הדר למיגמר מפר כהן משיח לפר פפא פפא פפא איחודו מקומן דבחרתו דבר מלמד אוליין,
מלמד חולין דוא. דפרק קדשי ברכ הבית ויהי, אלא הכי מלמד הם הכפורים על פרה: זה
דלמד קודש ויהי וזה לומר: דפרם הם הכפורים ופר כהן משיח לא בהיקש גמרי בהודי, אלא
בגורה שוה דערב ובשר ופרש ברלעיל, אלא בגורה שוה ד'החטאת' מחרדי,
דבבלודו כתיב 'החטאת'. ולא כפי שפיר ויעיר דקרא וזהו. והחטאת נזא דהדר ליה דבר
הלמד בגורה שוה חזרו למלמד בגורה שוה. ופר העלם נמי, למאן דאמר הימנו דבר אחר
דדי היקש - לאו בהיקש ליף אלא בגורה שוה ד'החטאת' 'החטאת' ואפילו לבי מאי
דפליג בסוף פרק 'התערובת' (גם זה ש) אהואו דרשא דהתא דקאמר: אינו עריך, הרי
זוא אמר לכפר בו לא משום דלית ליה גורה שוה, אלא הכי גורה שוה, אינו עריך גורה שוה
לשמונת גברים ומקרא דלכפר נפקא. ואי נמי: חילוף שריפה חוץ לשלש מתנות מגורה שוה
דמחזר למתנה כרבי שמעון. וקשה: אמאי איצטרך לרבי שמעון מחזר למתנה מותר ללמד
על פרה שלש מתנות; גמרי לא מפרים ותרשיפין בהיגמר מקלל בריש פרק 'גמרי דרין'
(סנהדרין מבג.), ויש לומר: דשמא לרבי שמעון מקלל נמי מפרם הם הכפורים דמתנא גברים חוץ למתנה אחת,
ולא גמרי חוץ לשלש מתנות משריפת פרים. ויש לומר: שמחבאי משריפה אין ל'למיגמר' דאידו ואידו הכישרו: שם מקלל למוקלו פרים לשרפן, אלא טמא בגברים חוץ למתנה אחת
אין הכישרו. אבל תימה: אמאי איצטרך קרא בפרק 'השוחט והמעלה' (בתרים קב.)

1 מה לחין וכו' - כדמפרש ואילן. וקרבו ופרשו והוציא - בתורת כתיבה חרסין ליה
2 ואת עור הפר ואת כל בשרו על ראשו ועל כרעיו וקרבו ופרשו והוציא מלמד שמוציא
3 שלם, ונאמר לחין ראש וברעים הכי חרסין, ומשלה גמר, שנאמר בה ראש וברעים
4 בבהקרתה, שנאמר 'וערוב את תרומתם את ויראש את הפר' ונאמר 'והקריב הכרעיים'.
5 כשם שפרשו בקרבו וכו' - שנאמר זאת עור

6 ואת כל בשרו הקיש הוצאת עור ובשר
7 הוצאת קרבו ופרשו, מה פירש בקרבו אף
8 בשור בגורה ובכתיב והוציא ושרף מה הראתו
9 בשור ועורו אף שריפתו כן. חרס רבנן נאמר כאן
10 מחזין למתנה וכו' - והירטא חזו משבושת היא.
11 ואי אפשר להעמידה ומסכתא ובדוח בתורת
12 כתיבה הכי איתא: ונה רבנן לחין אחת נותן לחן
13 שלש מתנות וכאן איתא נותן לחן מתנה אחת אם
14 כך למת נאמר אלא מחזין למתנה; גמרי לכו כיון
15 שיצאו חוץ למתנה אחת ממטאן בומר וגיב פ
16 יום הכפורים תניא לא בתורת כתיבה 'יוציא אל
17 מחזין למתנה ושרפן' וכו'. וקממתה תנא ואמר
18 דכי לחין לחן בפר הערה וכהן משיח אחת נותן לחן
19 לשריפתו חוץ לשלש מתנות: עודה ודר הבית
20 וירושלם דריליף לקמן וזאת אמר: **אלא**
21 מחזין למתנה ושרפן ומשמע שחולק חוץ
22 למתנה הכי שביעה, ובה מנזחה ליה אחת אלו אלו
23 פמימים, ואיקשיו להודי לשריפה לשמונת
24 בגדים כדאמרנן גבי פר העלם רב 'יעשה לפר'
25 כאשר שער לפר החטאת' וכויליה לדרשא.
26 ודרשין לפר זה פרם הם הכפורים מסכתא ובדוח
27 (לטא.) ובמסכת מנחות (בזא.) מיייתן ליה
28 ועיקרה בתורת כתיבה וגיב פרם הם הכפורים גם
29 כתיב: 'החטאת החטאת' ואת פר החטאת ואת
30 שיער החטאת, מה הלמד לומר חטאת אחת
31 - לפר שלא למנוט שיער ממטאן גמרי
32 ושרפין אבית הדרשן אלא אלו בבלוד, מניין
33 לרבות פר משיח פרה ובעד השעיר עבודה ויה
34 תלמוד לומר 'החטאת חטאת' אלמא כי הודי
35 ניהו, אם כך למת נאמר כאן מתנה אחת, אלא
36 אמריה אלא על שמונת הגברים והכתובה
37 אחריה 'והשרוף אותם יכבס בגדי' ולומר לה
38 כיון שיצאו חוץ למתנה אחת ממטאן גמרי
39 אף של פר כהן משיח נמאן למד שרדי לא
40 נכתבו בו טומאת גברים ומיבריאת אמר
41 חטאת אחת כדפירשית. ויהי ורסין: אמר
42 לחין אחת נותן להם שלש מתנות וכו'. מחזין

למתנה ברשן - בהוצאת דשן ומזבח 'הוציא את הדרשן אל מחזין למתנה' שאין תלמוד
לומר, אינו מלמד כלום דאנא ידענא דאל מחזין למתנה מוציאן אותו רכתיב בפרים
דשפריים 'אל שפך הדרשן' ורכיב כהו 'מחזין למתנה. ור' שמעון - דאמר במתניתין אין
ממטאן גמרי על שיערת הואר ברובן, ואי 'מחזין למתנה' רכתיב בפר השעיר על יום
הכפורים מאי עביד ליה, **נאמר כאן** - בפרם הם הכפורים, ורכיב לחין בפרה אדומה
הוציא אתה אל מחזין למתנה (במדרש ט). מה אכן - גמרי ושרפין חוץ לשלש
מתנות אף שחיסת פרה אדומה חוץ לשלש מתנות. וזה לחין - בפרה אדומה במזבח
שיעיר ליה רכתיב כי 'אל נכח פה אלה מועדי' (שם) אלמא: עומד במזבח ופניו למערב
כנגד פתחו של היכל שזואו כבולל כמשיב ופתוח למזרח אף כאן וכו'. והנני - דמפסי
ליה לקרא לשמונת גברים, ולית להו גורה שוה. ויבא שריף לחו - לאוור רוח של
ירושלים.

לצפונה
(סנהדרין מבג.), ויש לומר: דשמא לרבי שמעון מקלל נמי מפרם הם הכפורים דמתנא גברים חוץ למתנה אחת,
ולא גמרי חוץ לשלש מתנות משריפת פרים. ויש לומר: שמחבאי משריפה אין ל'למיגמר' דאידו ואידו הכישרו: שם מקלל למוקלו פרים לשרפן, אלא טמא בגברים חוץ למתנה אחת
אין הכישרו. אבל תימה: אמאי איצטרך קרא בפרק 'השוחט והמעלה' (בתרים קב.)

1 **כמנהג** לרבות אפילו חוץ למתנה אחת ולא תימא חוץ לשלש מחנות כמו פרים
2 והשרפים. בלאו קרא נגמר מחוץ למתנה דטומאת בגדים ודמו להרדי דהרייהו ולא
3 מנשרים ניהו ותיא לא דאי לא כתב 'במתנה' הוה גמירין מפרה, דאף על גב דהאי
4 מנשר ודאי לא מנשרי הוא מכל מקום כיון דאדיד ואדיד בשדשת חוץ איירי דכתב נבי
5 פרה 'והיציא אותה אל מחוץ למתנה ושחט אותה

6 לפניו וגמירין ליה מחודי, ופרה גמירין פסחים
7 דבשרין משרפתין ולא מטמאות, דלשרפתין
8 דמיא דאדיד ואדיד מנשרי הוא. אבל לשטמאות
9 לא דימא כלל.

הדרן עלך שני שעירי

בא לו

1 לְפָנֶיהָ שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם, וְחוּץ לְשֵׁלֹשׁ מִקְהָלוֹת. רַבִּי יוֹסֵי
2 אָמַר: אֵבֶת הַדָּשָׁן נִשְׂרָפִין. אָמַר רַבָּא: מֵאֵן תֵּנָא
3 דְּפָלְגִי עֲלֶיהָ דְרַבִּי יוֹסֵי - רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הוּא,
4 דְּהִנְיָא: "אֵל שֶׁפֶךְ תְּדַשֵּׁן יִשְׂרָאֵל" שְׂחִיא לְשֵׁם דְּיָשׁוּ. רַבִּי
5 אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אָמַר: שְׂחִיא מִקוּמוֹ מִשׁוֹפֵף. אָמַר
6 לִיה אַבְיִי: וְדִלְמָא בְּמִקוּמוֹ מִשׁוֹפֵף הוּא דְּפָלְגִי? תַּנּוּ

7 רַבְּנֵי: "וְהִשְׁרַף" - הַשׁוֹרֵף מְטַמֵּא בְּגָדִים, וְלֹא הַמְצִיחַ אֶת הָאוֹר, וְלֹא הַמְסַדֵּר אֶת הַמְעַרְבֵּה,
8 וְאֵי הוּוּ הַשׁוֹרֵף - זֶה הַמְסִייעַ בְּשַׁעַת שְׂרִיפָה. וְכֹל אִף מִשְׁנַעְשֵׂוֹ אַפְרַי מְטַמֵּאֵן בְּגָדִים - תִּלְמִיד
9 לְמוֹר "אַתֶּם" - אוֹתָם מְטַמֵּאֵן בְּגָדִים וְלֹא מִשְׁנַעְשֵׂוֹ אַפְרַי מְטַמֵּאֵן בְּגָדִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי
10 שְׁמַעוֹן אָמַר: הַפֶּר מְטַמֵּא, נִתְּרַף הַבֶּשֶׂר - אֵינוֹ מְטַמֵּא בְּגָדִים. מָאי בְּיַנְיֹהוּ? - אִיכָא בְּיַנְיֹהוּ
11 דְּשְׂדֵהי חֲרוֹקָא? וְיִרְבְּאָת הָיוּ עוֹשִׂין, וּמְנַפִּין בְּפִסְדֵרִין, וְיֹודְעִין שְׁחִיגַע שְׁעִיר לְמִדְבָּר. אָמַר רַבִּי
12 שְׁמַעוֹן לְמִדְבָּר? וְיִרְבְּאָת הָיוּ עוֹשִׂין, וּמְנַפִּין בְּפִסְדֵרִין, וְיֹודְעִין שְׁחִיגַע שְׁעִיר לְמִדְבָּר. אָמַר רַבִּי
13 יְהוּדָה: וְהֵלֵא מִימֵן גְּדוּל הַיָּהּ לְהֵם: מִירוּשָׁלַיִם וְעַד בֵּית חֲדָדוֹ - שְׁלֹשֶׁה מִלִּיּוֹן, הוֹלֵכִין מִל
14 וְחֹזְרִין מִל וְשׁוֹהִין כְּדֵי מִל, וְיֹודְעִין שְׁחִיגַע שְׁעִיר לְמִדְבָּר. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אָמַר: וְהֵלֵא מִימֵן
15 אַחַר הַיָּהּ לְהֵם, לְשׁוֹן שֶׁל וְהוֹרֵת הָיָה קָשׁוֹר עַל פֶּתְחוֹ שֶׁל הַיֶּבֶל, וּמִשְׁחִיגַע שְׁעִיר לְמִדְבָּר
16 הָיָה תִּלְשָׁן מִלְּבִי, שְׁנָאמַר "אִם הָיוּ חֲסָאִיכַם בְּשָׁנִים בְּשָׁלָל יִלְבִּינוּ", גְּמָרָא אָמַר אַבְיִי:
17 שְׁמַע מִיָּהּ - בֵּית חֲדָדוֹ בְּמִדְבָּר קִינְיָא, וְהָא קָא מִשְׁמַע לָךְ, דְּקַסְבַּר רַבִּי יְהוּדָה: מִיָּן שְׁחִיגַע
18 שְׁעִיר לְמִדְבָּר - גַּעְשִׁית מִצְוָתוֹ.

הדרן עלך שני שעירי

19 **בא** לוֹ כִּתְּוֹ גְדוּל לְקִרְוֹת, אִם רִצָּה לְקִרְוֹת בְּגַבְיֵי בֵּין - קוֹרְאֵי, וְאִם לֹא - קוֹרְאֵי בְּאַצְטְמִילַת
20 לְבָן מִשְׁלֹ. חֲזוֹן הַתְּנַסָּת נוֹטֵל סַפֵּר תוֹרֵה וְנֹתְנוֹ לְרֵאשׁ הַתְּנַסָּת, וְרֵאשׁ הַתְּנַסָּת נוֹתְנוֹ לְסַפֵּן,
21 וְהַסַּפֵּן נוֹתְנוֹ לְכַתְּוֹ גְדוּל, וְכַתְּוֹ גְדוּל עוֹמֵד וּמְקַבֵּל וְקוֹרְאֵי "אַחֲרֵי מוֹת" וְ"אֵיךְ בְּעִשׂוֹר", וְגוֹלָל
22 סַפֵּר תוֹרֵה וּמְנִיחוֹ בְּחִיקוֹ, וְאָמַר: יוֹתֵר מִמֶּה שֶׁקְּרָאתִי לְפָנֶיכֶם כְּתוּב בָּאֵן, וְ"בַעֲשׂוֹר" שְׁבַחוּמֵשׁ
23 הַקְּפִידִים קוֹרְאֵי עַל פֶּה. וְיִכְרַךְ עֲלֶיהָ שְׂמוֹנֵה כְּבוֹדֹת: עַל הַתּוֹרָה, וְעַל הַעֲבוּדָה, וְעַל הַהוֹדָאָה,
24 וְעַל מַחִילַת הָעוֹן, וְעַל הַמְקַדֵּשׁ בְּפָנֵי עֲצוּמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל בְּפָנֵי עֲצוּמוֹ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם בְּפָנֵי
25 עֲצוּמָה, וְעַל הַבְּהֵמָה בְּפָנֵי עֲצוּמוֹ, וְעַל יִשְׂרָאֵל הַתְּפִלָּה. הָרֹאֵה כִּתְּוֹ גְדוּל בְּשִׁהוּא קוֹרְאֵי - אֵינוֹ
26 רֹאֵה פֶר שְׁעִיר הַנִּשְׂרָפִין, וְהָרֹאֵה פֶר שְׁעִיר הַנִּשְׂרָפִין - אֵינוֹ רֹאֵה כִּתְּוֹ גְדוּל בְּשִׁהוּא קוֹרְאֵי.
27 וְלֹא מִפְּנֵי שְׂאִינוֹ רִשְׁאֵי, אֲלֵא שְׁחִיחָה דְרַךְ רְחוּקָה, וּמְלֻאכַת שְׁנִינָן שְׂחָה בְּאֶתְרָה. גְּמָרָא
28 מְדַקְתָּהּ "בְּאַצְטְמִילַת לְבָן מִשְׁלֹ" - מִכְּלָל דְּקִרְיָאָה לֹא עֲבוּדָה הִיא. וְקַתְּנֵי: "אִם רִצָּה לְקִרְוֹת
29 בְּגַבְיֵי בֵּין - קוֹרְאֵי". שְׁמַעַת מִיָּהּ: בְּגִיד כְּהוֹנֵה נִתְּנוֹ לִיהוֹת בְּהוֹ! וְדִלְמָא שְׂאִנֵּי קִרְיָאָה,
30 דְּצוּדָךְ עֲבוּדָה הִיא, דְּאִיבְעִינָא לָךְ: בְּגִיד כְּהוֹנֵה נִתְּנוֹ לִיהוֹת בְּהוֹ, אוֹ לֹא נִתְּנוֹ לִיהוֹת
31 בְּהוֹ? תַּא שְׁמַע: לֹא הָיוּ יִשְׁנִים בְּכַנְיֵי קוֹדֶשׁ. שִׁינָה הוּא דְלָא, הָא מִיכָל - אֲכָלֵי. וְדִלְמָא
32 שְׂאִנֵּי אֲכָלֵה, דְּצוּדָךְ עֲבוּדָה הִיא, בְּרַתְּנֵי: "וְאִכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם" מְלֻמֵּךְ שְׁהַבְּהֵמָה
33 אֲכָלֵה וְכִעֲלֵם מִתְּפִרְיָן, שִׁינָה הוּא - דְלָא. הָא הַלּוּכִי - מְלֻמְכִיוֹ בְּרִין הוּא דְּרַסְכִּינֵי נְמִי לֹא,
וְחֹתֵם "בְּרִךְ שְׂבִדֵּי בּוֹרַעַל שֶׁ אֲדֹרְךְ וְכֵן עַל יִשְׂרָאֵל. וְעַל שֶׁר הַתְּפִלָּה - מִרְשֵׁ בְּגָמָר. גְּמָרָא תַּנּוּ לִיהוֹת - נִתְּנוּ רְשׁוֹת לִיהוֹת בְּחֹן בִּלְעַת שְׁעִיר עֲבוּדָה. שִׁינָה הוּא דְלָא - שְׂמַנ

1 לצונתה של ירושלים - שכל מעשה חטאת בצפון. אבית הרטון - עירך שקידים לשם
2 רטון המובה שהיא נקרא קודם לכן מקום שפר הרטון מכלל ולחנא קנא לא עירי. ר'
3 אליעזר בן יעקב הוא - דאמר לא שמעונין אלא שהיא מקומו מרוקן, שהיא רטנו
4 משתפר. וירמא במקומו משופף הוא הפילי - ומודה ר' אליעזר בן יעקב שקידים עם
5 רטון אלא רבני נמי מקומו משופף. השרוף -
6 המעטקס בכריכ שרופתין בנפון, דכתיב 'אחום'
7 הנוק המסייע בשעת שריפה. אחא תנא אית ליה
8 כריבי שמעון דאין מטמאין בגדים עד שירצתן את
9 האור. רשית חיובא - דהווי נתך בכשר, ואפר
10 מידה לא הוה. לתנא קנא מטמאין עד שיעשו
11 אפר 'ראותם' קרינא ביה, לרבי אלעזר ברבי
12 שמעון שהיה חיובא לא מטמא דלא פר מקרי.
13 **משנה** אמרו לו לכתן נזול וכו' - שאני
14 רשאי להתחיל לעבודה אחרת, עד שהגיע
15 שעיר למדבר שנאמר 'ושלח את השעיר
16 במדבר', ואזי כך 'זאת חלבת החטאת קטיר
17 המזבח', וירבאות - בני אדם עומדים
18 מירושלים לצוק, כבדי שיראה חן סימנו של זה,
19 ומניפין אותם ומניפין למדבר בסודרין, וה
20 הסמוך לו ראה ומניפין גם הוא ורואה חבריו
21 הסמוך לירושלים. וירבאות כל הירושלמי
22 עד בית חדודו - הוא ראש המדבר, ושם
23 נתקיים 'ושלח את השעיר במדבר'. הולכין מיל
24 כרומן לעיל (ס"ב) מקריב ירושלים מלון
25 אותו עד סוכה הראשונה. **גמרא** נקשת
26 מצותו - ומתחיל לקרות הפרשה. הדרן עלך
27 שני שעירי **משנה** בא לקרות - את הפרשה
28 ודלפני מלמאים, דאמרין בפרק קנא (ה"ב),
29 מניין שאף מקרא פרשה מעבד וכו'. אם רצה
30 לקרות בבני בנין - שרוא לבוש בעשה, שעבד
31 בחן עבודת היום. **אצטלי** - לבוש כמין חלוק.
32 **בית הבנות** - היה סמוך לעזרה בדר הבית, חוץ
33 הבנות - שמש. ראש הבנות - על פיו נחתכן
34 צריב הבסת, מי מפטיר, מי פרס על שמע, מי
35 עבר לפני התיבה, ואך בעשור - שבפרשת
36 'אמרו לא הכניסם', ואומר יותר ממה שקרית
37 וכו' - בגמרא מפרש טעמא. שבחושם הפקידים
38 ספר 'יודברי' שמתחיל במנינן של ישראל,
39 ופרשת פניחא באותו ספר, ושם המוספין
40 אמרין. קרא על פה - טעמא מפרש בגמרא.
41 על התורה - ברכה של אורחיה 'אשר נתן לנו
42 וכו'. ועל העבודה - רצה בעמך ישראל
43 והרצה העבודה בדביר ביתך וכו' שאותך לברך
44 כיראה נעבדו, ועל החוראה - 'מודים אמנו
45 לך' עד 'השוב לך לדודת', על העבודה בסוך
46 בשביל העבודה שעבד, והוראה סוכה
47 לעבודה, דכתיב 'וזבח תודה וביכור' (תתלים ז)
48 אחד עבודה תודה והיא הוראה. על מילת תקון
49 - 'מחול לעונותיך ביום הכפורים היה וכו' עד
50 מלך מחול וסולח לעונותיך וכו'. על המפיש
51 - מתפלל על המקושר, וחותם 'ברוך שבעד'
52 במקושר, ועל הכותבים - מתפלל על הכותבים
53 וחותם 'ברוך שבעד' בורעל ש אשרך וכן על ישראל. ועל שר התפלה - מרש בגמרא. **גמרא** תנו ליהנות - נתן רשות ליהנות בחן בלא שעת עבודה. שיעה הוא דלא - שטנא
54 יפח.

יומא. פרק שביעי – בא לו כהן גדול דף סט עמוד א – מותר מהדרת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קסז

1 וסיפא איצטריק ליה – שנה נהג משום דבעי לאשמועטני שמותר ליתן תחת
 2 ראשיהו, ותו לא איכפת לן אם יפיה מאחר שפרשטן. כנגד ראשיהו – אצל ראשיהו.
 3 שמע מינה – דמותר להניח אצלו לא חישי לשטנא פית. תפילין מן היצי –
 4 להניח אצלו כשהוא שין, תוצא – האי דלא חישי לכלאים למנא דאמר אבנטו
 5 של כהן גדול ביום ההפכים שהוא של כהן

6 ודו אבנטו של הדיוס כל ימות השנה, ואין
 7 כלאים בבגדי כהן הדיוס שפיר. לא וו וכו'
 8 – דשל הדיוס כל השנה של כלאים. קשים
 9 הם – ואין מתמנץ לפיכך אין כהן משום
 10 כלאים. נגמא – לבד פלטירא בלעיו. נגמא –
 11 קשה. שרי – אין בו משום כלאים והעלאת
 12 דומיא דלבישה דאית בה הנאת חימום הוא
 13 דאיתר. למידיה טעם – שנתה בה דרך חיל.
 14 הי גיזים – מקום מוסר – תק.
 15 לעשות לה' – כשכא עת לעשות דבר לשמו של
 16 מקום – מותר להפיר בו תורה. להלמיך בנקום
 17 הרב – כלאש הכנסת ולטען בפני כהן גדול.
 18 ואינו כמנעט כבוד דרב. כולה משום כבוד
 19 דכהן גדול – מראין אותו שיש שררות דרבה
 20 למטה ממנו. אבל בעלמא אין לזלקן.
 21 פ"ז

14 בלבישה והעלאת הוא דאסור, בפעצה שרי – והתניא: "לא געלה עגוד" – אבל אמה
 15 מותר להציעו תחתיד, אבל אסור הקמים: אסור לעשות בו, שפא מפרד נימא אחת
 16 על בשרו. וכו' תמא: דמפסקי ליה מדי בני בני – והאמר רבי שמעון בן פוי אמר
 17 רבי יהושע בן לוי אמר רבי משום קהלא קדישא שבירושלים: אפילו עשר מעקות זו
 18 על גב זו, וכלאים תחתיהן – אסור לישון עליהן. אלא לאו שמע מינה: כנגד ראשיהו,
 19 שמע מינה. רב אשי אמר: לעולם תחת ראשיהו, והא קא מתהני מכלאים! כנגד –
 20 כהונה קשין הו, פי היא דאמר רב הונא בריה דרבי יהושע: האי נמטא גמרא דרבי –
 21 שריא: שמע: כנגד כהונה, היצא כהן למדינה – אסור, ובמקדש, בין בשעת עבודה
 22 בין שלא בשעת עבודה – מותר, מפני שבגדי כהונה ניתנו ליהודי ביהוה, שמע מינה.
 23 ובמדינה לא? והתניא: בעשרים והמשה [בפבת] יום הם גזרים [הוא], דלא למפסד. יום
 24 שבקשו פותיים את בית אלחינו מאלמספדרום מוקדון להחריבו ונתנו להם. באו והודיעו
 25 את שמעון הצדיק. מה עשה? לבש כנגד כהונה, ונתענף בכנגד כהונה, ומקורו ישראל
 26 עמו, ואבקות של אור בדיהו, וכל תהלת תהלו תהלו תהלו תהלו תהלו תהלו תהלו תהלו
 27 עד שעלה עמוד השחר. פיון שעלה עמוד השחר אמר להם: מי הללו? אמרו לו: יהודים
 28 שפרדו בך. פיון שהגיע לאנטיפסטרס ורחה חמה, ופגעו זה בזה. פיון שראה לשמעון הצדיק,
 29 ירד מן מרבבחו והשתתהו לפניו. אמרו לו: כהן גדול במועד ששתתה ליהודי והו? אמר
 30 להם: דמות ידוקנו של זה פנצתא לפני בבית מלחמתי. – אמר להם: למה פאתה?
 31 אמרו: אפשר בית שמתפללים בו עגוד ועל מלכותך שלא תחרב ותענף גזיים להחריבו?
 32 – אמר להם: מי הללו? – אמרו לו: פותיים הללו שעומדים לפניך. – אמר להם: הרי
 33 הם מסורים בדיכום. מיד נקבום ענקיבתים והלאום נבני סוסיהם, והיו מנרדן אותן על
 34 הקוצים ועל הפרקנים עד שהגיעו לתר גזרים. פיון שהגיעו לתר גזרים תישאוהו, ותרעוהו
 35 פרשינו, דרדך שבקשו לעשות לבית אלחינו. ואותו היום עשאוהו יום טוב. – אי בעית
 36 אימא – ראוין לבגדי כהונה, ואי בעית אימא – עת לעשות לה' הפרו תורתך". ה"ז
 37 הנמסות נוטל ספר תורה". שמע מינה: חולקין כבוד לתלמיד במקום רבו? – אמר אפי:
 38 מוקה. מהם כבודו דכהן גדול היא. "ובתן גדול עומד". מכלל שהוא יושב? והא תנן:
 39 אין

מעלה של פאי ניתנה תורה מלאכי השרת. פירושו: שיכול לחדוד להסיר מיד אחר עבודה. ומשמע דא בתחלתא לזוכן אסור, דבוח אסור להודו. והא תמא: דא אמרין פרק
 "דאמור" בקידושין (סא.) גבי ניא גמליך. והם לוח בניך שבין עיניך. אלמא שמותר להדיח אפילו חוץ למקדשו ולבא למימר דמיו נוקח בו מיתת. דרום משמע דאמרי לא נוקח בו
 מיתת עד בחר הכי. דקמאר: ותורה שבכתב מה תהא עליה? ולא אמר נמי תורה שבעל פה. מידה, למנא דאמר (לעיל א.) דחוקא ערוד על פומא מרבה מכול להדיח כל שעה. ואמרי רבני
 תב: דלכולי עלמא יכול להדיח כל שעה. מרתיבי ביה ודיה על מתינו (שמות כח.) ואף על גב דאיצטריק לדרשא אחרייהו, לעיל פרק קמא (א.) שיל יסוד דעתו ממנו. ושמוני
 לומר מרתיבי רבני זמני "דיה על מצח תורך" ויתר היה נראה לומר דשלא כרין עשה שנתיה ויחזיק. מידה ובה לא הוה מצי לאבדו ונדרקה בו מיתת שבכפ כפר
 דתורה שבעל פה עד בחר הכי, דרייק מולא קאמר אלא תורה שבכתב מה תהא עליה.

1 אין ישיבה בעוהה - רבתינן ליעמוד לשרת' (דברים ח) ה'תעוררים שם לפני ה' (שם) ולא מצטננה ביה ישיבה. אלא למלכי בית דוד שנאמר ויבא המלך דוד וישב וגו' - שנאמר לו
2 נהן הניבא יאמרו לא חבנה הבית כי ימלאו ימך וכו'. ויבך עורא וכו'. כהווא ענינא חוקרא לפני הירוב כתיב "כרחו ה' אליהם" וכו' תיבוק באותו היום לומר מנקדש בסוף כל
3 ברכה וברכה באדמונתן מנסכת הענת (ג.א.) בגולין - כל חזן לעורה בקר גבולין. בימי ביא - לשון ועקה וקובלנא. ואי ראיבדיה לבית המקדש - מנקדשן חרומים שימסר ביום
4 יעד הרע של עבודה ורה. לקבילי ארמי - שנבוקו אורחו וקבלו שבר. פיהקא - כתב. אבת - כלומר, מוסכים אעמי עמכם. אפר לוח נביא - זכריה בן עדי. כינרא - שיער. ברווא
5 דאבאי - סביר של עפרות. ואת השענה -

1 אין ישיבה בעוהה - פירשהו לעיל בפירק שני
2 (המא.) גבי וקו יושב במערה.
3 כמה עמד הוא מומלך בכדי שלא יפסיק התורנגן
4 - לא בעי לשנוי דאדורה קא, משום
5 דקתינן אין מדלגין בתורה, הדר קא פמרש: יעד
6 כמה מותר לדלג בתורה בכדי שלא יפסיק
7 התורנגן. והא דאסור ברישא בכדי שיפסיק
8 התורנגן ויש לומר: דאין הכי נמי, הדיה מצו
9 לשנוי הכי, אלא אבוי מותרין לו האמת, וכו'.
10 בענין אורח, כאן בענין ענין כהנא וכו'.
11 ובלבד

11 אפוי לרב דימי: ודילמא שגדלו בשם המקורש? - אמר ליה: אין אמריש שם המקורש
12 בגבולים. ולא? והכתיב "ועמוד עורא הספר על מגדל עין אשר עשו לרבר" וימר רב גידל:
13 שגדלו בשם המקורש? - הוראת שעה היתה. ויבעיקו אל ה' אלהים בקול גדול" מאי אמר?
14 אמר רב ואיתמא רבי יוחנן: בימי, בייא: היינו תאי דאחרביה למקדשא, וקליה לתכבליה,
15 וקמליניהו למקדשו צדיק, ואמליניהו לישראל מארעוהו, ועדיין מרדף ביני. כלום תכמיהו ל?
16 אלא לקבילי ביה אגרא - לא איהו בעינו, ולא אגריה בעינו. נפל להו פיתקא מרקעא, הנהו
17 כתב בה "אמת". אמר רב הנינא, שמע מינה: הוהמו של הקדוש ברוך הוא "אמת".
18 אוריבו בתעניתא תלתא וימין ותלתא לילואתא. מסורוהו ניתלהו. נפק אתא כי גוריא
19 דגורא מבית קדשי הקדשים. אמר להו נביא לישראל: היינו יצרא דעבדיה ורה, שנאמר
20 "ויאמר זאת הרשעה". בהדי דתפסוה ליה אשתמיט בינימא ממויאי, וקמא קלא, ואול קליה
21 ארבע מאה פרסי. אמרו: היכי נעביד? דילמא חס ישלום מרדמי עליה מי שמאי. אמר להו
22 נביא: שידוהו ברויא דארבאי, וחפיהו לפומיה מבארא, דאברא משאב שאבי קלא, שנאמר
23 "ויאמר זאת הרשעה וישלך אותה אל תוך היאפה וישלף את אבן העופרת אל פיה". אמרו:
24 הואיל ועת רצון הוא נגעי רחמי איצרא דעבדיה. בעו רחמי ואמפר בידיהו. אמר להו: הוו
25 דאי קמליהו ליה ליהוה - בליא עלמא. בהשהו תלתא וימי, ובעו בעיקתא בת וימא בכל
26 ארין ישראל ולא אשתמב. אמרו: היכי נעביד? נקמליה - בליא עלמא: ניבעי רחמי אפלא
27 פלגא פרקעא לא יתבי. כחליניהו לעיניה, ושקדוהו. ואהני דלא מיגרי ביה לאיניש
28 בקריבתה. כמערכא מתנו הכי: רב גידל אמר: "גדול" שגדלו בשם המקורש, ורב מתנא
29 אמר: "האל הגדול הגבור והנורא". והא דרב מתנא מטייא לרדכי יהושע פון לוי, דאמר
30 רבי יהושע פון לוי: למה נקרא שקמן אנשי כנסת הגדולה - שהחזירו עמרה ליושנה. אתא
31 משה אמר "האל הגדול הגבור והנורא", אתא ירמיה ואמר: נכרים משתעבדים בגניו, איה גבורותיו? לא
32 נוראותיו? לא אמר נורא. אתא דניאל, אמר: נכרים משתעבדים בגניו, איה גבורותיו? לא
33 אמר גבור. אתו איתו ואמרו: אדרבה, זו היא גבורת גבורתו שבוש את יצרו, שנותן

34 ארד אפוס לישעים. ואלו הן נוראותיו - שאלמלא מוראו של הקדוש ברוך הוא היאך אוקה אתה וכולהו התקיים בין האומות?
35 ורבנן היכי עביי הכי ועקרי תקנתא דתמן משה! - אמר רבי אלעזר: מותין שידועין בתקדוש ברוך הוא שאמתי הוא. לפיכך לא
36 מיבזו בו. "וקורא אחרי מות ואך געשור". ורמיניה: מדלגין בגביא ואין מדלגין בתורה! - לא כשיאי: פאן - בכדי שיפסיק התורנגן,
37 פאן - בכדי שלא יפסיק התורנגן. והא עלה קתני: - מדלגין בגביא ואין מדלגין בתורה, ועד פהו מדלג - בכדי שלא יפסיק
38 התורנגן. הא בתורה - כלל כלל לא! - אמר אבוי: לא כשיאי, פאן - גענין אחר, פאן - בשני גענין. והתנינן: מדלגין בתורה
39 בענין אחר, ובכביא בשני גענין, פאן ופאן בכדי שלא יפסיק התורנגן, ואין מדלגין מנביא לנביא, ובכביא של שנים עשר מדלגין.
40 ובלבד

1 יושלך אותה אל תוך היאפה השלך את אבן
2 העופרת אל פיה. שאבי קלא - בנסס הקול
3 לתוך העופרת ואינו יוצא ממנו. בליא עלמא -
4 יכלה העולם, שלא תהא פריה ורביה. כתיבא
5 בת יומא - ביצה הנולדה בו ביום. לפי שפסק
6 החימוס מן המעים, ואפילו אותן שעבדה
7 התרגולת כבר אין מתבשלן בעמיה. לפלא
8 - שיהא חולט באדם לזקק לאשתו ולא
9 לאתריה כחליניהו - סימא את עיניו ודי
10 כיוול. האל הגדול הגבור והנורא - אשר לא
11 ישא פנים. עובדי קבוצה ויה מקדשים כהדילו
12 - שראה שבו נבדרכו בניסן להיכל ומרעים
13 בו בכל רצונם. לא אפר נורא - בפרשת "וזה
14 הנאמל" כתיב "יעשה חסד לאלפים ומשלם פן
15 אבות אל חזק בניהם אחרים ואל הגדול
16 והגבור ה' בצאת שמן (ירמיהו לב). וניאל אל
17 אפר גבור - בתפלתו בספרו (ויאל טו). עובדי
18 קבוצה ויה משתעבדים בגניו - כל השבעים
19 שנה. זו תאר נבדרכו - שבוש יצרו כל השנים
20 הללו שנשתעבדו בהן ומאריך אפו על כל
21 הנבירות שגוררים על בניו. ואלו הן נוראותיו
22 שאילמלא מוראו וכו' - מן יום ההורבן אתה
23 למד נוראותיו. שכל האומות נאספו לשתמדם
24 ותקיימו מוק. ורבנן - וירעה דניאל. שמו
25 אפתי - מוסכים על האמת ושונא את השקר.
26 כאן בכדי שיפסיק התורנגן - הא דקתינן אין
27 מדלגין בפרשה הרוקח מזה. שקדם שגולל
28 ספר תורה עד מקום הידולג ויפסיק התורנגן
29 והמרגם פסקו שקרא הקורא. ומנאטא צביר
30 יושבין ומצפין אין זה כבוד צבור. אבל אך
31 ב"עשור" מסוכה היא לאתרי מות' ויכול לגולל
32 שם קודם שיפסיק התורנגן. בענין אחר - כגון
33 חבא ששתי הפרשיות מדברות בענין יום
34 הכפורים - מדלגין, ובכדי שלא יפסיק
35 התורנגן. והא דקתינן דאפילו בכדי שלא יפסיק
36 נמי לא ידלג בשני ענינים לפי שדבר תורה היא
37 אדורות ועושין ומצות ועריך שיבסס כלכ
38 השומעין, וכשאם יוצא משיטה לשיטה אדרת
39 אינו נוח להתנגן, ותניא - ביחודתא.
40 מסוף

[דף ט"ז ע"ב]

הלכה ד משנה שלא תטמא את העזרה אם יש לה זכות תולה לה יש זכות תולה לה שנה אחת ויש זכות תולה לה ב' שנים ויש זכות תולה לה ג' שנים מיכן אמר בן עזאי חייב אדם ללמד את בתו תורה שאם תשתה תדע שהזכות תולה לה ר' אליעזר אומר המלמד את בתו תורה מלמדה תפלות רבי יהושע אומר רוצה אשה בקב ותפלות מתשעת קבין ופרישות הוא היה אומר חסיד שומה רשע ערום אשה פרושה ומכת פירושים הרי אילו מכלי עולם:

גמרא ולא כן סברנן מימר כולהו ולא מקצתן. כאינש דאמר לא אספיק פלן למישתי עד דאיתחלהל. יש זכות תולה שנה אחת יש זכות תולה שתי שנים. יש זכות תולה שלש שנים. יש זכות תולה שנה אחת מנבוכדנצר (דניאל ד) לקצת ירחון תרי עשר. יש זכות תולה שתי שנים מאמנון (שמואל ב יג) ויהי לשנתים ימים. יש זכות שתולה לשלש שנים מאהאב (מלכים א כב) וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל. אמר רבי יוסי נאמר כל אותן שנים עשר חדש היה עסוק במצות. וכל אותן שתי שנים היה עסוק בתורה. ויידא אמרה דא וישבו שלש שנים אין מלחמה בין ארם ובין ישראל. מנחת זכרון כלל. מזכרת עון פרט. כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט. אם אומר את כן לא נמצאת מידת הדין מקופחת. מה אם מידת הפורענות מעוטה הרי היא מזכרת. מידת הטוב מרובה על אחת כמה וכמה. אלא מנחת זכרון יש לה זכות. מזכרת עון אין לה זכות. תני רבי טרפון אומר כל הזכרונות שנאמרו בתורה לטובה הוין מזו שהוא של פורענות. אמר לו רבי עקיבה אלו נאמר מזכרת עון ושתיק הייתי אומר כדבריך הא אינו אומר מנחת זכרון אלא לטובה. תני ר' יודה אומר בשם רבי לעזר בן מתיה הרי הוא אומר (במדבר ה) ואם לא נטמאה האשה וטהורה היא וכי אין לנו יודעין שאם לא נטמאה האשה שהיא טהורה. ומה תלמוד לומר וטהורה היא אלא סוף המקום פורע בה תחת ניוולה שאם היתה עקרה נפקדת. יולדת בצער יולדת בריוה. כאורים יולדת נאים שחורים יולדת לבנים קצרים יולדת ארוכים. נקיבות יולדת זכרים אחד יולדת שנים. אמר לו רבי שמעון בן לקיש אם כן ילכו כל הנשים ויתקלקלו בשביל שיפקדו. ולית לר' שמעון ונקתה ונזרעה זרע. אית ליה זרע כשר לא זרע פסול. ובן עזאי דלא כרבי לעזר בן עזריה. דתני מעשה בר' יוחנן בן ברוקה ורבי אליעזר חסמא שהיו מהלכין מיבנה ללוד

[דף ט"ז ע"א]

והקבילו את ר' יהושע בבקיעין אמר להן מה חידוש היה לכם בבית המדרש היום ואמרו לו הכל תלמידך ומימך אנו שותים אמר להן אפי' כן אי אפשר לבית המדרש שלא יהא בו דבר חדש בכל

יום. מי שבת שם. אמרו לו רבי לעזר בן עזריה. ומה היתה פרשתו הקהל את העם האנשים והנשים והטף. ומה אמר בה. הואיל והאנשים באין ללמוד והנשים באות לשמוע. הטף למה בא. אלא ליתן שכר למביאייהן. אמר להן אין הדור יתום שרבי אלעזר בן עזריה שרוי בתוכו. מטרונה שאלה את רבי לעזר מפני מה חטו אחת במעשה העגל והן מתים בה שלש מיתות. אמר לה אין חכמתה של אשה אלא בפילכה דכתיב (שמות לה) וכל אשה חכמת לב בידיה טון. אמר לו הורקנום בנו בשביל שלא להשיבה דבר אחד מן התורה איבדת ממני שלש מאות כור מעשר בכל שנה. אמר ליה ישרפו דברי תורה ואל ימסרו לנשים. וכשיצתה אמרו לו תלמידיו רבי לוו דחיתה לנו מה אתה משיב. רבי ברכיה רבי אבא בר כהנא בשם רבי לעזר כל מי שהיה לו עדים והתראה היה מת בבית דין. עדים ולא התרייה היה נבדק כסוטה. לא עדים ולא התרייה היה מת במגפה. רב ולוי בר סיסי תריהון אמרין זיבה קיטר ניסך היה מת בבית דין. טיפה ריקד שיחק היה נבדק כסוטה שמח בליבו היה מת במגפה. אי זהו חסיד שומה ראה תינוק מבעבע בנהר אמר לכשאחלוץ תפילי אצילנו עם כשהוא חולץ תפיליו הוציא זה את נפשו. ראה תאינה בכורה אמר במי שאפגע בו תחילה אתננה לו. ראה נערה מאורסה והיה רין אחריה. הדיא היא דתנינן הרודף אחר חבירו להורגו אחר הזכור אחר נערה מאורסה רשע ערום. ר' זריקן בשם רב הונא זה שהוא מורה קלות על עצמו וחמורות לאחרים. ואתייה כהדא דתני כל הרוצה להחמיר על עצמו ולנהוג כחומרי בית שמאי וכחומרי בית הלל על זה נאמר (קודלת ב) הכסיל בחושך הולך. כקולי אילו וכקולי אילו נקרא רשע. אלא או כדברי ב"ש כקוליהון וכחומריהון או כדברי בית הלל כקוליהון וכחומריהון. הדיא דתימר עד שלא יצאת בת קול. אבל משיצאת בת קול לעולם הלכה כבית הלל וכל העובר על דברי בית הלל הייב מיתה. תני יצאת בת קול ואמרה אילו ואילו דברי אלהים חיים הן אבל הלכה כבית הלל לעולם. ואיכנ יצאת בת קול. רבי ביבי בשם ר' יוחנן ביבנה יצאת בת קול. אשה פרושה זו שהיא יושבת ומלעבת בדברי תורה. (בראשית ל) ותאמר אלי תבא וישכב עמה כלילה הוא. אמר רבי אבהו כביכול היה במחשבתה. הוא לבדו היה יודע שלא עלת על דעתה אלא בשביל להעמיד שבטים. ומכות פרושים. זה שהוא נותן עצה ליתומים להבריה מזונות מן האלמנה. כהדא ארמלתא דרבי שובתי הוות מבזבזה בנכסייה. אתון יתמייה וקרבון לרבי אלעזר. אמר לון ומה נעביד לכון ואתון שטיין נפק כתובה. אמר לון נימא לכון מימר עיבדון גרמיכון מזבנין והיא תבעה פורנה ומובדה מזונה. עבדין כן

[דף ט"ז ע"ב]

ברומשא אתת וקרבת גבי רבי אלעזר אמר זו מכות פרושין נגעו בה. יבוא עלי אם נתכוונתי לכך. חד תלמיד מדרבי היה לו מאתים זוז חסר דינר והוה רבי יליף זכי עימיה חדא לתלת שנין מעשר מסכינין. חד זמן עבדין בו תלמידוי עין ביש ומלון ליה. אתא בעי מיזכי עימיה היך מה דהוה יליף. אמר ליה רבי אית לי שיעורא אמר זה מכת פירושים נגעו בו. רמו לתלמידוי ואעלוני לקפילין והסריגי' חד קרמ. וזכה עימיה היך דהוה יליף. הוסיפו עליהן בתולה ציימנית מציימיה אוכדת בתוליה. ואלמנה שובבית מי הגלה נסכת שם ביש. ותינוק שהוא עולה לחדשיו. רבי חלקיה בשם רבי סימן זה שהוא גדול בתורה שלא בפירקו ומבזה גדולים ממנו. אמר רבי יוסי זה שהוא בן תשע ואיבריו נראין כבן שנים עשרה. והוא בא על אחת מכל העריות שבתורה והן מתות על ידו והוא פמור:

הלכה ה משנה רבי שמעון אומר אין הזכות תולה במים המרים ואם אומר אתה שהזכות תולה במים המאררים מדהא אתה את המים בפני כל הנשים השותות ומוציא אתה שם רע על המהורות שישתו ויאמרו טמאות היו אלא שתלת להן זכות רבי אומר הזכות תולה במים המאריים ואינה יולדת ואינה משבחת אלא מתנוונה והולכת סוף שהיא מתה באותה מיתה:

גמרא אמר רב המנונא המתנוונה מותרת לביתה ואתייה כהדא דתני ר"ש בן אלעזר אומר אפילו מהורה ששתת סופה שהיא מתה בתחלואים רעים מפני שהכניסה עצמה למספק הזה המרובה (במדבר ה) ואם לא נטמאה האשה ומהורה היא זו מהורה לא שבאו לה עדים שהיא טמאה. אם לא טמאת האשה ומהורה היא זו מהורה לא שתלה לה זכות. ואתייה כמאן דמר הזכות תולה ואינה ניכרת. ברם כמאן דאמר הזכות תולה וניכרת. א"ר יצחק בן אנן קיימין כששתת ולא בדקו אותה המים שלא תאמר עידי שקר הן לפיכך לא בדקו אותה המים. אתא מימר לך שאין המים בודקין באשה שהיא אסורה לביתה.

[דף י"ז ע"א]

אמר ר' יודה ואתייה כמאן דמר הזכות תולה ואינה ניכרת. ולמה לא הוכרה מפני שתלת לה זכות. ונקה האיש מעון. אינו חושש שמא תלה לה זכות. יכול אף היא לא תחוש תלמוד לומר והאשה ההיא תשא את עונות. ואתייה כמאן דמר הזכות תולה ואינה ניכרת:

הלכה ו' משנה ניטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותפדה ואם משקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותישרף אילו שמנחותיהן נשרפות האומרת טמאה אני לך ושכאו לה עדים שהיא טמאה והאומרת אני שותה ושבעלה אינו רוצה להשקות' ושבעלה בעלה בדרך וכל הנשואות לכהנים מנחותיהן נשרפות:

גמרא תני ניטמאת מנחתה עד שלא קדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותיפדה משקדשה בכלי הרי היא ככל המנחות ותישרף. והאומרת טמאה אני לא כהטאת שמתו בעליה היא. והטאת שמתו בעליה ילכו המעות לים המלח דמייא לאשם תלוי אם לאשם תלוי אפי' משקדשה בכלי. אמר רבי מתנייה דמייא לאשם שנשחט דתנינן תמן אם משנשחט נודע לו. הדם ישפך והבשר יצא לבית השריפה. תני נטמאת מנחתה עד שלא קרב הקומץ מתה היא ומת בעלה השיריים אמרין שעל ספק באת מתחילתה. כפרה ספיקה והלכה לה באו לה עדים שהיא טמאה בין כך ובין כך מנחתה אמורה. מהו בין כך ובין כך בין שקמץ ובין שלא קמץ בין שהקטיר ובין שלא הקטיר. ר' אילא אמר בין שקמץ ובין שלא קמץ בשלא הקטיר. אבל אם הקטיר השיריים מותרין. תמן תנינן ר' שמעון אומר מנחת הוטא של כהנים נקמצת. והקומץ קרב לעצמו והשיריים קריבין לעצמן. ושניהם מקרא אחד דורשין

[דף י"ז ע"ב]

(ויקרא ה) והיתה לכהן כמנחה. רבנין אמרין הרי היא כמנחת נדבתו. מה מנחת נדבתו קריבה בכלול. אף זו קריבה בכלול. רבי שמעון אומר הרי עשירית האיפה של כהן כעשירית האיפה של ישראל. מה עשירית האיפה של ישראל נקמצת אף זו נקמצת. אי מה זו נאכלת אף זו נאכלת. תלמוד לומר (ויקרא ז) וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל. אילין שיריים מס מה הן באין משם קומץ משם שיריים. אין תימר משום קומץ אינו נותנן כלילה ואינו נותנן לאהר מיתה. ואינו מחשב להן ואין תימר משום שיריים נותנן כלילה ונותנן לאהר מיתה. מהו שיחשב להם. נישמענה מן הדא רבי אלעזר ברבי שמעון אומר הקומץ קרב לעצמו והשיריים מתפזרין על גבי הדשן. רבי יוחנן בעי מה אנן קיימין אם בדשן שלמעלן כבר אמר' ר' שמעון אלא אם אינו עניין לדשן של מעלן תניהו עניין לדשן של מטה. הדא אמרה נותנן כלילה ונותנן לאהר מיתה ומחשב להן. אמר רבי יוסי בי רבי בון אינו מחשב להן שלא הוכשרו לא לאכילת אדם ולא לאכילת מזבח. ר' בא בר ממל בעי הך ר' אליעזר בי ר' שמעון בשיטת אביו או בשיטת חכמים. אין בשיטת אביו יקרב למעלן אין בשיטת חכמים לא קימוין. בשיטת אביו הוא. רבי שמעון אומר הרי עשירית האיפה של כהן כעשירית

האיפה של ישראל מה עשירית האיפה של ישראל נקמצת אף זו נקמצת. אי מה זו נאכל' אף זו נאכלת ת"ל וכל מנחת כהן כליל תהי' לא תאכל. ותהא כליל ולא תאכל היקשתי' לא הקשתיה לכליל תקמר. אמר רבי יוסי ראה רבי דעתו של רבי אלעזר בי רבי שמעון ושנה כיוצא בו. ר' בא בר כהן בעי קומי ר"י ולמה לי כרבי לעזר בי רבי שמעון אפילו כרבי שמעון אביו. אמר ליה איכול בראש המזבח. ואין שריפה בראש המזבח. התיב רבי חנינה קומי רבי מנא והא תני ר' חייה ופליג ליקרב כליל אינה יכולה מפני שותפותה של אשה. להיאכל אינה יכולה מפני שותפותה של איש.

[דף י"ח ע"א]

א"ל רבי ראה דעתו של רבי אלעזר בי רבי שמעון ורבי חייה רובה ראה דעתו של רבי שמעון אביו:

הלכה ז משנה בת ישראל שנישאת לכהן מנחתה נשרפת וכת כהן שנישאת לישראל מנחתה נאכלת מה בין כהן לכהנת מנחת כהנת נאכלת ומנחת כהן אינה נאכלת כהנת מתהללת ואין כהן מתהלל כהנת מטמאה למתים ואין כהן מיטמא למתים כהן אוכל בקדשי קדשים ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים:

גמרא מה בין כהן לכהנת. מנחת כהנת נאכלת. מנחת כהן אינה נאכלת דכתיב (ויקרא ו) וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל. לא כהנת. רבי אבהו בעא קומי רשב"ל והא כתיב (ויקרא כב) וכהן כי יקנה נפש קניין כספו. מעתה כהן ולא כהנת מאי כדון (ויקרא ה) והכהן המשיח תחתיו מבניו. את שבנו עומד תחתיו יצאת זו שאין בנה עומד תחתיה. כהנת מתהללת. ואין כהן מתהלל דכתיב (ויקרא כב) ולא יחלל זרעו בעמיו. אין לי אלא זרע שהוא מתהלל. היא עצמה מניין. ודין הוא מה אם הזרע שלא עבר עבירה הרי הוא מתהלל. היא שעברה עבירה אינו דין שתתהלל. הוא עצמו יוכיח שעבר עבירה ואינו מתהלל. לא אם אמרת באיש שאינו מתהלל בכל מקום תאמר באשה שהיא מתהללת בכ"מ. הואיל והיא מתהללת בכ"מ דין הוא שתתהלל. מה נפשך לומר. לא יחל לא יחלל. אף מי שהיה כשר ונתהלל. כהנת מטמאה למתים. רבי דוסא ממלחיא רבי אחא בשם רבי לעזר כהנת מותרת לצאת הוצה לארץ. מה טעמא (ויקרא כא) אמור אל הכהנים לא אל הכהנת. דלכן מה אנן אמרין הואיל והיא בכלל גזירה לא תצא. ותהא בכלל גזירה ולא תצא. אם אומר את כן נמצאת מרחה פרשת טמאות. כהן אוכל בקדשי הקדשים. אין כהנת אוכלת בקדשי הקדשים דכתיב (ויקרא ז) כל זכר בכהנים יאכלנו:

דף יח,א פרק ג הלכה ח משנה ומה בין האישה לאישה פורע ופורם ואין האישה פורעת ופורמת האישה מדיר את בנו בנזיר ואין האישה מדרת את בנה בנזיר האישה מגלה על נזירות אביו ואין האישה מגלחת על נזירות אביה האישה מקדש את בתו ואין האישה מקדשת את בתה האישה מוכר את בתו ואין האישה מוכרת את בתה האישה נסקל ערום ואין האישה נסקל' ערומה האישה נתלה ואין האישה נתלת האישה נמכר בגניבתו ואין האישה נמכרת בגניבתה:

[דף י"ח ע"ב]

(ויקרא יג) איש אין לי אלא איש אשה מניין תלמוד לומר צרוע בין איש בין אשה בין קטן. אם כן למה נאמר איש לענין של מטן האישה פורע ופורם אין האישה פורעת ופורמת. האישה מדיר והאישה מגלחת. רבי יוחנן בשם רבי מאיר עשרים וארבע' דברים מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל וזה אחד מהם. בית שמאי אומרים אין האישה מדיר את בנו בנזיר. ובית הלל אומרים האישה מדיר את בנו בנזיר. האישה מוכר את בתו דכתיב (שמות כא) וכי ימכר איש את בתו לאמה. האישה מקדש את בתו דכתיב (דברים כב) את בתי נתתי לאיש הזה לאישה וישנאה. האישה נסקל ערום ואין האישה נסקלת ערומה דכתיב (ויקרא כד) וסקלת' אותו. לא את כמותו. רבי חגי בעיא קומי רבי יוסי והכתיב (דברים כב) וסקלתם אותם באבנים. מעתה אותם לא את כמותם. מאי כדון איש על ידי שאין ניוולו מרובה לפיכך נסקל ערום. אבל אשה על ידי שניוולה מרובה לפיכך אינה נסקלת ערומה. האישה נתלה ואין האישה נתלית דכתיב (דברים כא) ותלו אותו ולא אותה. האישה נמכר (שמות כב) בגניבו ולא בכפילו. בגניבו ולא בזמימו. בגניבו אינו נמכר ונשנה. ואין לו עליו דמים. מעתה בגניבה אחת אבל בשתי גניבות נמכר ונשנה. ר' ירמיה בעי גנב משל שותפות מה את עבד לה כגניבה אחת בשתי גניבות. היה גונב ומוציא בלילה נימר אם ידוע בו הבעלים בנתים שתי גניבות הן ואם לאו גניבה אחת היא:

פרק ד

הלכה א משנה א ארוסה ושומרת יבם לא שותה ולא נוטלת כתובה שנאמר (במדבר כא) אשר תשטה אשה תחת אישה ונטמאה פרט לארוסה ושומרת יבם אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט ממזרת ונתינה לישראל בת ישראל לממזר ולנתין לא שותת ולא נוטלת כתובה:

גמרא וישקינה גזירת הכתוב היא (במדבר כא) והביא האיש את אשתו אל הכהן. ולא יקנא לה. התורה אמרה וקנא את אשתו. וקנא את אשתו אפי' מקצת אשתו. מתניתא דבית שמאי. דבש"א נוטלת כתובתה ולא שותה. אמר ר' יוסי תמן טעמייהו דב"ש אומרים הביא לי בעלי ואני שותה

[דף י"ט ע"א]

ברם הכא יודעת היית שאין ארוסה שותה למה הכניסה עצמה למספק המרובה הזה בשביל לפוסלה מכתובתה. ר' יודה בעי כמה דתימר תמן וקנא את אשתו וקנא את אשתו אפי' מקצת אשתו ודכוותה תחת אישך אפי' מקצת אישך. היך עבידה קנא לה עודה ארוסה וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו. קנא לה עודה שומרת יבם וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו. קנא לה עודה ארוסה וכנסה ונסתרה וידע בה תצא בכתובתה ואם לאו תצא בלא כתובה. קנא לה בעלה ומת ונפלה לפני היבם וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו. לא קנא לה בעלה ומת ונפלה לפני היבם וקנא ולא ולא הספיק לכנוס עד שמת ונפלה לפני אחיו אינו משקה אותה שלא נפלה לו אלא מהמת אחיו הראשון. אבל אם קנא לה היבם וכנסה ומת ונפלה לפני היבם וכנסה ונסתרה משקה אותה על קינויו. תמן תנינן איילוני וזקינה ושאינה ראויה לוולד לא שותה ולא נוטלת כתובתה. שנאמר (במדבר ה) ונקתה ונזרעה זרע הראויה להזריע זרע. יצאת זו שאינה ראויה להזריע זרע. התיבון הרי אלמנה לכהן גדול הרי היא ראויה להזריע זרע. שנייא היא דכתיב (ויקרא כא) ולא יחלל זרעו בעמיו. תמן תנינן ממוזר פוסל ומאכיל כיצד. והכא הוא אמר הכין. אמר רבי תנחומא תמן (שם) וזרע אין לה מכל מקום. ברם הכא זרע <אין לה> כשר לא זרע פסול. אמר רבי יוסי בי רבי בון כלום המים באין אלא להתיר' לביתה. וזו כיון שנסתרה אומר לו הוצא:

הלכה ב משנה ואילו לא שותות ולא נוטלו' כתובה האומרת טמאה אני לך ושבאו לה עדים שהיא טמאה האומר' איני שותה ואמר בעלה איני משקה <ושבעלה אינו רוצה להשקותה> ושבעלה בעלה בדרך נוטלת כתובתה ולא שותה מתו בעליהן עד שלא ישתו בית שמאי אומרים נוטלות כתובה ולא שותות ובית הלל אומרים לא שותות ולא נוטלות כתובה:

גמרא אמר רבי יאשיהו סח לי זעירא משום אנשי ירושלים שלשה הן שאם בקשו למהול מוחלין להן ואילו הן סוטה ובן סורר ומורה

[דף י"ט ע"ב]

וזקן ממרא כו':

הלכה ג משנה מעוברת חבירו ומיניקת חבירו לא שותה ולא נומלת כתובה דברי ר' מאיר והכ"א יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן איילונית וזקינה ושאינה ראויה לילד לא שותה ולא נומלת כתובה ר' לעזר אומר יכול הוא לישא לו אשה אחרת ולפרות ולרבות ממנה ושאר כל הנשים או שותות או לא נומלות כתובה:

גמרא לא ישא אדם מעוברת חבירו ומיניקת חבירו ואם נשא עליו הכתוב אומר (משלי כג) אל תשא גבול עולם אשר גבלו ראשונים ובשדה יתומים אל תבוא. הנושא מעוברת חבירו ומיניקת חבירו יוציא ולא יחזיר עולמית דברי ר"מ. וחכמים אומרים יכול הוא להפרישה ולהחזירה לאחר זמן. ובכל הדברים רבי מאיר קונם. נישמעינה מן הדא קמנה שהלצה תחלוץ משתגדיל. ואם לא הלצה הליצתה כשירה. רבי מנא אמר לה סתם ר' יצחק בריה דרבי חייה רובה בשם רבי יוחנן דרבי מאיר היא דר' מאיר אמר אין חולצין ואין מייבמין את הקמנה שלא תימצא איילונית. תני מניקה שמת בעלה לא תינשא עד עשרים וארבעה חדשים דברי ר' מאיר רבי יהודה אומר שמונה עשר חדש. רבי יונתן בן יוסי אומר בית שמאי אומרים עשרים וארבעה חדשים. ובית הלל אומרים שמונה עשר חדש. אמר רבן שמעון בן גמליאל אם כדברי האומר עשרים וארבעה חדש מותרת להינשא לאחר עשרים ואחד חדש ואם כדברי האומר שמונה עשר חדש מותרת להינשא לאחר חמשה עשר חדש לפי שאין החלב נעכר אלא לאחר שלשה חדשים. ר' יעקב בר אחא אמר עקביה שאל את רבי שמעון בן לקיש והורי ליה עשרים וארבעה חדשים ר' ירמיה עקביה שאל לרבי חנינא והורי ליה עשרים וארבעה חדשים. מה. תרין עובדין הוון. חד בשם רבי חנינא וחד בשם רשב"ל. רבי מנא הורי שמונה עשר חדש וצם כל ההוא יומא. רבי מר עוקבא הורי בארבלי עשרים וארבעה חדש ואפי' מת התינוק. מודין חכמים לרבי אלעזר שאם היו לו אשה ובנים שהיא שותה ונומל' כתובה. היה לו אשה ובנים ומתו בין קינוי לסתירה כבר נראית לשתות. לא היה לו אשה ובנים <ומתו> [ונולדו לו] בין קינוי לסתירה כבר נראית שלא לשתות:

[דף כ' ע"א]

הלכה ד משנה אשת כהן שותה ומותרת לבעלה אשת סרים שותה על ידי כל העריות כולן מקנין חוץ מן הקמן וממי שאינו איש:

גמרא דלכן מה אנן אמרין שתת ולא בדקו אותה המים מהורה היא אני אומר הזכות תולה לה. ניהא כמאן דאמר הזכות תולה ואינה ניכרת. ברם כמאן דמר הזכות תולה וניכרת אמר רבי יצחק כן אנן קיימין כששתת ולא היו המים בודקין אותה שלא תאמר הואיל ואין המים בודקין באנוסה אלא במפותה וזו אנוסה היא. מה אנוסה שבכהונה כרצון שבישראל לפום כן צריך מימר מותרת לביתה. ומניין שאונסין פוסלין בכהונה באשת איש. מה אם שרצים הקלים עשה בהן את האונס כרצון. סוטה המורה לא כל שכן. תני ר' יעקב בר אידי קומי רבי יונתן (במדבר ה) ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת פרט לאונסין. מה את שמע מינה. אמר ליה מה תחת אישך לרצון אף כאן לרצון. (שם) והיא לא נתפשה. הא נתפשה מותרת. ויש לך תפוסה בישראל והיא אסורה ואי זו זו שתחילתה ברצון וסופה באונס ויש לך שאינה תפוסה בישראל והיא מותרת ואי זו זו שתחילתה באונס וסופה ברצון. כהדא איתתא אתת לגביה רבי יוחנן אמרה ליה נאנסתי. אמר לה ולא ערב לך בסוף אמרה ליה ואם יטבול אדם אצבעו בדבש ויתננה לתוך פיו ביום הכיפורים שמא אינו רע לו ובסוף אינו ערב לו. וקיבלה. ואת כי שטית תחת אישך וכי נטמאת <פרט> [לרבות] לאשת סרים ויתן איש בכך את שכבתו לרבות את הסרים. חוץ מן הקטן וממי שאינו איש:

הלכה ה משנה ואילו שבית דין מקנין להן מי שנתחרש בעלה או נשטה או שהיה חבוש בבית האסורין לא להשקותה אמרו אלא לפוסלה מכתובתה רבי יוסי אומר אף להשקותה שכשיצא בעלה מבית האסורין ישקינה:

גמרא (במדבר ה) בני ישראל וקינא וישקינה. גזירת הכתוב היא והביא האיש את אשתו אל הכהן.

[דף כ' ע"ב]

ולא יקנא לה. התורה אמרה וקינא את אשתו. וקינא את אשתו אפילו מקצת אשתו. ביאת פסולין מניין שהיא פוסלה. מה אנן קיימין אם כאשת איש המורה היא. אם כאלמנה לכהן גדול כבר כתיב (במדבר ד) והביא האיש את אשתו אל הכהן. הצד השווה שבהן את שזרעו פסול ביאתה פוסלת. ואת שאין זרעו פסול אין ביאתו פוסלת. ואילו הן בן תשע שנים ויום אחד גר עמוני ומואבי אדומי מצרי עבד ממזר הלל נתין כותי וגוי שבאו על בת כהן על בת לוי ועל בת ישראל פוסלת מן הכהונה. רבי יוסי אומר כל שזרעו פסול ביאתו פוסלת. וכל שאין זרעו פסול אין ביאתו פוסלת. רבן שמעון בן גמליאל אומר כל שאת מותר בביתו את מותר באלמנתו. וכל שאין את מותר בביתו אין את מותר באלמנתו:

פֶּרֶק ה'

הלכה א משנה כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו שנאמר (כמדבר ה) ובאו ובאו כשם שהיא אסורה לבעל כך אסורה לבעל שנאמר נטמאה נטמאה דברי ר' עקיבה א"ר יהושע כך היה דורש ר' זכריה בן הקצב רבי אומר שני פעמים האמורין בפרשה אם נטמאה אם נטמאה אחד לבעל ואחד לבעל:

גמרא אנן תנינן באו באו. אית תניי תני ובאו ובאו. מאן דמר באו באו ר' עקיבה. ומאן דמר ובאו ובאו ר' ישמעאל. אנן תנינן נטמאה נטמאה. אית תניי תני ונטמאה ונטמאה. מאן דמר נטמאה נטמאה ר' עקיבה. ומאן דמר ונטמאה ונטמאה ר' ישמעאל. תני בוא ובה. וכתוב כן. כיי דמר רבי אמי בשם רבי יוחנן גורעין לדרוש מתחילתה לסופה. רבי חנינה בשם ר' ירמיה ואפילו באמצע התיבה. (ויקרא ב) ויצקת עליה שמן. ויצקת שמן מנחה. לרבות את כל המנחו' ליציקה. המאררים. אומר ר' תנחומא מניין המאררים כנגד מאתים וארבעים ושמונה איברים שיש בה. וכנגד מאתים ארבעים ושמונה איברים שיש בו.

[דף כ"א ע"א]

והא תנינן כשם שהמים בודקין אותה כך המים בודקין אותו כשם שהיא אסורה לבעל כך היא אסורה לבעל. כשם שהיא אסורה לאחיו של בעל כך היא אסורה לאחיו של בועל כשם שהמים בודקין אותה על כל ביאה וביאה שהיא מקבלת את בעלה לאחר הבעול כך הן בודקין אותו. היא על ידי שדרכה ליאמר בין לו בין לאחר היא נבדקת. אבל הוא לכשתשתה הוא נבדק. בדקו אותו ולא בדקו אותה אני אומר הזכות תלה לה ניהא כמאן דמר הזכות תולה ואינה ניכרת. ברם כמאן דמר הזכות תולה וניכרת. הרי לא הוכרה. אלא אני אומר מים מגולין שתה ונצבת. הכין לא הוון בעיי מיבדקוני' אלא כדון. אלא אני אומר עם אחרות נסתר. ולא כן סברנן מימר לכשתשתה הוא נבדק. תיפתר שהיה הוא מזיד והיא שוגגת ובדקו אותו ולא בדקו אותה [בדקו אותה ולא בדקו אותו] אני אומר הזכות תלה ליה. ניהא כמאן דמר הזכות תולה וניכרת הרי לא הוכר. אלא אני אומר מים מגולין שתה ונצבוי. הכין לא הוון בעיי מיבדקוני' אלא כדון. אלא אני אומר עם אחרים נסתרה. מעתה גירש יהא מותר בה. תיפתר שהיה הוא שוגג והוא מזידה. ובדקו אותה ולא בדקו אותו. הוא מזיד והיא שוגגת פשיטא שהיא מותרת לביתה. גירש מהו שהיא מותר בה. איפשר לומר מזיד בה ואת אמר הכין. הוא שוגג והיא מזידה פשיטא שהיא אסורה לביתה. גירש מהו שיהא

מותר בה. איפשר לומר יוצאת מתחת ידו ותאמר הכין. ומניין שהדבר תלוי בה. שמעון בר בא בשם רבי יוחנן כתיב (ויקרא יח) ואל אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה בה. בה הדבר תלוי.

[דף כ"א ע"ב]

אם היתה מזידה אסורה. שוגגת מותרת:

הלכה ב משנה בו ביום דרש רבי עקיבה (ויקרא יא) וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא אינו אומר טמא אלא יטמא לטמא את אחרים לימד על ככר השני שמטמא את השלישי אמר ר' יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זכאי שהייתה אומר עתיד דור אחר לטהר את ככר השלישי שאין לו מקרא מן התורה והרי עקיבה תלמידך הביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא שנאמר כל אשר בתוכו יטמא:

גמרא רבי יוסי בי רבי בון אמר רב ושמואל חד אמר בין בתרומה בין בחולין אמר ר' עקיבה. והורגה אמר בתרומה אבל לא בחולין. ולא ידעין מאן אמר דא ומאן אמר דא. מן מה דמר רבי יוסי בשם ר' יונה אמרי לה רב בשם ר' חיייה רובא השלישי בא מחמת השרץ. הוי אמר הוא דו אמר בין בתרומה בין בחולין אמר ר' עקיבה. מתניתא פליגא על רב אוכל מעשר שהוכשר במשקה ונגע בו טבול יום או ידים מסואבו מפרישין ממנו תרומת מעשר במהרה מפני שהוא שלישי והשלישי טהור בחולין. פתר להקל הוא בידים שהן מדבריהן. והא תנינן טבול יום. תיפתר בטבול יום בית הפרס. א"ר זעירא ואפי' תימר בטבול יום דבר תורה שנייא היא דכתיב טהור טמא טהור לחולין מבעוד יום ולתרומה משתחשך. התיב ר' חגי קומי רבי יוסי או נימר טהור במגע וטמא באכילה. אמר ליה כלים אמורים בפרשה. אית לך מימר גבי כלים טהורים במגע וטמאים באכילה. מתניתא מסייעא לרב הראשון שבחולין טמא ומטמא והשיני פוסל ולא מטמא והשלישי נאכל בנזיד הדמע.

[דף כ"ב ע"א]

הא לעשותו דמע אסור. ואמור דבתרה הראשון והשיני שבתרומה טמאין ומטמאין. והשלישי פוסל ולא מטמא. והרביעי נאכל בנזיד הקודש. אין תימר הא לעשותו קודש אסור. אשכחתי מימר מחלפה שיטתיה דרב דמר רבי בא בשם רב שלישי בא מחמת השרץ והרביעי מותר לעשותו קודש שלא אמרו רביעי בקודש אלא בקדשי המקדש מקודשין. אמר רבי חונה ולא בתרומה אנן קיימין. ותרומה אסור לעשותה קודש שלא להמציא בה תקלה. ואמור דבתרה הראשון והשיני והשלישי

שבקודש טמאים ומטמאים והרביעי פסול ולא מטמאה. והחמישי נאכל בנזיד הקודש אין תימר הא לעשות קודש אסור. וכי יש המישי בקודש. ואת אמר לית כן והכא לית כן. אמר רבי יוחנן השלישי בא מחמת השרץ מותר לעשותו תרומה. בעי קומי אפילו כר"ע. רבי יוסי בשם ר' הילא ואפילו כר"ע. ולמה. טבול יום פסיל. והשיני פסיל. מה טבול יום אינו פוסל את החולין מלעשותן תרומה. ר' יוסי בשם ר' יוחנן שלישי בא מחמת שרץ אסור לעשותו תרומה ומותר לעשותו קודש. ר' זעירא בעא קומי ר' יסא מטמא בקודש ואת אמר אכן. אמר ליה משום מעלה. אמר רבי שמואל בר רב יצחק עיקר טומאתו בקודש משום מעלה. אמר רבי יוסי ולמה הוא מטמא בקודש משם מעלה. אמר ר' יודן ואפילו כרבנן דאינון אמרין אין השלישי בחולין ולמה הוא אמור מטמא בקודש משם מעלה. אמר ליה רבי יוסי ולית אנן צריכינן שמעינן ליה מן בר נש רב.

[דף כ"ב ע"ב]

תמן אמרין ממה שקילס רבי יהושע את ר' עקיבה הדא אמרה הלכה כיוצא בו. רבנן דקיסרין אמרין למדרשו קילסו. אבל למעשה אין הלכה כיוצא בו. דמר ר' אחא רבי מיישא בשם רבי לעזר [אין] לוקין על השלישי שבמעשר ואפילו כרבי עקיבה אינן לוקין. למה טבול יום פוסל והשני פוסל מה טבול יום אין לו מנע אצל החולין. אף השיני אין לו מנע אצל החולין. אמר רבי אליעזר כמיניין החולין כך מיניין המעשר. ואתיין כיי דמר רבי יונה רבי אימי בשם רבי שמעון בן לקיש ככל חולין אנן קיימין ואהן פירקא מעשר אינון. אמר ר' יוסי ואפילו ראשון שבו אינו מחזור. לא אוכל אין כתיב כאן אלא (דברים כו) לא אכלתי. אמר רבי אבא מרי מניין דכתיב (שם) ככל מצותך אשר צויתני כמי שאינו מחזור. רבי אבהו בשם רבי מנא מפני מה אמרו השיני שבחולין מטמא משקה חולין מפני הידים שהן מדברין מטמאות משקה חולין. שיני שהוא מדבר תורה לא כל שכן. אי מה הידים ספיקן לטמא את אחרים >טמא אף המשקין ספיקן לטמא את אחרים טמא<. [טהור אף השיני ספיקו לטמא אחרים טהור]. התיב ר' חנינא לרבי מנא הרי אוכל אוכלין טמאין ושותה משקין טמאין ספיקן לטמא את אחרים טמא. והמשקין היוצא מהן ספיקן לטמא את אחרים טמא.

[דף כ"ג ע"א]

והא שיני שהוא דבר תורה ספיקו לטמא את אחרים טהור. אמר ר' מנא קומי ר' חנינא ולא בתרומה אנן קיימין אמר ליה ואפילו תימר בתרומה אנן קיימין מה אית ליה טמא יטמא דבר תורה לא ר' עקיבה. תמן אמרין שתי שאילות שאלן חגי הנביא אחת השיבו אותו כראוי ואחת לא השיבו לו כראוי. (חגי ב) הן ישא איש בשר קודש בכנף בגדו. כנף תחלה. בשר קודש שני. לחם ונזיד

מסכת ברכות פרק שני

א. הקורא את שמע - צריך להזכיר יציאת מצרים באמת ויציב. רבי אומר: צריך להזכיר בה מלכות. אחרים אומרים: צריך להזכיר בה מכת בכורות וקריעת ים סוף:

ב. הקורא את שמע - צריך שיכון את לבו. רבי אחאי אומר משום רבי יהודה: אם כוון לבו בפרק ראשון, אף על פי שלא כוון את לבו בפרק אחרון - יצא:

ג. הקורא את שמע למפרע - לא יצא. וכן בהלל. וכן בתפלה. וכן במגלה:

ד. הקורא את שמע וטעה, והשמיט בה פסוק אחד - לא יחזור ויקרא את הפסוק בפני עצמו, אלא מתחיל באותו פסוק, וגומר עד סוף. וכן בהלל. וכן במגלה. וכן בתפלה. הנכנס לבית הכנסת, ומצאן שקראו חציה, וגמר עמהן - לא יחזור ויקרא מראשה עד אותו מקום, אלא מתחיל מראש, וגומר עד סוף. וכן בהלל. וכן בתפלה. וכן במגלה:

ה. הקורא את שמע וטעה, ואינו יודע היכן טעה - חוזר לראשה. טעה באמצע הפרק - חוזר לראש הפרק. טעה בין כתיבה ראשונה לאחרונה - חוזר לכתיבה ראשונה:

ו. כותבי ספרים תפלין ומזוזות - מפסיקין לקרות שמע, ואין מפסיקין לתפלה. רבי אומר: כשם שאין מפסיקין לתפלה - כך אין מפסיקין לקריאת שמע. רבי חנינא בן עקיבה אומר: כשם שמפסיקין לקריאת שמע - כך מפסיקין לתפלה. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כשהיה רבן גמליאל ובית דינו ביבנה, היו עסוקים בצרכי צבור - לא היו מפסיקין, שלא להסיע מלבן:

ז. הכתף, אף על פי שמשאו על כתפו - הרי זה קורא. אבל בשעה שפורק וטוען - לא יקרא, לפי שאין לבו מתכוון. בין כך ובין כך לא יתפלל עד שיפרק:

ח. פועלין - קורין בראש האילן, ומתפללין בראש הזית או בראש התאנה. ושאר כל

האילנות - יורדין למטה ומתפללין. בעל הבית - בין כך ובין כך יורד למטה ומתפלל. פועלין - קורין את שמע ומברכין לפניה ולא חתריה. אוכלין את פתן ומברכין לפניה ולא חתריה. ומתפללין שלש פעמים שמונה עשרה. אבל אין יורדין לפני התבה:

ט. השושבינין וכל בני החפה - פטורין מן התפלה ומן התפלין כל שבעת הימים. וחיבין בקריאת שמע. רבי שילא אומר: חתן - פטור, וכל בני החבורה - חיבין:

י. קברו את המת ועמדו בשורה, שורה הרואה את הפנימית - פטורה. ושאינה רואה את הפנימית - חייבת. רבי יהודה אומר: אם אין שם אלא שורה אחת, העומדים שם לשם כבוד - חיבין. לשם אבל - פטורין. ורדו להספד, הרואין את הפנימית - פטורין. ויש אומרים: וישניים להם. ושאיין רואין את הפנימית - חיבין. הסופד וכל העוסקים בהספד - מפסיקין לקריאת שמע, ואין מפסיקין לתפלה. מעשה שהפסיקו רבותינו לקריאת שמע ולתפלה:

יא. בעל קרי חולה שנתן עליו תשעה קבין מים - הרי זה קורא. אבל אינו מוציא את הרבים ידי חובתן עד שיבא בארבעים סאה. רבי יהודה אומר: ארבעים סאה מכל מקום:

יב. הזבין והזבות והנדות והיולדות - מתרין לקרות בתורה, ולשנות במשנה, במדרש, בהלכות ובאגדות. ובעלי קריין - אסורין בכלן. רבי יהודה אומר: שונה הוא בהלכות הרגילות, ובלבד שלא יציע את המשנה:

יג. בעל קרי שאין לו מים לטבל - הרי זה קורא את שמע ואינו משמיע לאזנו, ואינו מברך לפניו ולא אחריה; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: קורא את שמע ומשמיע לאזנו, ומברך לפניו ולא אחריה. אמר רבי מאיר: פעם אחת היינו יושבין לפני רבי עקיבה בבית המדרש, והיינו קורין את שמע, ולא היינו משמיעים לאזנינו מפני קסדור אחד שהיה עומד על הפתח. אמרו לו: אין שעת הסכנה ראייה:

הבית כלו כעשר אמות וגרף של רעי מנח לתוכו - לא יקרא עד שיכניסנו, או יניחנו תחת המטה :

ט. לא יכנס אדם במבואות המטנפות ויקרא את שמעו. ולא עוד, אלא כשהוא קורא - הרי זה מפסיק עד שיצא מרשות כל אותו מקום ויקרא. לא יעמד אדם ויתפלל וצריך לנקביו, שנאמר (עמוס ד, יב): "הכון לקראת אליהיך ישראל":

כ. לא יטול את המים במקום שמתפלל - אלא אם כן מרחיק ארבע אמות. לבשו או נבלעו - הרי זה מתר :

כא. הנכנס לבית המרחץ, במקום שבני אדם עומדין לבושין - יש שם מקרא ותפלה, ואין צריך לומר שאלת שלום. נותן את תפלו, ואינו צריך לומר שאינו חולץ את תפלו. מקום שבני אדם עומדין לבושין וערמין - יש שם שאלת שלום, ואין שם מקרא ותפלה, ואינו חולץ את תפלו, ואינו נותן לכתחלה. מקום שבני אדם עומדין ערמין - אין שם שאלת שלום, ואינו צריך לומר מקרא ותפלה, וחולץ את תפלו, ואינו צריך לומר שאינו נותן :

כב. הלל הזקן אומר: אל תראה ערם. אל תראה לבוש. אל תראה עומד. אל תראה יושב. אל תראה שוחק. אל תראה בוכה. שנאמר (קהלת ג, ד): "עת לבכות ועת לשחק":

מסכת ברכות פרק שלישי

א. כשם שנתנה תורה קבע לקרות שמע - כך נתנו חכמים קבע לתפלה. מפני מה אמרו: 'תפלת השחר עד חצות? שכן תמיד של

³ הנינו שאין לבו ועיניו רואים את הערוה - מתר.

יד. הרי שהיה עומד בשדה ערם, או שהיה עושה מלאכתו ערם - הרי זה מכסה את עצמו בתוך ובקש ובכל דבר, וקורא. אף על פי שאמרו: אין שבחו של אדם להיות יושב ערם, זה - מכסה עצמו בתוך ובקש ובכל דבר, וקורא. אף על פי שאמרו: כשברא הקדוש ברוך הוא את האדם - לא בראו ערום, שנאמר (איוב לח, ט): "בשומי ענן לבשו וערפל חתלתו". ענן לבשו - זה השפיר. וערפל חתלתו - זה השליא. הרי שהיתה מטפחת של בגד ושל עור חגורה לו על מתניו - הרי זה קורא. בין כך ובין כך - לא יתפלל עד שיכסה לבו :

טו. לא יכניס אדם את ראשו לתוך קובו ויקרא את שמעו. ואם היתה אפרקסו² חגורה לו מבפנים³ - הרי זה מתר :

טז. שנים שהיו ישנים בטלית אחת - אינן רשאים לקרות את שמעו. אלא: זה - מתכסה בכסותו וקורא. וזה - מתכסה בכסותו וקורא. ואם היו בניו ובני ביתו קטנים - הרי זה מתר :

יז. קטן שיכול לאכול כזית - פורשים מצואתו וממי רגליו ארבע אמות. אין פורשין אלא משל אדם. ומשל כלבים - בזמן שנתן לתוכן עורות :

יח. גרף של רעי ועביט של מי רגלים עמו בבית - הרי זה מרחיק ארבע אמות וקורא. שלפני המטה - נותן לתוכו מים כל שהוא וקורא. ואם לאו - לא יקרא. רבי זכאי אומר: אם נתן לתוכו רביעית מים - יקרא. ואם לאו - לא יקרא. רבן שמעון בן גמליאל אומר: שלפני המטה - לא יקרא. שלאחר המטה - יקרא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אפלו כל

¹ לתוך האהל שלו.

² לפי רש"י בברכות כד ע"ב, הפרוש סודר שבראשו. ולפי רב האי גאון הנינו כגד תתחזן שלובש תחת חלוקו.

ז. אמר רבי יהודה: כשהיה רבי עקיבה מתפלל עם הצבור - היה מקצר בפני כלן. כשהיה מתפלל בינו לבין עצמו - היה אדם מניחו בצד זה ובא ומצאו בצד אחר, מפני הכריעות והשתחויות שהיה עושה:

ח. יכול יתפלל כל היום כלו? כבר פירש דניאל (דניאל ו, יא): "וזמנין תלתה ביומא הוא ברך על ברכוהי". יכול יתפלל לכל רוח שירצה? תלמוד לומר (שם): "וכוין פתיחן לה בעליתה נגד ירושלם". יכול משבא לגולה הוחל? תלמוד לומר (שם): "כל קבל די הוא עבד מן קדמת דנה":

ט. יכול יהא משמיע קולו בתפלתו? פירש בחנה (שמואל א-א, יג): "יחנה היא מדברת על לבה". יכול יהא כוללן בבת אחת? פירש דוד (תהלים נה, יח): "ערב ובקר וצחקים". **ערב** - זו תפלת ערבית. **בקר** - זו תפלת שחרית. **וצחקים** - זו תפלת מנחה. יכול שואל הוא צרכיו ואחר כך מתפלל ויסתלק? פירש שלמה (מלכים א ח, כח): "לשמע אל הרנה ואל התפלה". **רנה** - זו רנה, וכן הוא אומר (תהלים לג, א): "רננו צדיקים בה". **תפלה** - זו בקשה:

י. אין אומרין דבר אחר אמת ויציב. אבל אומרין דבר אחר תפלה אפלו כסדר ודוי יום הכפורים:

יא. היה מהלך במקום סכנה ולסטים - מתפלל תפלה קצרה. איזו היא תפלה קצרה? רבי אלעזר אומר: 'עשה רצונך בשמים, ותן נחת ליראיך בארץ, והטוב בעיניך עשה; ברוך שומע תפלה'. רבי אלעזר בר צדוק אומר: 'שמע צעקת עמך ישראל, ועשה מהרה בקשתן; ברוך שומע תפלה'. אחרים אומרים: 'צרכי עמך ישראל מרבין ודעתן קצרה, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו, שתתן לכל אחד ואחד צרכיו, ולכל גויה וגויה כדי מחסורה; ברוך שומע תפלה'. אמר רבי אלעזר בר צדוק: אבא היה מתפלל תפלה קצרה בערבי שבתות,

שחר היה קרב עד חצות. רבי יהודה אומר: עד ארבע שעות, שכן תמיד של שחר קרב והולך עד ארבע שעות. ומפני מה אמרו: 'תפלת מנחה עד הערב'? שכן תמיד של בין הערבים היה קרב עד הערב. רבי יהודה אומר: עד פלג המנחה, שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד פלג המנחה. ומפני מה אמרו 'תפלת הערב אין לה קבע'? שהרי אברין ופדרין קרבין והולכין כל הלילה. ומפני מה אמרו 'תפלת מוספין כל היום'? שהרי קרבן מוספין קרב והולך כל היום. רבי יהודה אומר: עד שבע שעות, שהרי קרבן של מוסף קרב והולך עד שבע שעות.

ב. ואיזה היא מנחה גדולה? ממש שעות ומחצה ולמעלה. וכמה הוא פלג המנחה? אחת עשרה שעות חסר רביעי. תפלת הערב - אין לה קבע. רבי יוסי אומר: עת געילת שערים. אמר רבי אלעזר בר יוסי: אבא היה מתפלל עם געילת שערים. המתפלל תפלת המוספין, בין משקרב תמיד של שחר, בין עד שלא קרב תמיד של שחר - יצא.

ג. רבי יהודה אומר: אם שגורה תפלתו בפיו - סימן יפה הוא לו. ואם לאו - סימן רע הוא לו.

ד. הוא אומר: כל שרוח הבריות נוחה הימנו - רוח המקום נוחה הימנו. וכל שאין רוח הבריות נוחה הימנו - אין רוח המקום נוחה הימנו. כל שרוח עצמו נוחה בשלו - סימן יפה לו. אין רוח עצמו נוחה בשלו - סימן רע לו.

ה. בן עזאי אומר: כל שלקה בגופו מפני חכמתו - סימן יפה לו. כל שלקה בחכמתו מפני גופו - סימן רע לו. הוא היה אומר: כל שנטרפה דעתו מפני חכמתו - סימן יפה לו. וכל שנטרפה חכמתו מפני דעתו - סימן רע לו:

ו. המתפלל - צריך שיכונן את לבו. אבא שאל אומר: סימן לדבר (תהלים י, יז): "תכין לבם תקשיב אזנד":

‘וּמֵאֲהַבְתָּהּ ה’ אֱלֹהֵינוּ. וְעַל הַכּוֹס אָמַר: ‘אֲשֶׁר קִדַּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת’, וְאֵינוּ חוֹתֵם:

יב. כְּבוֹד יוֹם כְּבוֹד לַיְלָה – כְּבוֹד יוֹם קִדְּם לְכָבוֹד לַיְלָה. אִם אֵין לוֹ אֶלָּא כּוֹס אֶחָד – קִדַּשְׁתָּ הַיּוֹם קוֹדֶמֶת לְכָבוֹד יוֹם וְלְכָבוֹד לַיְלָה. לַיְלִי שַׁבָּתוֹת וְלַיְלִי יָמִים טוֹבִים – יֵשׁ לָהֶם קִדְּשַׁת הַיּוֹם עַל הַכּוֹס, וְיֵשׁ לָהֶם הַזְכָּרַת הַיּוֹם בְּבִרְכַת הַמּוֹזֵן. שַׁבָּת וְרֵאשִׁי חֲדָשִׁים וְחָלוּ שֶׁל מוֹעֵד וְיוֹם טוֹב – יֵשׁ בָּהֶם הַזְכָּרַת הַיּוֹם בְּבִרְכַת הַמּוֹזֵן, וְאֵין לָהֶם קִדְּשַׁת הַיּוֹם עַל הַכּוֹס:

יג. לֹא הַזְכִּיר גְּבוּרוֹת גְּשָׁמִים בַּתְּחִילַת הַמַּתִּים, וְלֹא שָׁאַלָה בְּבִרְכַת הַשְּׂנִיִּים – מַחְזִירִין אוֹתוֹ. לֹא אָמַר הַבְּדֵלָה בִּיְחוּנָן הַדַּעַת – אִמְרָה עַל הַכּוֹס. וְאִם לֹא אָמַר – מַחְזִירִין אוֹתוֹ. רַבִּי יוֹסִי אָמַר: אֵף מִי שֶׁלֹּא הַזְכִּיר ‘בְּרִית’ בְּבִרְכַת הָאָרֶץ – מַחְזִירִין אוֹתוֹ:

יד. כָּל שְׂאִין בּוֹ מוֹסֵף, כְּגוֹן: חֲנֻכָּה וּפּוּרִים, עֲרֵבִית, שַׁחֲרִית וּמִנְחָה – מִתְּפַלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה וְאוֹמַר מַעֲיֵן הַמְּאָרֶע בְּהוֹדָאָה. וְאִם לֹא אָמַר מַעֲיֵן הַמְּאָרֶע – אֵין מַחְזִירִין אוֹתוֹ. וְכָל שֵׁשׁ בּוֹ מוֹסֵף, כְּגוֹן: רֵאשִׁי חֲדָשִׁים וְחָלוּ שֶׁל מוֹעֵד, שַׁחֲרִית וּמִנְחָה – מִתְּפַלֵּל שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה, וְאוֹמַר קִדְּשַׁת הַיּוֹם בְּעִבּוּדָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר: בְּהוֹדָאָה. וְאִם לֹאוּ – מַחְזִירִין אוֹתוֹ. וּבְמוֹסְפֵין – מִתְּפַלֵּל שֶׁבַע, וְאוֹמַר קִדְּשַׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. שַׁבָּת וְיוֹם הַכּוֹפּוּרִים – מִתְּפַלֵּל שֶׁבַע, וְאוֹמַר קִדְּשַׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָא אוֹמְרִים: כָּל מְקוֹם שֶׁמִּתְּפַלֵּל שֶׁבַע – אוֹמְרִים קִדְּשַׁת הַיּוֹם בְּאֶמְצַע:

טו. וְיוֹם טוֹב שֶׁל רֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל בְּשַׁבָּת – בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִתְּפַלֵּל עֶשְׂרִי. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִתְּפַלֵּל תְּשַׁע. יוֹם טוֹב שֶׁחָל לְהִיּוֹת בְּשַׁבָּת – בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִתְּפַלֵּל שְׁמוֹנָה. וְאוֹמַר שֶׁל שַׁבָּת בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וְשֶׁל יוֹם טוֹב בְּפָנֵי עֲצָמוֹ, וּמִתְחִיל בְּשֵׁל שַׁבָּת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים: מִתְּפַלֵּל שֶׁבַע, מִתְחִיל בְּשֵׁל שַׁבָּת, וּמְסִיִּם בְּשֵׁל שַׁבָּת, וְאוֹמַר קִדְּשַׁת

הַיּוֹם בְּאֶמְצַע. רַבִּי נִתָּן אָמַר: אֵף חוֹתֵם – ‘בְּרוּךְ מְקַדֵּשׁ אֶת הַשַּׁבָּת וְיִשְׂרָאֵל וְהַזְּמִנִּים’:

טז. סוּמָא, וּמִי שְׂאִינוּ יָכוֹל לְכוּן אֶת הַרוּחוֹת – מְכוּנִים לְכוּן לְפָנֵי הַמְּקוֹם וּמִתְּפַלְלִין, שְׁנֹאמַר (מְלָכִים א ת, מד): “וְהִתְפַּלְלוּ אֵל ה’.” הִיָּה עוֹמֵד בַּחוּצָה לְאָרֶץ – יָכוֹן אֶת לְבוֹ כְּנַגַּד אָרֶץ יִשְׂרָאֵל, שְׁנֹאמַר (שָׁם פְּסוּק מח): “וְהִתְפַּלְלוּ אֵל ה’ דְּרָף אֲרָצִים.” הִיָּה עוֹמֵד בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל – יָכוֹן אֶת לְבוֹ כְּנַגַּד יְרוּשָׁלַיִם, שְׁנֹאמַר (שָׁם): “וְהִתְפַּלְלוּ אֵל הָעִיר הַזֹּאת.” הָעוֹמְדִים בִּירוּשָׁלַיִם – מִתְּפַלְלִין כְּנַגַּד בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׁנֹאמַר (שָׁם): “וְהִתְפַּלְלוּ אֵל הַבַּיִת הַזֶּה.” הָעוֹמְדִים בְּמִקְדָּשׁ – יָכוֹנוּ אֶת לְכוּן כְּנַגַּד בֵּית קִדְּשֵׁי הַקְּדוֹשִׁים. שְׁנֹאמַר (שָׁם): “וְהִתְפַּלְלוּ אֵל הַמְּקוֹם הַזֶּה.” וְנִמְצְאוּ: הָעוֹמְדִין לְצַפּוֹן – פְּנִיָּהֶם לְדָרוֹם. הָעוֹמְדִים בְּדָרוֹם – פְּנִיָּהֶם לְצַפּוֹן. הָעוֹמְדִים בְּמִזְרָח – פְּנִיָּהֶם לְמַעְרָב. הָעוֹמְדִים לְמַעְרָב – פְּנִיָּהֶם לְמִזְרָח. וְנִמְצְאוּ כָּל יִשְׂרָאֵל מִתְּפַלְלִין לְמְקוֹם אֶחָד:

יז. לֹא יַעֲמֹד אָדָם לֹא עַל גְּבֵי מִטָּה, וְלֹא עַל גְּבֵי כֶּסֶף, וְלֹא עַל גְּבֵי סִפְסָל, וְלֹא עַל גְּבֵי מְקוֹם גְּבוּהָ וְיִתְפַּלֵּל, שְׂאִין גְּבוּהַת לְפָנֵי הַמְּקוֹם, שְׁנֹאמַר (תְּהִלִּים קל, א): “מִמַּעַמְקִים קְרָאתֶיךָ ה’.” אִם הִיָּה זֶקֶן אוֹ חוּלָה – הָרִי זֶה מֵת:

יח. הִיָּה רוֹכֵב עַל גְּבֵי הַחֲמוֹר, אִם יֵשׁ לוֹ מִי שְׂיֵאָחֵז אֶת חֲמוּרוֹ – יֵרֵד לְמִטָּה וְיִתְפַּלֵּל. וְאִם לֹאוּ – יֵשֵׁב בְּמִקְוֵמוֹ וְיִתְפַּלֵּל. רַבִּי אָמַר: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף – יִתְפַּלֵּל בְּמִקְוֵמוֹ, וּבִלְבָד שְׂיֵהָא לְבוֹ מְכוּן:

יט. הִיָּה מְשַׁכֵּם לְצֵאת לְדֶרֶךְ – נוֹטֵל שׁוּפָר וְתוֹקֵעַ. לוֹלֵב וּמִנְעֻנֵעַ. מְגַלָּה וְקוֹרָא בִּהְיָ. וּמִתְּפַלֵּל, וְלִכְשִׁיגִיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע – קוֹרָא. וְכֵן מִי שְׂהִיָּה מְשַׁכֵּם לִישֵׁב בְּקֶרוֹן אוֹ בְּסִפִּינָה – מְבִיאִין לוֹ לוֹלֵב וּמִנְעֻנֵעַ. מְגַלָּה וְקוֹרָא בֵּה. וְלִכְשִׁיגִיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע – קוֹרָא. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִעֶזֶר אָמַר: בֵּין כֶּף וּבֵין כֶּף – קוֹרָא קְרִיאַת שְׁמַע וּמִתְּפַלֵּל:

כ. עונין אמן אחר ישראל המברך, ואין עונין אמן אחר כותי המברך, עד שישמע כל הברכה בלה:

מסכת ברכות פרק רביעי

א. לא יטעם אדם כלום עד שיברך, שנאמר (תהלים כד, א): "לה' הארץ ומלוואה". הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה - מעל, עד שיתירו לו כל הברכות. לא ירחץ אדם פניו ידיו ורגליו - אלא לכבוד קונו, שנאמר (משלי טז, ד): "כל פעל ה' למענהו":

ב. דבש תמרים, ויין תפוחים, וחמץ סתוניות⁵ - מברכין עליהם כדרך שמברכין על המוריס⁶:

ג. יין חי - מברכין עליו: 'בורא פרי העץ', ונוטלין הימנו לידים. נתן לתוכו מים - מברכין עליו: 'בורא פרי הגפן', ונוטלין הימנו לידים; דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרים: אחד זה ואחד זה - מברכין עליו: 'בורא פרי הגפן', ואין נוטלין הימנו לידים:

ד. הביאו לפני מיני תרגימא⁷ - מברך עליהן: 'בורא מיני כסנין':

ה. על הזרעים הוא אומר: 'בורא מיני זרעים'. על הדשאים הוא אומר: 'בורא מיני דשאים'. ועל הירקות הוא אומר: 'בורא פרי האדמה'. רבי יהודה אומר: 'ברוך מצמיח האדמה בדרך'. רבי מאיר אומר: אפלו ראה את הפת, ואמר: 'ברוך שברא את הפת זו, כמה נאה פת זו'! - הרי זו ברכתה. אפלו ראה תאנים, ואמר: 'ברוך מי שברא תאנים הללו, כמה נאות הן'! - זו היא ברכתן. רבי יוסי אומר: כל המשנה ממטבע שטבעו חכמים בברכות - לא יצא. רבי יהודה אומר:

כ. היה עומד בסרטא ובפלטא⁴ - הרי זה עובר. פני חמור ופני חמר ופני קדר - אינו מפסיק. אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא: שהיה עומד ומתפלל, נשכו ערוד - ולא הפסיק. הלכו תלמידיו ומצאו מת על פי חורו. אמרו: אוי לו לאדם שנשכו ערוד, אוי לו לערוד שנשכו לבן דוסא:

כא. אין עומדין להתפלל לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך קלות ראש, ולא מתוך דברים בטלים, אלא מתוך דבר של חכמה. וכן לא יפטר אדם מחברו, לא מתוך שיחה, ולא מתוך שחוק, ולא מתוך דברים בטלים, ולא מתוך קלות ראש, אלא מתוך דבור של חכמה. שכן מצינו בנביאים הראשונים, שסימו את דבריהם בדברי שבח ותנחומין:

כב. הכותב את השם, אפלו המלך שואל בשלמו - לא ישיבנו. היה כותב חמשה שמות או ששה, כיון שגמר אחד מהם - משיב שאלת שלום:

כג. מקום שנהגו לומר ברכת אבלים בשלש - אומרים בשלש. בשתים - אומרים בשתים. אחת - אומרים אחת. מקום שנהגו לומר ברכת אבלים בשלש - כולל את הראשונה בתחית המתים, וחותרם בה: מחיה המתים. שניה - בתנחומי אבלים וחותרם בה: מנחם עמו בעירו. שלישית - בגמילות חסדים, ואינו חותרם:

כד. המפטיר בבית עולמים - אינו חותרם:

כה. שמונה עשרה שאמרו חכמים - כנגד שמונה עשרה אזכרות שביקבו לה' בני אלים. וכולל של מינים בשל פרושין. ושל גרים בשל זקנים. ושל דוד בירושלים. ואם אמר אלו לעצמן ואלו לעצמן - יצא:

⁴ רחובות גדולים שהם רשות הרבים.

⁵ שאין גלילות להגמר עד הסתיו, ורגילים לעשות

מהם חמין.

⁶ ציר דגים.

⁷ מאכל העשוי מחמשת המינים.

כָּל שְׁנֵי שָׁנִים מְבָרְכִין וְלֹא שָׁנָה בְּרַכְתּוֹ - לֹא יֵצֵא:

ו. הכוסס את החטים - מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרֵא מִיְיָ זְרָעִים'. אֶפְאֵן וּבִשְׁלֹן, בְּזִמְנֵי שֶׁהַפְּרוּסוֹת קִימּוֹת - מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: 'הַמוֹצֵיא לַחֵם מִן הָאָרֶץ' וְשֵׁשׁ בְּרָכוֹת. אֵין הַפְּרוּסוֹת קִימּוֹת - מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרֵא מִיְיָ מְזוֹנוֹת', וּמְבָרֵךְ בְּרָכָה אַחַת מֵעֵין שֵׁשׁ, אַחֲרֵיהֶן:

ז. הכוסס את הארז - מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרֵא פְרֵי הָאֲדָמָה'. אֶפְאֵן וּבִשְׁלֹן, אָף עַל פֵּי שֶׁהַפְּרוּסוֹת קִימּוֹת - מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן: 'בּוֹרֵא מִיְיָ מְזוֹנוֹת'. וְאֵין מְבָרֵךְ עֲלֵיהֶן כְּלוּם אַחֲרָיו. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל שֶׁתַּחֲלָתוֹ הַמוֹצֵיא - מְבָרֵךְ אַחֲרָיו שֵׁשׁ בְּרָכוֹת:

ח. כיצד סדר הסעודה? אורחין נכנסין ויושבין על גבי ספסלים ועל גבי קתדראות, עד שיפנסו כלן. נכנסו כלן, ונתנו להם לידים - כל אחד ואחד נוטל ידו אחת. מזגו להם את הכוס - כל אחד ואחד מְבָרֵךְ לְעִצְמוֹ. הַבִּיאוּ לָהֶם פְּרָפְרִיּוֹת - כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעִצְמוֹ. עָלוּ וְהִסְבּוּ, נָתַנוּ לָהֶם לְיָדִים, אָף עַל פֵּי שְׁנוּטֵל יָדוֹ אַחַת - נוֹתֵן לְשֵׁתֵי יָדָיו. מְזַגוּ לָהֶם אֶת הַכּוֹס, אָף עַל פֵּי שְׁבָרָה עַל הָרָאוּנוֹה - מְבָרֵךְ עַל הַשְּׂנִיָּה, וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּם. הַבִּיאוּ לַפְּנִיָּהִם פְּרָפְרִיּוֹת, אָף עַל פֵּי שְׁבָרָה עַל הָרָאוּנוֹה - מְבָרֵךְ עַל הַשְּׂנִיָּה, וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְכֻלָּן. הַבִּיאוּ לְאַחַר שֵׁשׁ פְּרָפְרִיּוֹת - אֵין לְאוֹרְחִים רִשּׁוֹת לְכַנֵּס. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִנְהַג גָּדוֹל הָיָה בִירוּשָׁלַיִם, פּוֹרְסִין מִטְּפָחוֹת עַל גְּבֵי פֶתַח, בְּזִמְנֵי שֶׁהַמְטַפְּחוֹת פּוֹרְסִים - אוֹרְחִין נִכְנְסִין. נִסְתַּלְקוּ - אֵין רִשּׁוֹת לְאוֹרְחִין לְכַנֵּס. וְעוֹד מִנְהַג אַחַר הָיָה בִירוּשָׁלַיִם: מוֹסֵר סְעוּדָה לַטְּבַח, נִתְקַלְקַל דְּבַר בְּסְעוּדָה

- עוֹנְשִׁין אֶת הַטְּבַח. הַכֵּל לְפִי כְבוֹד בְּעַל הַבַּיִת, וְהַכֵּל לְפִי הָאוֹרְחִין:

ט. הלכה בסעודה: יוצא להטיל מים - נוטל ידו אחת. יצא לרצות את חברו והפליג - נוטל שתי ידיו. להיכן הוא נוטל? בא ומיסב במקומו ונוטל המטפח*, ומחזור על האורחין:

י. שאֵלוּ אֶת בֶּן זוּמָא: מַפְנֵי מַה, בָּא לְהֵן יֵין בְּתוֹךְ הַמְּזוֹן - כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְבָרֵךְ לְעִצְמוֹ? אָמַר לָהֶם: מַפְנֵי שָׂאִין בֵּית הַבְּלִיעָה פְּנוּי. הַבִּיאוּ לוֹ אֲרֵז וַיֵּין - מְבָרֵךְ עַל הָאֲרֵז וּפוֹטֵר אֶת הַיֵּין. צָנוּן וְנוֹבְלוֹת - מְבָרֵךְ עַל הַצָּנוּן וּפוֹטֵר אֶת הַנוֹבְלוֹת. מְלִיחַ וּפְרוּסָה - מְבָרֵךְ עַל הַמְּלִיחַ וּפוֹטֵר אֶת הַפְּרוּסָה. רַבִּי חֲנִינָא בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְלִיחַ הֵבֵא בְּתַחֲלָה לְפָנֵי הַמְּזוֹן, וּפֶתַח הֵבֵא עִם הַמְּלִיחַ לְאַחַר הַמְּזוֹן - טְעוּנָה בְּרָכָה לְפָנֶיהָ וְלְאַחֲרֶיהָ. רַבֵּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פְּרוּסוֹת - סִימָן גָּדוֹל לְאוֹרְחִין, כָּל זִמְנֵי שֶׁהָאוֹרְחִין רוֹאִין אֶת הַפְּרוּסוֹת - יוֹדְעִין שְׂדָבֵר אַחַר בָּא לְאַחֲרֶיהָ. כִּכּוּר שְׁלֵם - יוֹדְעִין שָׂאִין דְּבַר אַחַר בָּא לְאַחֲרֶיהָ:

יא. דגן וקטניות - מְבָרְכִין עַל הַדָּגָן שֶׁהוּא מִן הַמְּבַחֵר. כִּיצַד? שְׁלֵמָה שֶׁל גְּלוּסְקִין וְשְׁלֵמָה שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת - מְבָרֵךְ עַל שְׁלֵמָה שֶׁל גְּלוּסְקִין. פְּרוּסָה שֶׁל גְּלוּסְקִין וְשְׁלֵמָה שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת - מְבָרֵךְ עַל שְׁלֵמָה שֶׁל בְּעַל הַבַּיִת. פֶּתַח חֲטִיץ וּפֶתַח שְׁעוּרִין - מְבָרֵךְ עַל שֵׁשׁ חֲטִיץ. פְּרוּסָה שֶׁל חֲטִיץ וְשְׁלֵמָה שֶׁל שְׁעוּרִים - מְבָרֵךְ עַל פְּרוּסָה שֶׁל חֲטִיץ. פֶּתַח כְּסָמִין וּפֶתַח שְׁעוּרִין - מְבָרֵךְ עַל שְׁעוּרִים. וְהֵלֵא כְּסָמִין יִפִּין מִן הַשְּׁעוּרִין? אֵלֵא שֶׁהַשְּׁעוּרִין מִמִּין שְׁבָעָה, וְהַכְּסָמִין מִמִּין שְׁבָעָה. זֶה הַכֶּלֶל: כָּל שֶׁהוּא מִין שְׁבָעָה וּמִין דָּגָן - רַבֵּן

9 פת של נחתום שעושה למכור והיא חשוכה משל בעל הבית.

8 יש גורסים 'הטפחית' והוא הפך שיוצקים ממנו על הידים, ומחזירו על האורחים, ואומר: אוילי יש בכם אחד הראוי לטול הידים, והכל כדי להודיע שנטל זה ידיו.

גמליאל אומר: מברך אחריו שלש ברכות. וחקמים אומרים: ברכה אחת מעין שלש:

זו. אמר להם: אשאל? אמרו לו: למדנו רבנו. אמר להם: מפני מה זכה יהודה למלכות? אמרו לו: מפני שהודה בתמר. מעשה בארבעה זקנים שהיו יושבין בבית שער של רבי יהושע; אלעזר בן מתאי, חנינא בן חכניאי, ושמעון בן עזאי, ושמעון התימני. והיו עסוקין במה ששנה להן רבי טרפון. אמר להן רבי עקיבא: מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני שהודה בתמר. הוסיפו הן מעצמן (איוב טו, יח-ט): "אשר חכמים יגידו ולא כחדו מאבותם; להם לבדם נתנה הארץ": אמר להם: וכי נותנין שכר על העברה? אמרו לו: אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני שהציל את אחיו מן המיתה, שנאמר (בראשית לז, כו): "ויאמר יהודה אל אחיו מה בצע" וגו'. וכתוב (שם שם כז): "לכו ונמכרנו לישימעאלים". אמר להן: דיה להצלה שתכפר על המכירה. אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? מפני הענוה, שנאמר (בראשית מד, לג): "ויעתה ישב נא עבדך". אף שאול לא זכה למלכות אלא מפני הענוה, שנאמר (שמואל א ט, ה): "פן יחדל אבי מן האתונות ודאג לנו" - שקל עבדו בו. אבל שמואל אינו כן, אלא (שמואל א י, ב): "נטש אביך את דברי האתונות ודאג לךם לאמר מה אעשה לבני" - שהוא בורח מן השררה, שנאמר (שמואל א י, כב): "וישאלו עוד בה' הבא עוד הלם איש, ויאמר ה' הנה הוא נחבא אל הכלים", אמר להם: ולא ערב הוא? וסופו של ערב לצאת ידי ערבותו. אלא מפני מה זכה יהודה למלכות? אמרו לו: למדנו רבנו. אמר להם: מפני שקדש שמו של הקדוש ברוך הוא, שכשעלו שבטים ועמדו על היס, זה אומר: 'אין אני יורד תחלה', קפץ שבטו של יהודה ויורדו

יב. מעשה ברבן גמליאל וזקנים שהיו מסבין ביריחו, הביאו לפניהם כותבות ואכלום, ונתן רבן גמליאל רשות לברך, קפץ רבי עקיבא, וברך ברכה אחת מעין שלש. אמר לו רבן גמליאל: עקיבא! מה לך אתה מכניס ראשך בין המחלקת? אמר לו: למדתנו רבנו (שמות כג, ב): "אחרי רבים להטות", אף על פי שאתה אומר כך, וחבריה אומרים כך - הלכה כדברי המרבין:

יג. רבי יהודה אומר משום רבן גמליאל: כל שהוא מין שבועה ואינו מין דגן, או מין דגן ולא עשאו פת - רבן גמליאל אומר: מברך אחריו שלש ברכות. וחקמים אומרים: ברכה אחת מעין שלש. כל שאינו משבעת המינים ולא ממין דגן, כגון פת ארו ופת דחן - רבן גמליאל אומר: ברכה אחת מעין שלש. וחקמים אומרים: אין מברכין פלום:

יד. מעשה ברבי טרפון שהיה יושב בצלו של שוכך בשבת במנחה, הביאו לפניו דלי של צונן, אמר להן רבי טרפון לתלמידיו: השותה מים לצמא כיצד מברך? אמרו לו: למדתנו רבנו. אמר להם: 'בורא נפשות וחסרונן'. אמר להן: אשאל¹⁰? אמרו לו: למדנו רבנו. אמר להן: הרי הוא אומר (בראשית לז, כה): "וישבנו לאכל לחם" וגו' - והלא אין דרכן לערביים להיות נושאים אלא עורות ריח רע ועטרן? אלא שנתנו את הצדיק שהוא בין דברים החביבין. והלא דברים קל וחמר, ומה אם בשעת כעסן של צדיקים - הקדוש ברוך הוא מרחם עליהן, בשעת הרחמים - על אחת כמה וכמה:

טו. פיוצא בו (ויקרא י, ה): "ויקרבו וישאם בכתנתם". והלא דברים קל וחמר, ומה בשעת כעס של צדיקים - מרחמין עליהן, בשעת הרחמים - על אחת כמה וכמה. פיוצא בו (מלכים א יג, כח): "לא אכל

¹⁰ אפתח עוד בדבר הלכה?

בפני; (אסתר ז, ח): "הגם לכבוש את המלכה עמי בבית"? ! אמר לו: 'אם כן, לא נפסק, שמא תקבע הלכה לדורות. אמרו: לא זזו משם, עד שקבעו הלכה כרבי יוסי:

ג. היו מסבין, וקדש עליהם היום - עוקרין ומביאין כוס של יין, ואומרין עליו קדשת היום; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אוכל והולך עד שתחשך:

ד. גמרו מזגו לו כוס ראשון - מברך עליו ברכת המזון, ומזכיר של שבת בברכת המזון. ובשני - אומר עליו קדשת היום:

ה. כיצד סדר ההסבה? בזמן שהן שתי מטות, גדול - מיסב בראש של ראשונה. ושני לו - למטה הימנו. ובזמן שהן שלש מטות, גדול - מסב באמצעית. שני לו - למעלה הימנו. שלישי לו - למטה הימנו. כך היו מסדרין והולכין:

ו. כיצד סדר נטילת? עד חמשה - מתחילין מן הגדול. מחמשה ואילך - מתחילין מן הקטן, עד שמגיע לחמשה, וחוזר ומתחיל מן הגדול. ולמקום שמים אחרונים חוזרין - שם ברכה חוזרת:

ז. סדר למזיגת הכוס: בתוך המזון - מתחיל מן הגדול. אחר המזון - מתחילין מן המברך. רצה לחלק כבוד לרבו, או למי שגדול ממנו - הרשות בידו:

ח. שנים - ממתינין זה את זה בקערה. שלשה - אין ממתינין. המברך - פושט ידו ראשון. רצה לחלק כבוד לרבו, או למי שגדול ממנו - הרשות בידו:

ט. לא ישף אדם מן הפרוסה ויחזירנה בקערה, מפני סכנת נפשות:

י. לא ישתה אדם מן הכוס ויתנגנו לחברו, לפי שאין דעת הבריות שוות:

יא. אחד משמש את השנים - הרי זה אוכל עמהן. שלשה - אינו אוכל עמהן עד שיתנו לו רשות:

בתחלה, וקדשו שמו של הקדוש ברוך הוא. ועל אותה השעה הוא אומר (תהלים סט, ב): "הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש" וגו', וכן הוא אומר (תהלים קיד, א): "בצאת ישראל ממצרים וגו' היתה יהודה לקדשו", יהודה קדש שמו של הקדוש ברוך הוא על הים - לכך זכה, ונעשו "ישראל ממשלותיו":

יז. עקרו להביא את החתן ואת הכלה, הניחו שם זקן או חולה - אין צריכין לברך למפרע. וכשהן חוזרין - אין צריכין לברך לכתחלה. לא הניחו שם זקן או חולה - צריכין לברך למפרע. וכשהן חוזרין - צריכין לברך לכתחלה:

יח. בעל הבית שהיה מסב ואוכל, קראו חברו לדבר עמו - אין צריך לברך למפרע. וכשהוא חוזר אין צריך לברך לכתחלה. הפליג - צריך לברך למפרע. וכשהוא חוזר - צריך לברך לכתחלה:

יט. פועלין שהיו עוודרין בתאנים, וגודרין בתמרים, ומוסקין בזיתים, אף על פי שמפסיקין ואוכלין, מפסיקין ואוכלין - אין צריך לברך למפרע. וכשהן חוזרין - אין צריכין לברך לכתחלה. הפליגו - צריכין לברך למפרע. וכשהן חוזרין - צריכין לברך לכתחלה:

מסקת ברכות פ"ק חמישי

א. לא יאכל אדם ערב שבת מן המנחה ולמעלה, כדי שיכנס לשבת בתאנה; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אדם אוכל והולך עד שתחשך. מפסיקין לשבתות; דברי רבי יהודה. רבי יוסי אומר: אין מפסיקין:

ב. מעשה ברבן שמעון בן גמליאל, ורבי יהודה, ורבי יוסי, שהיו מסבין בעכו, וקדש עליהם היום. אמר לו רבן שמעון בן גמליאל לרבי יוסי ברבי: רצונך ונפסיק לשבת? אמר לו: 'בכל יום אתה מחבב דברי בפני יהודה, עכשו אתה מחבב דברי יהודה

תּוֹסֶפֶתָא

הַשְּׁלֵם

יב. בַּא לְהֵם מְתִיקָה בְּתוֹךְ הַמְּזוּן - מְבָרַךְ עַל הַמְּזוּן וּפּוֹטֵר אֶת הַמְּתִיקָה :

יג. רַבִּי מוֹנָא אָמַר מְשׁוּם רַבִּי יְהוּדָה : פֶּת הַבָּאָה בְּכִסְיֵינָן אַחַר הַמְּזוּן - טְעֻנָּה בְּרַכָּה לְפָנֶיהָ וּלְאַחֲרֶיהָ :

יד. מִים רַאשׁוֹנִים - רְשׁוּת. אַחֲרוֹנִים - חוֹבָה. מִים רַאשׁוֹנִים - מִפְּסִיק. אַחֲרוֹנִים - אֵינוֹ מִפְּסִיק :

טו. הַכֵּל חֵיבִין בְּבִרְכַת הַמְּזוּן, כִּהְנִים לוֹיִם וְיִשְׂרָאֵלִים, וְגֵרִים וְעִבְדִים מְשַׁחְרָרִין, חֲלָלִין וּמְמֻזְרִין, נְתִינִין, סְרִיס אָדָם, סְרִיס חֲמָה, פְּצוּעַ דְּכָא וְכִרּוֹת שְׁפָכָה - בְּלֵן חֵיבִין, וּמוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יְדֵי חוֹבְתָן. טוּמְטוּם וְאַנְדְרוּגִינוּס - חֵיבִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יְדֵי חוֹבְתָן :

טז. אַנְדְרוּגִינוּס - מוֹצִיא אֶת מֵינוּ, וְאֵינוֹ מוֹצִיא שְׂאֵינוּ מֵינוּ. טוּמְטוּם - אֵינוֹ מוֹצִיא, לֹא אֶת מֵינוּ וְלֹא אֶת שְׂאֵינוּ מֵינוּ :

יז. מִי שֶׁחֲצִיו עֶבֶד וְחֲצִיו בֶּן חוֹרִין - אֵינוֹ מוֹצִיא, לֹא אֶת מֵינוּ וְלֹא אֶת שְׂאֵינוּ מֵינוּ :

יח. נְשִׁים וְעִבְדִים וְקַטְנִים - פְּטוּרִין, וְאֵין מוֹצִיאִין אֶת הַרְבִּים יְדֵי חוֹבְתָן. בְּאֵמַת אָמְרוּ: אֵשֶׁה - מְבָרַכַת לְבַעֲלָהּ. וּבֶן - מְבָרַךְ לְאָבִיו. עֶבֶד - לְרַבּוֹ :

יט. קָטָן שֶׁהִבִיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת - מְזַמְּנִים עָלָיו. וְשֵׁלֵא הִבִיא שְׁתֵּי שְׁעֵרוֹת, שִׁיכּוֹל לְאַכֵּל כְּזֵית - מְזַמְּנִין עָלָיו, וְשֵׁאִין יְכוֹל לְאַכּוֹל כְּזֵית - אֵין מְזַמְּנִין עָלָיו. וְאֵין מְדַקְדְּקִין בְּקָטָן :

כ. בֵּין שְׂאֵמֶר: 'בְּבָרַךְ' בֵּין שְׂאֵמֶר: 'בְּרַכּוּ' - אֵין תּוֹפְסִין אוֹתוֹ עַל כֶּךָ. הַנְּקַדְנִין - תּוֹפְסִין אוֹתוֹ עַל כֶּךָ. בְּעִשְׂרִים - נְחָלְקוּ, וּבְלִבְד שֵׁלֵא יְהֵא בְּהֵן אַחַד שְׁמִפְטִירִין אוֹתוֹ מִן הַזְּמָן :

כא. רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: עָלוּ וְהִסְבּוּ, אֲפֹלוּ לֹא טָבַל עִמָּהֶם אֲלֵא בְּצִיר - מְזַמְּנִין עָלָיו :

כב. עוֹבֵד כּוֹכָבִים הַמְּבָרַךְ בְּשֵׁם - עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן. כּוֹתֵי הַמְּבָרַךְ בְּשֵׁם - אֵין עוֹנִין אַחֲרָיו אָמֵן, עַד שִׁישְׁמַע אֶת הַבְּרָכָה כְּלָה :

כג. הִיָּה מְקַרֵּיב זְבָחִים בִּירוּשָׁלַיִם, אָמַר: 'בְּרוּךְ שֶׁהִגִּיעָנוּ לְזִמְנָן הַזֶּה'. כִּשְׁהוּא מְקַרֵּיבָם, אָמַר: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְהִקְרִיב זְבָחִים'. כִּשְׁהוּא אוֹכְלִם, אָמַר: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ לְאַכֵּל זְבָחִים' :

כד. עֲשֶׂרָה שֶׁהָיוּ אוֹכְלִין, אָף עַל פִּי שֶׁכָּלָן אוֹכְלִין מִכֶּכֶר אַחַד - כָּל אַחַד וְאַחַד מְבָרַךְ לְעִצְמוֹ. יֵשְׁבוּ לְאַכֵּל, אָף עַל פִּי שֶׁכָּל אַחַד וְאַחַד אוֹכֵל מִכֶּכֶר - אַחַד מְבָרַךְ לְכָלָן :

כה. פּוֹעֲלִין שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין מְלֵאכָה אֲצֵל בַּעַל הַבַּיִת - הָרִי אֵלוּ מְבָרְכִין לְאַחֲרֶיהָ שְׁתֵּים. כִּיצַד? מְבָרַךְ בְּרַכָּה רַאשׁוֹנָה כְּתִקְנָה, כּוֹלֵל שְׁנֵיהֶם שֶׁל יְרוּשָׁלַיִם בְּשֵׁל אֶרֶץ, וְחוֹתֵם בְּשֵׁל אֶרֶץ. בְּמַה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּעוֹשִׂין בְּשִׁכְרָן. אָבֵל אִם הָיוּ עוֹשִׂין עִמוּ בְּסַעֲוֹדָה, אוֹ שֶׁהָיָה בַּעַל הַבַּיִת מִיִּסָּב עִמָּהֶם - הָרִי אֵלוּ מְבָרְכִין כְּתִקְנָן. אֲרַבְעָה דְּבָרִים שְׁבִין בֵּית שְׂמַאי וּבֵית הֵלֵל בְּסַעֲוֹדָה, בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם וְאַחַר כֶּךָ מְבָרַךְ עַל הַיַּיִן, שֶׁהַיּוֹם גּוֹרֵם לַיַּיִן שִׁיבָא, וּכְבָר קִדֵּשׁ הַיּוֹם וְעִדִּין לֹא בָּא. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: מְבָרַךְ עַל הַיַּיִן וְאַחַר כֶּךָ מְבָרַךְ עַל הַיּוֹם, שֶׁהַיַּיִן גּוֹרֵם לְקִדְּשָׁה שֶׁתְּאָמַר. דְּבַר אַחַר: בְּרַכַת הַיַּיִן - תְּדִיר, וּבְרַכַת הַיּוֹם - אֵינוֹ תְּדִיר, תְּדִיר וְשֵׁאֵינוֹ תְּדִיר - תְּדִיר קִדָּם. וְהִלְכָה כְּבֵית הֵלֵל :

כו. בֵּית שְׂמַאי אוֹמְרִים: נוֹטְלִין לְיָדִים וְאַחַר כֶּךָ מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס. שְׂאֵם אַתָּה אָמַר מוֹזְגִין תַּחֲלָה אֶת הַכּוֹס, שְׂמָא נְטִמָּאוּ מִשְׁקִין שְׁבַאֲחוּרֵי הַכּוֹס מִחֲמַת יְדָיו, וְיַחֲזִרוּ וְיִטְמָאוּ אֶת הַכּוֹס. וּבֵית הֵלֵל אוֹמְרִים: אַחֲרֵי הַכּוֹס לְעוֹלָם טְמֵאִין. דְּבַר אַחַר: אֵין נְטִילַת יָדִים אֲלֵא סְמוּךְ לְסַעֲוֹדָה :

כז. מוֹזְגִין אֶת הַכּוֹס וְאַחַר כֶּךָ נוֹטְלִין לְיָדִים. שְׂאֵם אַתָּה אָמַר נוֹטְלִין תַּחֲלָה, שְׂמָא יִטְמָאוּ מִשְׁקִין שֶׁל יָדִים מִחֲמַת הַכּוֹס, וְיַחֲזִרוּ

תּוֹסֶפֶת

ויטמאו את הידים. אלא מוזגין את הכוס ואחר כך נוטלין לידים:

כח. בית שמאי אומרים: מקנח ידו במפה ומניחה על השלחן. שאם אתה אומר על הכסת, שמא נטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת, ויחזרו ויטמאו את הידים. ובית הלל אומרים: ספק משקים לידים – טהור. דבר אחר: אין נטילה לחלין מן התורה, אלא מקנח ידו במפה ומניחה על הכסת, שאם אתה אומר על השלחן, שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת השלחן, ויחזרו ויטמאו את האוכלין:

כט. בית שמאי אומרים: מכבדין את הבית מפני אבדו אוכלין, ואחר כך נוטלין לידים. ובית הלל אומרים: היה שמש תלמיד חכם ומלקט פוררין שיש בהן כזית – נוטלין לידים, ואחר כך מכבדין את הבית:

ל. הביאו לפניו שמן ויין – בית שמאי אומרים: כוס יין – בשמאלו. ושמן ערב – בימינו. מברך על השמן, ואחר כך מברך על היין. ובית הלל אומרים: אוחו היין – בימינו. והשמן – בשמאלו. מברך על היין ושותהו, וחוזר ומברך על השמן וטוחה בראש השמש. אם היה שמש תלמיד חכם – טחו בכתל, לפי שאין שבח לתלמיד חכם שיצא לשוק כשהוא מבשם:

לא. אמר רבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על ברכת המזון שבתחלה, ועל הברכה שבסוף. ועל מה נחלקו? על המאור ועל הבשמים, שבית שמאי אומרים: על המאור ואחר כך הבשמים. ובית הלל אומרים: בשמים ואחר כך מאור:

לב. הנכנס לביתו במוצאי שבת – מברך על היין ועל המאור ועל הבשמים, ואחר כך אומר הברכה. ואם אין לו אלא כוס אחד – מניחו אחר המזון ומשלושן כלן לאחריו. ואומר הברכה: במוצאי שבת, ובמוצאי יום

השלים

טוב, ובמוצאי יום הכפורים, ובמוצאי שבת ליום טוב, ובמוצאי יום טוב לחלו של מועד. הרגיל – אומר הברכות הרבה. ושאינו רגיל – אומר אחת או שתיים:

לג. בית המדרש, בית שמאי אומרים: אחד מברך לכלן. ובית הלל אומרים: כל אחד ואחד מברך לעצמו:

לד. היה לו גר טמון בחיקו או בפנס, או שראה את השלהבת ולא נשתמש לאורה, או נשתמש לאורה ולא ראה השלהבת – אינו מברך עליה עד שיראה את השלהבת ומשתמש לאורה:

לה. עשית שלא ככתה – מברך עליה. גר של נכרי – אינו מברך עליה. ישראל שהדליק מנכרי, ונכרי שהדליק מישראל – מברך עליה. מאימתי מברך? משתחשף. לא ברוך משתחשף – יברך כל הלילה. לא ברוך כל הלילה – לא יברך מעתה:

לו. האש והפלאים – אינן מששת ימי בראשית, אבל עלו במחשבה מששת ימי בראשית. רבי יוסי אומר: אש גיהנם שנבראת ביום שני – אינה ככתה לעולם, שנאמר (ישעיהו סו, כד): "ואשם לא תכבה". האש והבשמים שבמרחץ – אינו מברך עליהן:

לז. היה עומד בחנות של בשמים כל היום – אינו מברך אלא פעם אחת. היה נכנס ויוצא נכנס ויוצא – מברך על כל פעם ופעם:

מסכת ברכות פרק ששי

א. ברכת הזמון¹¹ מן התורה, שנאמר (דברים ח, י'): "ואכלתם ושבעתם וברכתם – זו ברכת הזמון. וברכת את ה' אלהיך – זו ברכה ראשונה. על הארץ – זו ברכת הארץ. השוכה – זו ירושלים, וכן הוא אומר (דברים ג, כה): "ההר הטוב הזה". אשר נתן לך – זה הטוב והמטיב:

¹¹ נסח אחר: 'המזון'.

אָכַל. וְאָנִי, עוֹמֵד שְׁחֲרִית וּמוֹצֵא כָּל אֵלוֹ לְפָנָי. כִּמְהָ יִגַע אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא לְבֶשׂ חִלּוּק אֶחָד, עַד שְׁגִזּוֹ, וְלִבָּן, וְנִפְץ, וְצָבַע, וְטָוָה, וְאָרַג, וְתָפַר, וְאַחֵר כִּף לְבֶשׂ. וְאָנִי, עוֹמֵד שְׁחֲרִית וּמוֹצֵא כָּל אֵלוֹ לְפָנָי. כִּמְהָ אֲמָנוּת שׁוֹקֵדוֹת וּמְשַׁכְּימוֹת. וְאָנִי, עוֹמֵד שְׁחֲרִית וּמוֹצֵא כָּל אֵלוֹ לְפָנָי. וְכֵן הִיָּה בֵּן זִמְנָא אוֹמֵר: אֹרְחַ טוֹב מַה הוּא אוֹמֵר? זְכוּר בְּעַל הַבַּיִת לְטוֹב, כִּמְהָ מֵינִי יֵינּוֹת הַבֵּיא לְפָנֵינוּ, כִּמְהָ מֵינִי גְלוּסְקָאוֹת הַבֵּיא לְפָנֵינוּ, כִּמְהָ מֵינִי חֲשׁוּבוֹת הַבֵּיא לְפָנֵינוּ, כָּל מַה שְׁעָשָׂה - לֹא עָשָׂה אֱלֹא בְּשִׁבְלִי. אֹרְחַ רַע מַה הוּא אוֹמֵר? וְכִי מַה אֲכַלְתִּי, לֹא פֶת אַחַת אֲכַלְתִּי? וְלֹא חֲתִיכָה אַחַת אֲכַלְתִּי? לֹא כּוֹס אֶחָד שְׁתִּיתִי? כָּל מַה שְׁעָשָׂה - לֹא עָשָׂה אֱלֹא בְּשִׁבְלִי אֲשֶׁתּוֹ וּבְנָיו. עַל אֹרְחַ טוֹב מַהוֹ אוֹמֵר? - "זְכוּר כִּי תִשְׁגִּיא פְּעָלוֹ אֲשֶׁר שָׁרְרוּ אֲנָשִׁים" (אִיּוֹב לו, כד):

ו. הַרְוָאָה אֶת הַכּוֹשִׁי¹², וְאֶת הַגִּיחֹר¹³, וְאֶת הַלּוֹקֵן¹⁴, וְאֶת הַקֶּפֶת¹⁵, וְאֶת הַנְּנִס¹⁶, וְאֶת הַדְּרִינִיקוֹס¹⁷ - אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ מְשַׁנֵּה הַבְּרִיּוֹת'. אֶת הַחֲגֵר, וְאֶת הַקְּטַע, וְאֶת הַסּוּמָא, וּמְכִי שְׁחִין, וְאֶת פְּתוּיֵי רֵאשׁ¹⁸, וְאֶת הַבְּהֶקְנִין¹⁹ - אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ דִּין הָאֱמֶת':

ז. רָאָה בְּנֵי אָדָם גָּאִין, וְאֵילָנוֹת גָּאִין - אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ שְׁבָרָא בְּרִיּוֹת נְאוֹת':

ח. הַרְוָאָה אֶת הַקֶּשֶׁת פְּעִנָן, אוֹמֵר: 'גָּאֵמָן בְּכִרְתוֹ בְּרוּךְ זוֹכֵר הַבְּרִית':

ט. הִיָּה הוֹלֵךְ בְּבֵית הַקְּבֵרוֹת, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ יוֹדַע מִסְפַּר כָּלְכָם, הוּא יוֹדַע, הוּא עֵתִיד

ב. וּמִנֵּין שְׁכָשֵׁם שְׂאֵתָה מְבָרַךְ לְאַחֲרָיו, כִּף אֵתָה מְבָרַךְ לְפָנָיו? תִּלְמֹד לֹאֵר (דְּבָרִים ח, י): "אֲשֶׁר נָתַן לָךְ" - מִשְׁעָה שְׁנָתָן לָךְ. וּמִנֵּין שְׂאָף עַל הַהָרִים וְעַל הַגְּבָעוֹת? תִּלְמֹד לֹאֵר: "עַל הָאָרֶץ". וּמִנֵּין שְׂאָף עַל הַתּוֹרָה וְעַל הַמִּצְוֹת? תִּלְמֹד לֹאֵר: אֲשֶׁר נָתַן לָךְ, וְלַהֲלֵךְ הוּא אוֹמֵר (שְׁמוֹת כד, יב): "וְאַתְּנָה לָךְ אֵת לַוַּחֹת הָאֲבָב":

ג. רַבִּי אוֹמֵר: מִנֵּין שְׁכָשֵׁם שְׂאֵתָה מְבָרַךְ עַל הַטּוֹבָה, כִּף אֵתָה מְבָרַךְ עַל הָרָעָה? תִּלְמֹד לֹאֵר: "אֲשֶׁר נָתַן ה' אֱלֹהֶיךָ". אֲשֶׁר נָתַן לָךְ - דִּינָךְ, כָּכָל דִּין שְׁדִינָךְ, בֵּין בְּמַדַּת הַטּוֹב בֵּין בְּמַדַּת הַפְּרָעָנוּת:

ד. הַרְוָאָה עֲבוּדָה זְרָה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ אֶרֶךְ אַפַּיִם'. מְקוֹם שְׁנַעְקָרָה מִמֶּנּוּ עֲבוּדָה זְרָה, אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ שְׁעָקוֹר עֲבוּדָה זְרָה מֵאֲרָצְנוּ, יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֵי ה' שְׁתַּעֲקֵר עֲבוּדָה זְרָה בְּכָל מְקוֹמוֹת יִשְׂרָאֵל וְתִשָּׁיֵב לֵב עוֹבְדֵיהָ לְעַבְדָּךְ'. וּבְחֻצָּה לְאֶרֶץ - אֵין צְרִיךְ לֹאֵר כֵּן, מִפְּנֵי שְׂרָבָה נְכָרִים. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֵף בְּחֻצָּה לְאֶרֶץ - צְרִיךְ לֹאֵר כֵּן, מִפְּנֵי שְׁעֵתִידִין לְהַתְּגַיר, שְׁנֶאֱמַר (צְפַנְיָה ג, ט): "אִזְ אֶהְפֵּךְ" וְגו':

ה. הַרְוָאָה אוֹכְלוֹסִין - אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ חָכַם הַרְזִים', שְׂאֵין פְּרָצוּפוֹתֵיהֶן דּוֹמִין זֶה לְזֶה וְאֵין דַּעְתָּם שְׁוֹת זֶה לְזֶה. בֵּן זִמְנָא רָאָה אוֹכְלוֹסִין בְּהַר הַבַּיִת, אָמַר: 'בְּרוּךְ חָכַם הַרְזִים, וּבְרוּךְ שְׁבָרָא כָּל אֵלוֹ לְשִׁמְשָׁנִי'. כִּמְהָ יִגַע אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְלֹא טַעַם מְלוּגְמָא אַחַת, עַד שְׁחֲרַשׁ, וְזָרַע, וְקָצַר, וְעָמַר, וְדַשׁ, וְזָרָה, וּבָרַר, וְטָחַן, וְהַרְקִיד, וְלָשׁ, וְאַפָּה, וְאַחֵר כִּף

12 שְׁחוֹר בְּיוֹתֵר.
 13 אָדָם בְּיוֹתֵר.
 14 לָבָן בְּיוֹתֵר.
 15 בְּמִנּוּ עֵבֶה, וּמִתּוֹךְ עֵבִיו נְרֵאִית קוֹמָתוֹ מִקְּפַחַת;
 16 יֵישׁ מִפְּרָשִׁים אֹרְזֵךְ הַרְבֵּה וּפְרָצוּפוֹ שְׁמוּט וּבִלְטָמ דְּמוֹעֵר הַרְבֵּה.

יד. העושה כל המצוות צריך לברך. העושה סכה לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. נכנס לישוב בה, אומר: 'ברוך לישוב בסכה'. ומשברך עליה יום ראשון - שוב לא יברך:

טו. העושה לולב לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו לזמן הזה'. וכשהוא נוטלו, אומר: 'על נטילת לולב', וצריך לברך עליו כל שבעה. העושה ציצית לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו'. וכשהוא מתעטף, אומר: 'להתעטף בציצית'. העושה תפלין לעצמו, אומר: 'ברוך שהגיענו'. וכשהוא מניחן, אומר: 'אשר קדשנו להניח תפלין'. מאימתי מניחן? בשחרית. לא הניחן בשחרית - מניחן כל היום:

טז. השוחט, צריך ברכה לעצמו: 'ברוך על השחיטה'. המכסה דם, צריך ברכה לעצמו: 'על כסוי הדם':

יז. המל, צריך ברכה לעצמו: 'על המילה'. אבי הבן - צריך ברכה לעצמו: 'ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו להכניסו בביתו של אברהם אבינו'. והעומדין אומרים: 'כשם שנכנס לברית כן יכנס לתורה לחפה ולמעשים טובים'. המברך אומר: 'אשר קדש ידיו מבטן, וחק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קדש, על כן בשכר זאת אל חי חלקנו צורנו, צוה להציל ידידות שארנו משחת למען בריתו אשר שם בכשרנו, ברוך כורת הברית':

יח. המל את הגרים, אומר: 'ברוך על המילה'. המברך, אומר: 'אשר קדשנו במצותיו וצונו למול את הגרים להטיף מהן דם ברית, שאלמלא דם ברית לא נתקיים שמים וארץ, שנאמר (ירמיה לג, כה): אם לא בריתי יומם ולילה וגו', ברוך כורת הברית'. המל את העבדים, אומר: 'ברוך על המילה'. המברך אומר: 'ברוך אשר קדשנו

לדון, הוא עתיד להקימכם, ברוך מחיה מתים במאמר':

י. את החמה ואת הלבנה ואת הכוכבים ואת המזלות כסדרן, אומר: 'ברוך עושה בראשית'. רבי יהודה אומר: המברך על החמה - זו דרך אחרת. וכן היה רבי יהודה אומר: הרואה את הים תדיר ונשתהא בו דבר²⁰ - צריך לברך:

יא. היה רבי מאיר אומר: הרי הוא אומר (דברים ו, ה): 'ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך וגו' - בשני יצריך ביצר טוב וביצר הרע. 'בכל נפשך' - אפלו נוטל את נפשך. וכן הוא אומר (תהלים מד, כג): 'עליך הרגנו כל היום'. דבר אחר: 'בכל נפשך' - בכל נפש ונפש שברא בך, שנאמר (תהלים קיט, קעה): 'תחי נפשי ותהללך', ואומר (תהלים לה, י'): 'כל עצמותי תאמרנה'. בן עזאי אומר: תן נפשך על מצותיו:

יב. יש דברים שהן תפלות שוא. ביצר? כונס מאה כורין - ואומר: 'יהי רצון שיהיו מאתים'. כונס מאה חביות - ואומר: 'יהי רצון שיהיו מאתים' - הרי זו תפלת שוא. אבל מתפלל הוא שתכנס בהן ברכה, ולא שתכנס בהן מארה:

יג. דוסתאי ברבי ינאי אמר משום רבי מאיר: הרי הוא אומר ביצחק (בראשית כו, כד): 'ויברכתיו והרבתי את זרעך'. דרש יצחק: הואיל ואין ברכה שורה אלא במעשה ידיו, עמד זרע, שנאמר (בראשית כו, יב): 'ויזרע יצחק בארץ והיא וימצא בשנה ההיא מאה שערים וגו'. דבר אחר: 'מאה שערים' - ששערוהו, ונמצא מאה פעמים כמו ששערוהו. [מאה מנין, מאה שערים - מאה דגנים. ומאה דגנים ששערום - מאה פעמים. ונמצא על אחת מאה במה ששערו]:

²⁰ שעברו שלושים יום ולא ראהו.

במצותיו וצונו למול את העבדים, ולהטיף
מִן דָם בְּרִית וְכוּ':

יט. הִיא הוֹלֵךְ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂרוֹת,
אוֹמֵר: 'בְּרוּךְ אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ לְהַפְרִישׁ תְּרוּמָה
וּמַעֲשֵׂר. מֵאֵימַתִּי מִבְּרֹךְ עָלֵינוּ? מַשְׁעָה
שֶׁמִּפְּרִישָׁן:

כ. עֲשֶׂה שְׁהִיו עוֹשִׂין עֶשֶׂר מִצְוֹת - כֹּל אֶחָד
וְאֶחָד מִבְּרֵךְ לְעֲצֻמוֹ. הֵיוּ עוֹשִׂין כָּלֵן מִצְוָה
אֶחָת - אֶחָד מִבְּרֵךְ לְכָלֵן. יְחִיד שְׁהִיא עוֹשֶׂה
עֶשֶׂר מִצְוֹת - מִבְּרֵךְ עַל כָּל אֶחָת וְאֶחָת. הִיא
עוֹשֶׂה מִצְוָה כָּל הַיּוֹם - אֵינוּ מִבְּרֵךְ אֶלָּא
אֶחָת. הִיא מִפְּסִיק וְעוֹשֶׂה, מִפְּסִיק וְעוֹשֶׂה -
צָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל אֶחָת וְאֶחָת:

כא. הַנִּכְנָס לְכָרֶךְ - מִתְּפַלֵּל שְׁתִּים, אֶחָת
בְּכַנְיֵסְתּוֹ וְאֶחָת בִּיצִיאָתּוֹ. בֵּן עֲזָאֵי אוֹמֵר:
אַרְבַּע, שְׁתִּים בְּכַנְיֵסְתּוֹ וּשְׁתִּים בִּיצִיאָתּוֹ.
בְּכַנְיֵסְתּוֹ מֵהוּ אוֹמֵר? - 'יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה'
אֱלֹהֵי שְׁאֲכַנְס בְּשָׁלוֹם. נִכְנַס בְּשָׁלוֹם, אוֹמֵר:
'מִוֹדָה אָנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁהַכְנַסְתָּנִי
בְּשָׁלוֹם, כֵּן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׁתּוֹצִיאֵנִי
לְשָׁלוֹם. יֵצֵא לְשָׁלוֹם, אוֹמֵר: 'מִוֹדָה אָנִי
לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁהוֹצֵאתָנִי לְשָׁלוֹם, כֵּךְ יְהִי
רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ שְׁאֲגִיעַ לְמַקוֹמִי לְשָׁלוֹם':

כב. הַנִּכְנָס לְבֵית הַמְּרוֹחֵץ, מִתְּפַלֵּל שְׁתִּים,
אֶחָת בְּכַנְיֵסְתּוֹ וְאֶחָת בִּיצִיאָתּוֹ. בְּכַנְיֵסְתּוֹ מֵהוּ
אוֹמֵר? 'יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁתַּכְנִיסֵנִי
לְשָׁלוֹם וְתוֹצִיאֵנִי לְשָׁלוֹם, וְאֵל יֵאָרַע בִּי דָבָר
קְלֵקְלָה, וְאִם יֵאָרַע בִּי דָבָר קְלֵקְלָה, יְהִי
מִיתַתִּי כְּפָרְתִי עָלַי. וְהִצִּילֵנִי מִזֶּה וּמִכִּיּוֹצֵא
בְּזֶה לְעֵתִיד לְבוֹא. יֵצֵא לְשָׁלוֹם, אוֹמֵר:
'מִוֹדָה אָנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁיִצֵּאתִי לְשָׁלוֹם,
כֵּן יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵי שְׁאֲגִיעַ לְבֵיתִי
לְשָׁלוֹם':

כג. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ בְּרָכוֹת צָרִיךְ
לְבָרֵךְ בְּכָל יוֹם: 'בְּרוּךְ שֵׁלָא עֲשֵׂנִי גוֹי'.
'בְּרוּךְ שֵׁלָא עֲשֵׂנִי אִשָּׁה'. 'בְּרוּךְ שֵׁלָא עֲשֵׂנִי
בוֹר'. גוֹי, שְׁנֵאָמֵר (יִשְׁעִיָּה מ, יז): 'כָּל הַגּוֹיִם
כְּאִין נִגְדוּ'. אִשָּׁה - אִין אִשָּׁה חִיבַת בְּמִצְוֹת.
בוֹר - שְׁאִין בוֹר יֵרָא חֲטָא, וְלֹא עִם הָאָרֶץ
חֲסִיד. מְשַׁל לְמָה הַדְּבָר דּוּמָה? לְמַלְךְ בְּשׂוֹר

וְדָם שְׁאָמֵר לְעַבְדוֹ לְבַשֵּׁל לוֹ תְּבַשִּׁיל, הוּא
לֹא בַשֵּׁל לוֹ תְּבַשִּׁיל מִיְמִיו, סוֹף שְׁמַקְדִּיחַ אֶת
הַתְּבַשִּׁיל וּמַקְנִיט אֶת רַבּוֹ. לְחַפּוֹת לוֹ חִלּוּק,
וְהוּא לֹא חִפַּת לוֹ חִלּוּק מִיְמִיו, סוֹף שְׁמַלְכָּלֵךְ
אֶת הַחִלּוּק וּמַקְנִיט אֶת רַבּוֹ:

כד. לֹא יִכְנַס אָדָם בְּהַר הַבַּיִת - לֹא בְּמַנְעֵלוֹ
וְלֹא בְּסַנְדְּלוֹ, וְלֹא בְּאַבְקָה שְׁעַל גְּבִי רִגְלָיו,
וּבְמַעֲוֹת הַצְּרוּרִים לוֹ בְּסַדְיָנוֹ, וּבְאַפְנֵדוֹתוֹ
הַחֲגוּרָה לוֹ מִבַּחוּץ, שְׁנֵאָמֵר (קֹהֶלֶת ד, יז):
"שְׁמוֹר רִגְלֶךָ כְּאֲשֶׁר תִּלְךָ אֶל בֵּית הָאֱלֹהִים":

כה. וְלֹא יַעֲשֶׂה קַפְנֵדְרִיא וְרִקִּיקָה מִקָּל וְחֹמֵר,
וּמֵה מְנַעַל שְׁאִין בוֹ דְרָךְ בְּזִיוֹן - אֲמַרָה תּוֹרָה
כֵּךְ, רִקִּיקָה שֶׁהוּא דְרָךְ בְּזִיוֹן - עַל אֶחָת כַּמָּה
וְכַמָּה. רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוּ
צָרִיךְ, הָרִי הוּא אוֹמֵר (אֶסְתֵּר ד, ב): 'כִּי אֵין
לְבָא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבּוֹשׁ שָׂק'. בֹּא וְרָאָה,
עַל אֶחָת כַּמָּה וְכַמָּה קָלִין וְחֲמוּרִין בְּדָבָר, אִם
לְפָנֵי מֶלֶךְ בְּשׂוֹר וְדָם אֵין עוֹשִׂין כֵּן, לֹא כָּל
שְׂכָן לְפָנֵי מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא:

כו. הַפּוֹתַח בְּיַו"ד וְה"א, וְחוֹתֵם בְּיַו"ד וְה"א
- הָרִי זֶה חֲכָם. בְּאֶלְ"ף לְמ"ד, וְחוֹתֵם בְּיַו"ד
וְה"א - הָרִי זֶה בִּינוּנִי. בְּאֶלְ"ף לְמ"ה, וְחוֹתֵם
בְּאֶלְ"ף לְמ"ד - הָרִי זֶה בּוֹר. בְּיַו"ד וְה"א,
וְחוֹתֵם בְּאֶלְ"ף לְמ"ד - הָרִי זֶה דְרָךְ אַחֲרָת:

כז. כָּל חוֹתְמֵי הַבְּרָכוֹת שֶׁבְּמַקְדָּשׁ - הֵיוּ
אוֹמְרִים: 'עַד הָעוֹלָם'. מִשְׁקַלְקְלוֹ הַמִּינִים
וְאָמְרוּ אֵין עוֹלָם אֶלָּא אֶחָד - הַתְּקִינוֹ שְׁהִיו
אוֹמְרִים: 'מִן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם'.
וּמוֹדִיעֵינִי: שְׁהָעוֹלָם הַזֶּה כְּפָנֵי הָעוֹלָם הַבָּא -
כְּפִרוּזְדוֹר לְפָנֵי הַחֶדֶר:

כח. אֵין עוֹנִין אִמֵּן בְּמַקְדָּשׁ, שְׁנֵאָמֵר (נְחֻמָּה
ט, ה): 'קוּמוּ בְּרַכּוּ אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם, וּבִכְרַכּוּ שֵׁם כְּבוֹדְךָ,
וּמְרוֹמֵם עַל כָּל בְּרָכָה וְתַהֲלָה'. מִנֵּיין עַל כָּל
בְּרָכָה וּבְרָכָה? תִּלְמוּד לּוֹמֵר: 'וּמְרוֹמֵם עַל
כָּל בְּרָכָה וְתַהֲלָה' - 'עַל כָּל בְּרָכָה וּבְרָכָה -
תֵּן לוֹ תַהֲלָה':

ג. זכות - יש לה קרן ויש לה פרות, שנאמר (ישעיה ג, י): אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. עברה - יש לה קרן ואין לה פרות, שנאמר (שם שם יא): "אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו". ומה אני מקים (משלי א, לא): "ויאכלו מפרי דרכם"? אלא: עברה שעושה פרות - יש לה פרות, ושאינה עושה פרות - אין לה פרות:

ד. מחשבה טובה - הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שנאמר (מלאכי ג, טז): "אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו". מחשבה רעה - אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה, שנאמר (תהלים סו, יח): "און אם ראיתי בלבי לא ישמע ה'". ומה אני מקים (ירמיה ו, יט): "הנה אנכי מביא רעה פרי מחשבותם"? אלא: מחשבה שעושה פרות - הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה. ושאינה עושה פרות - אין הקדוש ברוך הוא מצרף למעשה:

ה. נותן אדם פאה בתחלת השדה, ובאמצע, ובסוף. ואם נתן בין בתחלה בין באמצע בין בסוף - יצא. רבי שמעון אומר: אם נתן בין בתחלה בין באמצע בין בסוף - הרי זו פאה, וצריך שיתן בסוף כשעור. רבי יהודה אומר: אם שיר לו קלח אחד - סומך עליו ונותן משום פאה, ואם לאו - אינו נותן בסוף אלא משום הפקר. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שנתן את הפאה ומבקש להוסיף:

ו. לא נתן מן הקמה - נותן מן העמרים. לא נתן מן העמרים - נותן מן הגדיש. לא נתן מן הגדיש - נותן מן הכרי. עד שלא מרח. ואם מרח - מעשר ונותן:

ז. אמר רבי שמעון: מפני ארבעה דברים אמרה תורה: לא יתן אדם פאה אלא בסוף שדהו. מפני גזל עניים. ומפני בטול עניים. ומפני מראית העין. מפני הרמאים. מפני גזל עניים כיצד? שלא יראה שעה שאין שם אדם ויאמר לקרובו עני לטול פאה. מפני

כט. בראשונה היתה תורה משתכחת מישראל, וזקנים החזירו אותה, שנאמר (רות ב, ד): "והנה בעו בא מבית לחם ויאמר לקוצרים ה' עמכם ויאמרו לו יברכה ה'". ואומר (שופטים ו, יב): "ה' עמך גבור החיל":

ל. הלל הזקן אומר: בשעת מכניסין - פזר. בשעת מפזרין - כנס. בעת שאתה רואה תורה חביבה על ישראל והכל שמחין בה - הרי את מפזר, שנאמר (משלי יא, כד): "יש מפזר ונוסף עוד". ובשעה שאתה רואה תורה שכוונה מישראל ואין הכל משגיחין בה - הרי את מכנס, שנאמר (תהלים קיט, קכו): "עת לעשות לה' הפרו תורתך":

לא. רבי מאיר אומר: אין לך אדם מישראל שאינו עושה מאה מצות בכל יום. קורא שמע - מברך לפניו ולא חריה. אוכל את פתו - מברך לפניו ולא חריה. מתפלל שלש פעמים של שמונה עשרה. ועושה שאר מצות - מברך עליהן. וכן היה רבי מאיר אומר: אין לך אדם מישראל שאין שבע מצות מקיפות אותו. תפלין בראשו ותפילין בזרועו. מזוזה בפתחו. ארבע ציציות מקיפות אותו. ועליהן אמר דוד (תהלים קיט, קסד): "שבע ביום הללתיך". נכנס למרחץ - מילה בכשרו, שנאמר (תהלים ח, א): "למנצח על השמינית מזמור לדוד". ואומר (תהלים לד, ח): "חנה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם":

מִסַּכַּת פֶּאֶה פֶּרֶק רֵאשׁוֹן

א. אלו דברים שאין להם שעור: הפאה, והבפורים, והראיון, והגמילות חסדים, ותלמוד תורה. פאה - יש לה שעור מלמטה ואין לה שעור מלמעלה. העושה כל שדהו פאה - אינה פאה:

ב. אלו הדברים נפרעין מן האדם בעולם הזה והקרן קימת לו לעולם הבא: על עבודה זרה, ועל גלוי עריות, ועל שפיכת דמים. ועל לשון הרע - כנגד כלם:

יב. מְדַרְגוֹת שְׂגוּבָהן עֲשֶׂרָה טַפְחִים - נוֹתֵן פֶּאֶה מִכָּל אַחַת וְאַחַת. וְאִם הָיָה רֵאשִׁי שׁוֹרוֹת מְעַרְבִין - נוֹתֵנִין פֶּאֶה מֵאַחַת עַל הַכֹּל:

יג. הַמְאָרְגֵי²¹ - חַיֵּב בְּתַחֲלֹתוֹ, חַיֵּב בְּסוּפוֹ. הָיָה לוֹ אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ גִּפְנִים - בּוֹצְרִין וּמְכַנְיִסִין. נוֹתֵן לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - פְּטוּר מִן הַפֶּרֶט וּמִן הַשְּׂכָחָה וּמִן הַפֶּאֶה, וְחַיֵּב בְּעוֹלֹלוֹת. וְאִם שִׁיר - נוֹתֵן מִן הַמְשִׁיר עַל מַה שִּׁשִּׁיר. הַמּוֹדֵל²² - נוֹתֵן מִן הַמְשִׁיר עַל מַה שִּׁשִּׁיר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמַה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּמוֹדֵל בְּשׁוּק, אֲבָל בְּמוֹדֵל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ - נוֹתֵן מִן הַמְשִׁיר עַל הַכֹּל:

יד. הִיָּה מְקַטֵּף וּמְכַנְיֵס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֶפְלוּ כָּל שְׂדֵהוּ - פְּטוּר מִן הַלֵּקֵט שְׂכָחָה וּפֶאֶה, וְחַיֵּב בַּמַּעֲשָׂרוֹת:

טו. הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְבָנָיו, וְהֵנִיחַ לְאִשְׁתּוֹ קַרְקַע כָּל שְׂהוּא - אֲבָדָה כְּתַבְתָּהּ. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: בְּמַה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּזִמְנֵן שְׂקִבְלָה עָלֶיהָ לְשֵׁם כְּתַבְתָּהּ, אֲבָל לֹא קִבְּלָה עָלֶיהָ לְשֵׁם כְּתַבְתָּהּ - מַה שֶּׁנִּתֵּן נִתֵּן, וְגוֹבָה כְּתַבְתָּהּ מִשְׁאֵר נִכְסֵין:

טז. הַכּוֹתֵב נִכְסָיו לְעַבְדּוֹ - יֵצֵא בֶן חוֹרִין. שִׁיר קַרְקַע כָּל שְׂהוּא - לֹא יֵצֵא בֶן חוֹרִין. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: הָאוֹמֵר: 'כָּל נִכְסֵי נְתוּנִין לְפָלוּנִי עַבְדִּי חוּץ מֵאַחַד רְבוּא שְׂבָהָן' - לֹא אָמַר כְּלוּם. 'חוּץ מֵעִיר פְּלוּנִית, חוּץ מִשְׂדֵּה פְּלוּנִית', אִף עַל פִּי שְׂאִין שֵׁם אֵלָּא אוֹתָהּ שְׂדֵה וְאוֹתָהּ הָעִיר - זָכָה עַבְדּוֹ זֶה בְּנִכְסֵים וְקָנָה עֲצָמוֹ בֶן חוֹרִין. וְכִשְׁנֹאֲמָרוּ דְּבָרִים לְפָנָי רַבִּי יוֹסִי, אָמַר (מְשָׁלִי כַד, כו): "שִׁפְתַּיִם יִשָּׁק מִשִּׁיב דְּבָרִים נִכְחִים":

בְּטוֹל עֲנִיִּים כִּיצַד? שְׁלֵא יְהוּ עֲנִיִּים יוֹשְׁבִין וּמְשַׁמְרִין כָּל הַיּוֹם וְאוֹמְרִים: "עֲכָשׁוּ נוֹתֵן פֶּאֶה" ... אֵלָּא מֵתוֹךְ שְׁנוֹתֵן בְּסוּף, הוֹלֵךְ וְעוֹשֶׂה מְלֵאכְתּוֹ, בָּא וְנוֹטֵלָה בְּאַחֲרוֹנָהּ. מִפְּנֵי מְרֵאִית הָעֵין כִּיצַד? שְׁלֵא יְהוּ עוֹבְרִין וְשׁוֹבִין אוֹמְרִין: "רְאוּ שְׁפָלוּנִי קָצֵר שְׂדֵהוּ וְלֹא נָתַן מִמֶּנָּה פֶּאֶה". וּמִפְּנֵי מַה? שֶׁהָרִי אָמְרָה תוֹרָה (וַיִּקְרָא יט, ט): "לֹא תִכְלֶה פֶּאֶת שְׂדֶךְ". מִפְּנֵי הַרְמָאִין, כִּיצַד? שְׁלֵא יֹאמְרוּ: "כִּכְּבַר נִתְּנָנוּ! דְּבַר אַחֵר: - שְׁלֵא יִנִּיחַ אֵת הַיָּפֶה וַיִּתֵּן הָרַע:

ח. הִירָק, אִף עַל פִּי שְׁלֵקִיטוֹ כְּאַחַת - אֵין מְכַנְיֵסוֹ לְקִיּוּם. הַתְּאֵנִים, אִף עַל פִּי שְׁמְכַנְיֵסִן לְקִיּוּם - אֵין לְקִיטָתָן כְּאַחַת:

ט. רַבִּי יוֹסִי בַר יְהוּדָה אוֹמֵר: רְטִיבוֹת תְּמָרָה - פְּטוּרִין מִן הַפֶּאֶה, שְׂאִין רֵאשׁוֹן מִמֵּתִין לְאַחֲרוֹן. רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר צְדוּק אוֹמֵר: הַסִּפִּין חַיִּבִין בְּחֹלָה. אַחֲרֵים אוֹמְרִים: אִף בְּנוֹת שׁוּחַ:

י. אִלוּ מִפְּסִיקִין לְפֶאֶה: הַנַּחַל, וְהַשְּׁלוּלִית, וְדֶרֶךְ הַיַּחֲדִיד, וְדֶרֶךְ הָרְבִים, וְשִׁבְלֵי הַיַּחֲדִיד, וְשִׁבְלֵי הָרְבִים הַקְּבוּעֵי בִימּוֹת הַחֲמָה וּבִימּוֹת הַגְּשָׁמִים. הַבוֹר, וְהַנִּיר, וְהַזֶּרַע אַחֵר, וְקוֹצֵר לְשַׁחַת שְׁלֶשֶׁה תְּלָמִים שֶׁל פְּתִיחַ, וְאַמַּת הַמַּיִם שְׂאִינָה יְכוּלָה לְהַקְצֵר כְּאַחַת. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: אִם עוֹמֵד בְּאַמְצַע וְאֵינוֹ קוֹצֵר מִכָּאן וּמִכָּאן - מִפְּסִיק, וְאִם לֹא - אֵינוֹ מִפְּסִיק. אֲכָלָה חֲגַב, אֲכָלָה גּוֹבָאִי, קֶרְסְמוּנָה נְמָלִים, וְשִׁכְרָתָה הַרוּחַ אוֹ בְּהֵמָה - הַכֹּל מוֹדִים: שְׂאֵם חֶרֶשׁ - מִפְּסִיק, וְאִם לֹא - אֵינוֹ מִפְּסִיק:

יא. קָצֵר חֲצִיָּה וּמְכַר אֵת הַקְּצִיר, קָצֵר חֲצִיָּה וְהַקְּדִישׁ אֵת הַקְּצִיר - נוֹתֵן מִן הַמְשִׁיר עַל הַכֹּל:

²² הַשּׁוֹלָף. כְּאֲשֶׁר הִירָקוֹת רְצוּפִים נוֹמֵל וְשׁוֹלָף מֵהֶם מִכְּנַתִּים כְּדִי שֶׁהַנְּשֹׂאֲרִים יִצְמְחוּ בְּרוּחַ וַיִּתְעַבּוּ וַיַּעֲשׂוּ גִפְמִים.

²¹ שְׁמוֹשְׁמִיטָא בְּצִלִּים מֵתוֹךְ בְּצִלִּים.

תוספתא

הש"ל

מסכת פאה פרק שני

א. נטל מקצת פאה וזרק על השאר - אין לו בה כלום. רבי מאיר אומר: קונסין אותו ונטולין הימנו זו וזו:

ב. בעל הבית שנתן פאה לעניים, ובא עני אחד ונטלה מאחוריהן - הרי זה זכה. שני עניים שהיו מכתשין על העמוד, ובא עני אחד ונטלו מאחוריהן - הרי זה זכה, שאין עני זוכה בלקט, בשכחה, ובפאה, ובסלע של מציאה - עד שתפל לתוך ידו:

ג. פועלין שהיו קוצרין בתוך קופותיהן - הרי אלו מעבירין אותן:

ד. לא יטול בעל הבית לקט מן העניים על מנת ללקט מן העמרים. רבי יהודה אומר: שחרית - בעל הבית צריך שיאמר: 'כל מה שילקטו העניים מן העמרים - הרי זה הפקר'. רבי דוסא אומר: לעתותי ערב, אומר: 'כל מה שלקטו העניים מן העמרים - הרי זה הפקר'. וחכמים אומרים: אינו הפקר, ואין אנו אחראין לרמאין:

ה. בעל הבית שהניח פאה מצד זה, ובאו עניים ונטלו מצד אחר - זה וזה פאה.

ו. פועלין שהיו עושין אצל בעל הבית - אינן רשאים לגמר את כל השדה, אלא משירין כדי פאה. ואינה פאה עד שיפרשנה בעל הבית לשם פאה:

ז. עני שראה כדי פאה, בין בתבואה בין באילן - אינו רשאי ליגע בה, ואסורה משום גזל, עד שתודע לו שהיא פאה:

ח. נכרי שמכר קמתו לישראל לקצר - חיב בפאה. ישראל שמכר קמתו לנכרי - פטור מן הפאה:

ט. ישראל ונכרי שהיו שתפין בקמה, חלקו של ישראל - חיב. וחלקו של נכרי - פטור. רבי ישמעאל אומר: ישראל ונכרי שהיו שתפין בקמה - פטור מן הפאה. אימתי? בזמן שהנכרי ממחה. אבל אין הנכרי ממחה - חיב בפאה:

י. גר שמת ובזבזו ישראל את נכסיו, המחזיק במחבר לקרקע - חיב בכל. בתלוש מן הקרקע - פטור מן הכל. החזיק בקמה - חיב בלקט שכחה ופאה, ופטור מן המעשרות:

יא. הלקט והשכחה והפאה של נכרי - חיב במעשרות. אימתי? בזמן שהנכרי ממחה. אבל אין הנכרי ממחה, הפקר נכרי - הפקר, ופטור מן המעשרות:

יב. בעל הבית שנתן פאה לעניים - אין רשאי שיאמר להן: 'טלו זרע ותנו פשתן' - טלו תמרים ותנו מכבדות. נשרו ואחר כך הפרישן - אינו חיב משום פאה אלא זרע בלבד:

יג. ארבע מתנות בכרם: פרט, שכחה, ופאה, ועוללת. שלש בתבואה: לקט, שכחה, ופאה. שתיים באילן: שכחה, ופאה. כל אלו - אין בהן משום טובה. ואפלו עני שבש"שאל - מוציאין את שלו מידו. ושאר מתנות כהונה, כגון: הזרוע והלחיים והקבה - יש בהן משום טובה, ונתנין לכל כהן שירצה:

יד. אין מוציאין לא משל כהן לכהן, ולא משל לוי ללוי:

טו. איזהו לקט? זה הנושר בשעת הקציר ובשעת התלישה. רבי יוסי אומר: אין לקט אלא הנושר בשעת הקצירה בלבד, שנאמר (ויקרא יט, ט): "ולקט קצירך לא תלקט":

טז. שבלת שבקמה - הרי היא של בעל הבית. שבקציר - הרי היא של עניים. חציה בקמה וחציה בקציר - נוטל ומשליכה לאחרי, שספק לקט - לקט:

יז. חורי נמלים - אסורין משום גזל. ואם הפקירן בעל הבית - מתרין משום גזל. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אם היו פקדון - אסורין משום גזל:

יח. בעל הבית שנתן כריכה לעני למלאות לו מים - אין בו משום לקט שכחה ופאה, וחיב במעשרות:

יט. עניים המחזרין בין הגרנות - מעשרין ונותנין להם. הצנועים - מוציאין בידם מעות בדברים הנאכלים, ונותנים דבר מועט בדברים הנאכלים, כדי שיאכלנו עד שלא יגיע לעיר. ושאר כל מתנות עניים שבשדות, שאין העני מקפיד עליהן - הרי אלו של בעל הבית.

כ. מאימתי אין שורפין קשין שבשדות? בשדה האילן - עד עצרת. בשדה הלכן - עד ראש השנה. בשדה בית השלחין - מיד; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: בשדה לכן - עד העצרת. בשדה אילן - עד ראש השנה, מפני גזל אדם ובהמה. בשדה בית השלחין - מתר מיד:

כא. המרביץ את שדהו עד שלא נכנסו עניים לתוכו, אם היה הזקו מרבה על של עניים - מתר. ואם הזקו עניים מרבה על שלו - אסור. רבי יהודה אומר: בין כך ובין כך - מלקט ומניח על גבי הגדר, והעני בא ונוטל את שלו:

כב. השכלין שבקשין ושבשדות - הרי אלו של בעל הבית. אמר רבי עקיבא: בזו נהגו בעלי בתים עין יפה:

זאלן שממזגים!

פאלגענד זענען די ראשונים לזכר מצות וועלעך האבן זיך שוין משהתקן נעווען בעין יפה, און זיך איינגעזאגט זוכהים אהרים לקראת המגביית יקבל ומסרה,

זכות מהזדדה

- מדה"י **אלי ציג** וישותפיו וויליאמסבורג וויליאמסבורג קירישע
- מדה"י **יענקו פיש** די"ץ באראטאק
- הרביצה בעילום שמו וויליאמסבורג
- מדה"י **מנחם זאב שטערן** די"ץ סעטו אילענד
- מדה"י **שמעון ראטה** די"ץ וויליאמסבורג
- מדה"י **שמואל'יק כלערי** די"ץ באראטאק
- מדה"י **שלמה יאקאבאוויטש** די"ץ סידוסיב

כליז צו זיין מזדדה פאלבלבן!

זכות יום טוב

- זכות ראש השנה מדה"י **משה גאטליב** די"ץ קייט יאל
- זכות זכות מדה"י **יצחק אייזער** די"ץ וויליאמסבורג
- זכות חנוכה מדה"י **שמעון עזרז גרינפעלד** די"ץ וויליאמסבורג
- זכות שבועות זכות פשוט מדה"י **אורן פיש** די"ץ באראטאק
- זכות הוראה יש"בה שלישי"א קייט נוסח מדה"י **אורן פיש** די"ץ באראטאק

כליז צו זיין זכות פאלבלבן!

זכות פרשה

- זכות פרשת בהאשית מדה"י **נתנאל פארקאש** די"ץ קייט יאל
- זכות פרשת וחי שנה מדה"י **יענקל אייזליס** די"ץ וויליאמסבורג
- זכות פרשת וישלח מדה"י **אלימלך שארף** די"ץ באראטאק
- זכות פרשת מטות מדה"י **יצחק משה רייך** די"ץ באראטאק
- זכות פרשת יתרו - קבלת התורה מדה"י **יצחק משה רייך** די"ץ באראטאק

זכות שבועות וזכות יום טוב \$5,000

זכות מהזדדה

מדידת הייט נוסף ד אויגעבעט די הייט
 וויאסאמסטרייט

זכות פירשט חדרות
 מדידת זוישא פרייער מאן די הייט

זכות פירשט ויקוא
 מדידת אהרן פוש די הייט

זכות פירשט שלח
 מדידת אלי קואליל די הייט

זכות פירשט בוועגלות
 מדידת שמואל אליעזר פערל די הייט

זכות פירשט משת-פסע
 מדידת נחמן נתן קרויס די הייט

זכות פירשט ואחיות-נחמן
 מדידת הער של שטיבלער די הייט

זכות פירשט נחבי-וילך
 מדידת יואל טייטלבוים די הייט

זכות פירשט אחיות
 מדידת שמועון אשרי די הייט

זכות פירשט אחיות
 מדידת שמועון אשרי די הייט

זכות פירשט אחיות
 מדידת שמועון אשרי די הייט

דאנדילט זיך אייך זכרותם אינעם ספר
 בייך ראש חודש תמוז
 און באקומט די קונטרס בריוון
 פונעם ראש ישיבה של ט"א - תשס"ט

זכרונות

דאס עס וועט פארן יובל ווערן געגעבן פון
 די ווערטער פון בנין איבער וואס וועל דאס הייליג ספר
ספר איש אמנות
 שנת ודמ"א

יובל י"ג ט"א
\$1,500
 יובל י"ג ט"א

מדידת ווי	מדידת זוישא	מדידת ויקוא	מדידת אהרן פוש	מדידת אלי קואליל	מדידת שמואל אליעזר פערל	מדידת משת-פסע	מדידת נחמן נתן קרויס	מדידת פירשט ואחיות-נחמן	מדידת הער של שטיבלער	מדידת פירשט נחבי-וילך	מדידת פירשט אחיות	מדידת שמועון אשרי
-----------	-------------	-------------	----------------	------------------	-------------------------	---------------	----------------------	-------------------------	----------------------	-----------------------	-------------------	-------------------

יובל י"ג ט"א
\$5,000
 יובל י"ג ט"א

מדידת ווי	מדידת זוישא	מדידת ויקוא	מדידת אהרן פוש	מדידת אלי קואליל	מדידת שמואל אליעזר פערל	מדידת משת-פסע	מדידת נחמן נתן קרויס	מדידת פירשט ואחיות-נחמן	מדידת הער של שטיבלער	מדידת פירשט נחבי-וילך	מדידת פירשט אחיות	מדידת שמועון אשרי
-----------	-------------	-------------	----------------	------------------	-------------------------	---------------	----------------------	-------------------------	----------------------	-----------------------	-------------------	-------------------

**נאפט
 אייך מיינטו!**

**אזרעל
 בתורה
 ספרות**

העצרה

איך וויינטער וואס איד צו מיינט

איש
 אבותו

איך וויינטער וואס איד צו מיינט

<p>13</p>	<p>ראשון Sunday</p>	<p>ג 3</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:28 בבלי: יומא סג • ירושלמי: סוטה טז • תוספתא: ברכות ב נ"ך: עובדיה א - וינה א • רמב"ם: נזירות ב</p>
<p>14</p>	<p>שני Monday</p>	<p>ד 4</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:28 בבלי: יומא סד • ירושלמי: סוטה יז • תוספתא: ברכות ג נ"ך: וינה ב-ג • רמב"ם: נזירות ג</p>
<p>15</p>	<p>שלישי Tuesday</p>	<p>ה 5</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:01 שקיעה _____ 8:29 בבלי: יומא סה • ירושלמי: סוטה יח • תוספתא: ברכות ד נ"ך: וינה ד - מיכה א • רמב"ם: נזירות ד</p>
<p>16</p>	<p>רביעי Wednesday</p>	<p>ו 6</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 8:29 בבלי: יומא סז • ירושלמי: סוטה יט • תוספתא: ברכות ה נ"ך: מיכה ב-ג • רמב"ם: נזירות ה</p>
<p>17</p>	<p>חמישי Thursday</p>	<p>ז 7</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 8:29 בבלי: יומא סח • ירושלמי: סוטה כ • תוספתא: ברכות ו נ"ך: מיכה ד-ה • רמב"ם: נזירות ו</p>
<p>18</p>	<p>ששי Friday</p>	<p>ח 8</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:34 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 8:30 בבלי: יומא סט • ירושלמי: סוטה כא • תוספתא: פאה א נ"ך: מיכה ו-ז • רמב"ם: נזירות ז</p>
<p>19</p>	<p>שב"ק Shabbos</p>	<p>ט 9</p>	<p>עלות השחר _____ 4:12 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 8:35 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:02 שקיעה _____ 8:30 בבלי: יומא סט • ירושלמי: סוטה כב • תוספתא: פאה ב נ"ך: נחום א-ב • רמב"ם: נזירות ח</p>

Candle Lighting 8:13 הדלקת הנרות

Shabbos Ends 9:43 זמן מוצש"ק

חקת, פרקה

ווער עס איז זיך מתוודה פאר'ן אייבערשטן, האט אים דער אייבערשטער
ליב אפילו ווען ער איז נישט ראוי דערצו, און דער אייבערשטער נעמט
אונזעק די צארן פון אים.

(ספר הנזירות אות השבוע סימן מ"ח)